

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: Informační studia a knihovnictví
Studijní obor: Informační studia a knihovnictví

Bc. Pavel Frčka

VYHLEDÁVÁNÍ KNIH GOOGLE

ANALÝZA SYSTÉMU
A JEHO VYUŽITÍ V ČESKÉ REPUBLICE

GOOGLE BOOK SEARCH

THE ANALYSIS OF THE SYSTEM
AND ITS USAGE IN THE CZECH REPUBLIC

Diplomová práce

Praha, 2014

Vedoucí práce: PhDr. Eva Bratková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. dubna 2014

Bc. Pavel Frčka

Abstrakt

Tématem této magisterské diplomové práce je služba Google Books, dříve Vyhledávání knih Google a Google Print. Širší obecný kontext je stručně popsán v prvních dvou kapitolách. Představena je společnost Google a portfolio jejích služeb, stejně jako poslední vývoj ve sdílení informací, například trendy typu digitálních knihoven a otevřeného přístupu. Třetí kapitola prezentuje výsledky analýzy Google Books jako komplexního systému. Zmíněny jsou: historie služby, Projekt knihovna, Partnerský program, sklizení metadat, metody skenování, dostupné možnosti vyhledávání, všechny informace a funkcionality v jednotlivých záznamech, uživatelská participace. Kapitola čtyři je zaměřena na autorské právo a spory, které se Google Books týkaly. Pátá kapitola se vypořádává s využitím Google Books v České republice, a to ve smyslu veškerých lokálních aktivit. Velká pozornost patří digitalizaci ve spolupráci společnosti Google s Národní knihovnou České republiky. Pro tuto práci byla uskutečněna dvě dotazníková šetření, mezi vysokoškolskými studenty a velkými českými vydavateli. Bylo zjištěno dobré povědomí o existenci služby; nejatraktivnějším atributem je přítomnost plných textů. Vydavatelé oceňují možnost prodávat e-knihy. Detailní výsledky obou průzkumů jsou obsahem šesté kapitoly. V závěrečné kapitole sedm je předvídána budoucnost Google Books na základě faktů z celého textu. Práce je v českém jazyce.

Klíčová slova

Google, knihy, digitální knihovny, digitalizace, autorské právo, plné texty, metadata, vyhledávání, vydavatelé, uživatelé, Národní knihovna České republiky

Abstract

The topic of this master's degree diploma thesis is the Google Books service, formerly Google Book Search and Google Print. The wider general context is described briefly in the first two chapters. Google company and its portfolio of services are introduced, as well as the latest progress in sharing of information, for example trends as digital libraries and open access. Third chapter presents results of the analysis of the Google Books as the complex system. Mentioned are: a history of the service, Library Project, Partner Program, metadata harvesting, scanning methods, available searching options, all information and functionalities in the individual records, users' participation. Chapter four is focused on copyright law and disputes related to the Google Books. Fifth chapter deals with the usage of the Google Books in the Czech Republic, in the terms of all local activities. Great attention belongs to digitization in cooperation of Google company with National Library of the Czech Republic. Two questionnaires were done for this thesis, between college students and large Czech publishers. Good knowledge of the service existence was found; the most attractive attribute is the presence of full texts. Publishers appreciate a possibility of selling e-books. Detailed results of both surveys are the content of the sixth chapter. In the final chapter seven, the future of the Google Books is predicted, based on the facts from the whole text. The thesis is in the Czech language.

Keywords

Google, books, digital libraries, digitization, copyright law, full texts, metadata, search, publishers, users, National Library of the Czech Republic

Obsah

Seznam zkratk	7
Předmluva	9
Úvod	12
1 Společnost Google	15
1.1 <i>Internet a pořádání informací</i>	15
1.2 <i>Historie a služby společnosti Google</i>	17
1.3 <i>Shrnutí specifík společnosti Google</i>	21
2 Pozice služby Google Books	24
2.1 <i>Vyhledávače</i>	24
2.2 <i>Digitální knihovny</i>	24
2.3 <i>Digitalizační projekty</i>	26
2.4 <i>Souborné katalogy</i>	27
2.5 <i>Komerční katalogy</i>	28
2.6 <i>Citační rejstříky</i>	28
2.7 <i>Otevřený přístup</i>	29
3 Analýza systému Google Books	31
3.1 <i>Dostupná dokumentace</i>	31
3.2 <i>Historie projektu</i>	32
3.3 <i>Vstupy do systému</i>	34
3.3.1 <i>Projekt knihovna</i>	34
3.3.2 <i>Partnerský program</i>	35
3.3.3 <i>Sklízení metadat</i>	38
3.4 <i>Zabezpečení systému</i>	39
3.4.1 <i>Obecné informace</i>	39
3.4.2 <i>Skenování</i>	41
3.4.3 <i>Vstupní zpracování</i>	42
3.5 <i>Vyhledávání</i>	43
3.5.1 <i>Základní vyhledávání</i>	43
3.5.2 <i>Rozšířené vyhledávání</i>	45
3.5.3 <i>Vyhledávání pomocí selekčních polí a URL syntaxe</i>	46
3.5.4 <i>Explorativní vyhledávání</i>	48
3.5.5 <i>Výsledky vyhledávání</i>	49
3.6 <i>Záznamy</i>	50
3.6.1 <i>Bloky informací</i>	50
3.6.2 <i>Plné texty</i>	53

3.6.3	Periodika	57
3.7	<i>Participace uživatelů a vývojářů</i>	57
3.7.1	Participace uživatelů	57
3.7.2	Participace vývojářů.....	59
4	Autorskoprávní otázky kolem služby Google Books	61
4.1	<i>Autorskoprávní problematika</i>	61
4.2	<i>Právo na internetu</i>	65
4.3	<i>Historie pochybností a právních sporů kolem služby Google Books</i>	67
4.3.1	2004–2007.....	67
4.3.2	2008.....	69
4.3.3	2009.....	70
4.3.4	2010–2011.....	73
4.3.5	2012–2013.....	74
4.3.6	Shrnutí.....	76
5	Služba Google Books v České republice	78
5.1	<i>Společnost Google v České republice</i>	78
5.2	<i>Podpora služby Google Books v českých knihovnách</i>	80
5.3	<i>České digitalizační projekty</i>	82
5.3.1	Národní digitální knihovna	83
5.3.2	Spolupráce Národní knihovny České republiky se společností Google.....	84
5.4	<i>Čeští vydavatelé a e-shopy</i>	91
6	Uživatelské výzkumy	94
6.1	<i>Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol</i>	94
6.1.1	Záměr, metodika a hypotézy	95
6.1.2	Dotazník.....	96
6.1.3	Průběh	101
6.1.4	Výsledky	102
6.2	<i>Průzkum názorů na službu Google Books mezi velkými českými vydavateli</i>	108
6.2.1	Záměr, metodika a hypotézy	108
6.2.2	Dotazník.....	110
6.2.3	Průběh	112
6.2.4	Výsledky	113
7	Perspektivy dalšího vývoje služby Google Books	115
	Závěr	119
	Seznam použitých zdrojů	122
	Seznam vyobrazení	131
	Příloha	

Seznam zkratek

AMU	Akademie múzických umění v Praze
API	Application Programming Interface
ARPANET	Advanced Research Projects Agency Network
AV ČR	Akademie věd České republiky
CBS	Columbia Broadcasting System
CERN	Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire
CSV	Comma Separated Values
ČR	Česká republika
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
DARPANET	Defense Advanced Research Projects Agency Network
DOAJ	Directory of Open Access Journals
DOI	Digital Object Identifier
EPUB	Electronic Publication
EU	Evropská unie
EZK	Elektronická zdravotní knížka
FAQ	Frequently Asked Questions
FEL	Fakulta elektrotechnická ČVUT
FF	Filozofická fakulta
FTVS	Fakulta tělesné výchovy a sportu UK
HCI	Human Computer Interaction
HTTPS	Hypertext Transfer Protocol Secure
INSK	Informační studia a knihovnictví
IP	Internet Protocol
ISBN	International Standard Book Number
ISSN	International Standard Serial Number
JPEG	Joint Photographic Experts Group
KISK	Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU
LCCN	Library of Congress Control Number
LTP	Long Term Preservation
MARCXML	Machine Readable Cataloging Extensible Markup Language
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MU	Masarykova univerzita

MZK	Moravská zemská knihovna
NK ČR	Národní knihovna České republiky
OCLC	Online Computer Library Center
OCR	Optical Character Recognition
OSN	Organizace spojených národů
PC	Personal Computer
PDF	Portable Document Format
PNG	Portable Network Graphics
PPP	Public Private Partnership
QR	Quick Response
ROAR	Registry of Open Access Repositories
SFX	Special Effects
TIFF	Tagged Image File Format
UHK	Univerzita Hradec Králové
ÚISK	Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK
UK	Univerzita Karlova v Praze
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
URL	Uniform Resource Locator
USA	United States of America
VISK	Veřejné informační služby knihoven
VŠ	Vysoká škola
VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
WIPO	World Intellectual Property Organization
XHTML	Extensible Hypertext Markup Language
XML	Extensible Markup Language
1. LF	1. lékařská fakulta UK

Předmluva

Informační studia jsou přirozenou syntézou společenských věd s vědami exaktními, např. informatikou, a tím pro mě představovala atraktivní studijní obor. Stejná úvaha předcházela výběru nosného tématu pro mou diplomovou práci. Služba Google Books¹ reprezentuje spojení světa moderních technologií s mnohasetletou kulturní tradicí, a to v měřítku, které ji determinuje být zkoumanou z mnoha aspektů.

Výzvou bylo navázat na kvalifikační práce kolegyně z oboru [Koutníková, 2007; Zagorová, 2010] a obhájit výběr stejného předmětu zájmu nejen zjevnou potřebou aktualizace, ale také jiným uchopením tématu a studiem skutečností, které autorky nezpracovaly. Mezi ty patří zejména poslední vývoj autorskoprávních sporů kolem služby Google Books, spolupráce společnosti Google na digitalizaci historických fondů Národní knihovny České republiky, uživatelské výzkumy.

Kvůli povaze tématu jsem při informační přípravě vycházel hlavně z volně přístupných online zdrojů. Tam, kde to bylo účelné, byla tato pramenná základna doplněna o tištěné odborné monografie. Vzhledem k regionálnímu původu a globálnímu dosahu služby Google Books je velká část použitých podkladů v anglickém jazyce. Časově proběhly rešerše a zpracování v několika vlnách, a to také v rámci předmětu „*Digitální knihovny ve vědě a technice*“ (vyučovaného ve druhém ročníku navazujícího magisterského studia) s výstupem v podobě analýzy [Frčka, 2012], což umožnilo sledovat vývoj služby Google Books v posledních letech bezprostředně a upozornit ve výsledném textu na všechny změny.

V souladu se zadáním byly pokryty a do kapitol rozděleny následující okruhy. **První dvě kapitoly** zasazují službu Google Books do kontextu ostatních produktů společnosti Google a vývoje komunikace informací obecně. Vzhledem k faktu, že tento kontext byl velmi obsáhlou částí již obhájených kvalifikačních prací, viz výše, zde je naopak pojat stručněji. První jádrovou kapitolou diplomové práce je **kapitola třetí**, ve které jsou sepsány výsledky komplexní analýzy služby Google Books jakožto informačního systému. **Čtvrtá kapitola** je věnována rozboru souladu služby

---

¹ Terminologická poznámka k názvu služby je součástí úvodu.

s autorským právem, který byl soudně rozporován mnoha subjekty. V **páté kapitole** jsou zkoumány veškeré aktivity, které se služby Google Books týkají v České republice. Velká pozornost je v dané části věnována smluvním partnerstvím, jak s Národní knihovnou České republiky, tak s nakladatelstvími. **Šestá kapitola** prezentuje uživatelské výzkumy, které byly pro tuto diplomovou práci vykonány. Konečně závěrečná **kapitola, sedmá**, je kratším zamyšlením nad budoucností projektu Google Books na základě faktů shromážděných v celé diplomové práci.

Metodologicky byly jednotlivé kapitoly zpracovány rozdílně podle své specifčnosti. Kapitoly 1, 2, 4, 5 a 7 jsou kritickým kompilačním shrnutím dostupných informací; kapitola 3 přímou analýzou, tedy rozbořením systému jako celku na části, aby mohly být popsány všechny charakteristiky. V kapitole 6 byla použita empirická metoda dotazníkového šetření.

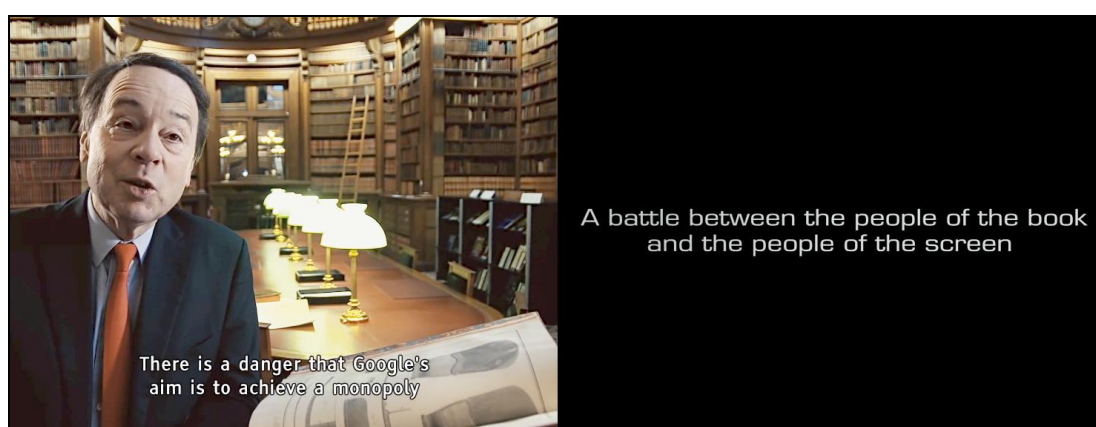
Finální text této diplomové práce bez doprovodných náležitostí, tedy počítáno od úvodu po závěr, má rozsah 184 658 znaků včetně mezer. Tento součet odpovídá 102 normostranám. Navýšení oproti povinnému minimu si vyžádala širší problematiky. Práce byla připravena v souladu s platnými vnitřními předpisy fakulty a dalšími metodickými pokyny a normativními dokumenty. Dle požadavků byl zařazen doplňkový aparát, zejména formální náležitosti v podobě vstupních listů, dále hierarchicky členěný obsah, seznam zkratk a vyobrazení, systém poznámek pod čarou. Veškeré použité a doplňkové zdroje jsou v závěrečném seznamu odkazovány dle aktuálně platné normy [ČSN ISO 690:2010]. V textu jsou citovány v hranatých závorkách (pro odlišení doplňků v závorkách kulatých) formou tzv. harvardského stylu, tedy prvním údajem záznamu (příjmení autora, jméno korporace nebo začátek názvu) a rokem vydání dokumentu (s případným písmenným indexem, pokud bylo od původce využito více zdrojů se stejným rokem vydání). Práci uzavírá 19 listů přílohy s dodatečnými materiály k šesté kapitole.

Za vysoce profesionální, odborný a současně lidský přístup bych rád poděkoval vedoucí této diplomové práce **PhDr. Evě Bratkové, Ph.D.**, jejíž cenné rady a připomínky, poskytované vstřícně navzdory napjatému časovému rozvrhu, výslednému textu výrazně prospěly. Zavázán jsem také **Mgr. Kateřině Fáberové Slušné**, která přes mnoho vlastních povinností erudovaně okomentovala pracovní verzi čtvrté

kapitoly. A pak, v neposlední řadě, jsou nebo byli tu ti, kteří mě během celých studií takříkajíc drželi nad vodou. Za jejich přítomnost ve svém životě nepřestanu být vděčný.

Úvod

Diváci loňského ročníku proslulé přehlídky Sundance Film Festival měli možnost zhlédnout premiéru dokumentárního snímku s názvem „*Google and the World Brain*“ [Lewis, 2013]. Co autoři označili „*mozkem světa*“, pojmem z eseje spisovatele science fiction H. G. Wellse z třicátých let dvacátého století? Kterou informační službu považovali tvůrci za tolik zajímavou, že jí věnovali celovečerní filmový dokument? A proč se ve snímku objevily také výrazy jako „*nebezpečí*“, „*monopol*“ a „*bitva*“, viz obr. 1?

Obr. 1 – Film „*Google and the World Brain*“

[Lewis, 2013]

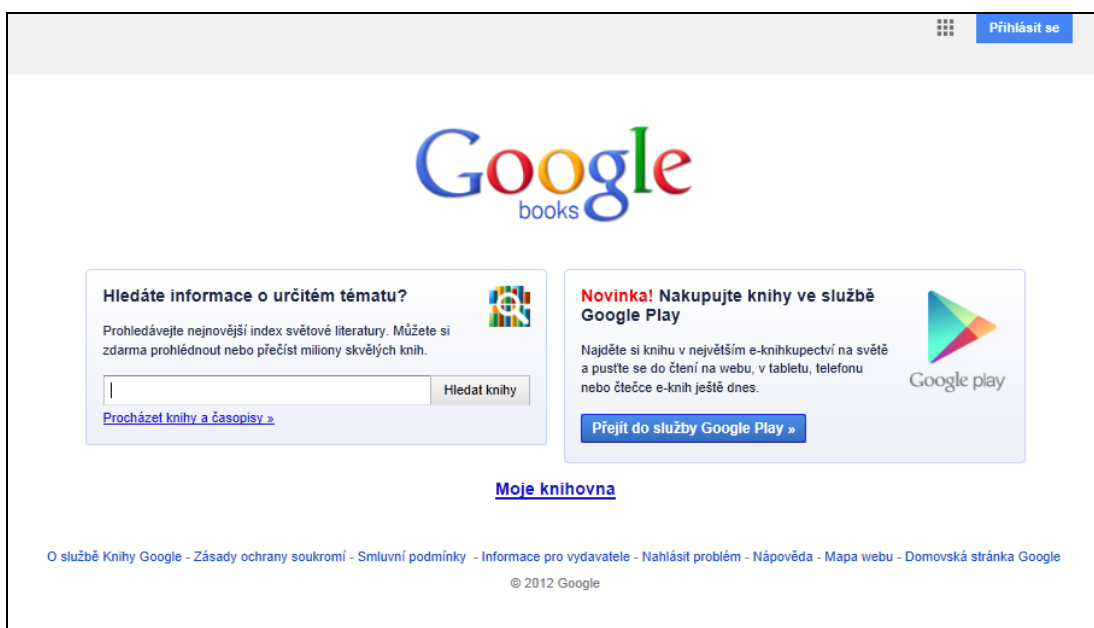
Odpovědí na tyto otázky je sousloví **Google Books**, jeden z nejpozoruhodnějších informačních projektů naší doby. Snahu společnosti Google nabídnout uživatelům vyhledávání nejen mezi „*born digital*“² dokumenty, ale také v rámci dokumentů tradičních, tištěných, částečně v jejich plných textech a s přístupem k nim, a to v celosvětovém měřítku, někteří pozorovatelé označují za plnění dávného snu shromáždění lidského vědění na jednom místě a navázání na ideu Alexandrijské knihovny [Kelly, 2006].

Přestože podobná hodnocení patří spíše do populárně naučné literatury, reálný úspěch, kterého na tomto poli společnost Google dosáhla za jednu dekádu, je bezpochyby zcela mimořádný. Pro službu Google Books, dostupnou na adrese

---

² Termín používaný pro dokumenty vzniklé v digitální podobě.

http://books.google.cz, viz obr. 2, již bylo naskenováno více než 20 milionů svazků [So far (...), 2013]. Celkový počet záznamů, zahrnující i ty bez plného textu, je ještě o jednotky desítek milionů větší [Darnton, 2013], byť jejich přesný počet ani tempo přírůstků nejsou zveřejňovány. Projekt svým plánovaným rozsahem okamžitě po spuštění přizivil debaty o budoucnosti tradičních knihoven (např. [Miller, 2005]) i pokračující „erozi“ autorského práva a je zkoumán v této diplomové práci.

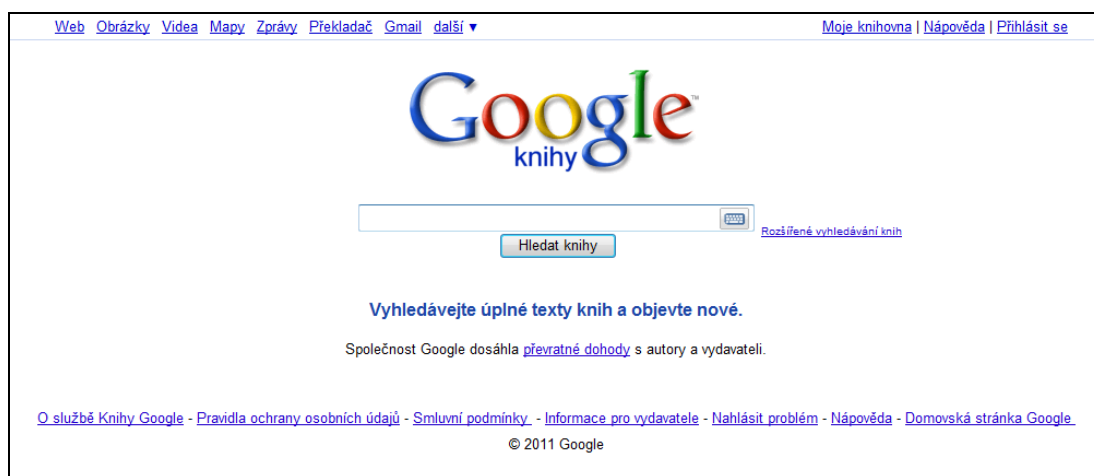
Obr. 2 – Služba Google Books, březen 2014

[Google (firma), 2012b]

Terminologická poznámka k názvu služby:

Název služby Google Books se vyskytuje v mnoha variantách. Podle autorizovaného překladu „*Vyrovnaní společnosti Google týkající se práv na knihy*“ [Rust Consulting, 2011] bylo oficiálním názvem služby sousloví „*Vyhledávání knih Google*“ (v originále Google Book Search i Google Books Search), použité také v názvu této diplomové práce. Tento tvar je stále používán, např. na stránce „*O službě Vyhledávání knih Google*“, viz [Google (firma), 2011d]. Přímou v systému byla zobrazena také zjednodušená označení „*Google knihy*“ a „*Knihy Google*“ (viz obr. 3, sejmutý v dubnu 2011), která rovněž místy přetrvávají. V rámci terminologické jednoty je ve výsledném textu užíván pouze stručný název Google Books (u kterého se na rozdíl od české verze nepoužívá inverzní varianta „*Books Google*“), a to ze dvou důvodů. Zaprvé byl po dlouhou dobu preferován vývojáři systému, soudě podle

jejich blogu „*Inside Google Books*“ [Google (firma), 2011c]. Zadrugé je nyní zobrazen jako hlavní nadpis ve všech jazykových verzích systému, viz obr. 2 výše. Pravděpodobně tak dochází k postupné terminologické harmonizaci a globální propagaci názvu Google Books. Nicméně vzhledem k užití tohoto označení v anglickém jazyce je nezbytné zdůraznit, že analyzováno je české rozhraní systému, českým uživatelům nyní standardně nabízené i na původní .com doméně systému [Google (firma), 2012a]. Dle kontextu je název Google Books v této diplomové práci většinou uvozován buď slovem „*služba*“ nebo „*systém*“.

Obr. 3 – Služba Google Books, duben 2011

[Google (firma), 2011a]

1 Společnost Google

Producent služby Google Books, společnost Google, maximálně využila vývoje technologií k získání pozice, ve které tento vývoj sama významně spoluurčuje. Specifika internetu ovlivnila úspěch této komerční firmy a v konečném důsledku vedla k umožnění projektů rozsahu Google Books.

1.1 Internet a pořádání informací

Internet představuje nejuniverzálnější médium v historii komunikace lidstva. Zprvé svým postupným vývojem rozostřil hranice mezi producenty a uživateli (respektive umožnil zastávat obě role na každodenní bázi), zadruhé uspěl jako mimořádně všestranná interaktivní platforma, sloužící k celosvětovému šíření informací, obchodu, zábavě, komunikaci, spolupráci. Ovlivnil všechny aspekty veřejného i soukromého života [Friedman, 2007]. V této podkapitole je nastíněna historie prostředí, ve kterém společnost Google úspěšně podniká.

Ve spojování dvou a více zařízení pro přenos dat bylo dosaženo klíčového pokroku v druhé polovině šedesátých let minulého století, kdy byl vyvinut koncept decentralizované sítě, která není závislá na součinnosti všech uzlů sítě najednou, protože data jsou distribuována v adresovaných paketech, které mohou být přeneseny libovolnou z možných cest. Vývoj, započatý na Massachusettském technologickém institutu a realizovaný na mnoha amerických univerzitách, byl financován Ministerstvem obrany USA v rámci programu Advanced Research Projects Agency, později Defense Advanced Research Projects Agency, s cílem vytvořit vládní a armádní informační síť (D)ARPANET [Leiner, 2013].

Objevený potenciál vedl k akceleraci prací, zdokonalování síťových protokolů a vzniku stále většího počtu sítí univerzálnějšího účelu. Zasílání textových zpráv na konkrétní uzel sítě přešlo do praktického rutinního provozu v polovině sedmdesátých let, terminály v podnikové sféře, připojené do místní sítě, následovaly na začátku let osmdesátých. Vystala potřeba komunikovat také s uzly v jiné síti. Ta vedla k začátku realizace internetu takového, jaký je znám dnes, sítě sítí

postavené na otevřené standardizované architektuře bez vyšší autority, neomezující podsítě ve vývoji a provozu vlastních individuálních řešení. Ke konci osmdesátých let došlo k prudkému nárůstu počtu informací, které byly přes síťové prostředky sdíleny aplikacemi e-mailové pošty a protokolem pro přenos souborů. Započaly úvahy o možných nadstavbových službách. Chyběl však systém efektivního křížového odkazování na sdílené dokumenty. Ten byl ve formě hypertextového protokolu vynalezen na přelomu osmdesátých a devadesátých let [Leiner, 2013].

World Wide Web, koncept soustavy dokumentů postavený na tomto protokolu, znamenal na počátku devadesátých let přelom (termín web je dnes laicky používán jako synonymum pro celý internet). Uveden byl jednoduchý webový prohlížeč. První veřejně dostupnou webovou stránkou se stala základní statická prezentace Evropské organizace pro jaderný výzkum (CERN), která byla kvůli potřebě sdílení informací mezi vědci jedním z lídrů také v oblasti budování intranetu (vlastních serverů s interně publikovaným obsahem) [Gillies, 2000].

Nový informační a komunikační kanál brzy zaujal také komerční subjekty, zejména po příchodu uživatelsky přívětivého prohlížeče Netscape v roce 1994. Pozorovatelná byla v případě internetu kladná spirála vývoje, kdy pokrok hardwarových, softwarových a infrastrukturních řešení zvěšoval využití internetu, objem obsahu na něm dostupném a počet jeho uživatelů, což zpětně stimulovalo další technologický vývoj a objevování nových možností [Goldsmith, 2008].

Pochopitelně bylo řešeno pořádání informací šířených na internetu. Zpočátku se jako postačující řešení jevila dobrovolná registrace webových sídel do **předmětových katalogů**. Obsah a zařazení registrovaných odkazů byly ručně ověřovány. Tempo produkce informací však vzrostlo bezprecedentní rychlostí. S přibývajícím počtem stránek a potřebou vyhledávání přímo ve zdrojích bylo zřejmé, že budou muset být zdokonaleny **fulltextové technologie**. Jejich tehdejší podoba, indexování uzavřených množin plných textů s vypuštěním příliš obecných „*stop slov*“ a případnou lemmatizací³, nepostačovala vzhledem k dynamice změn ve zdrojích a exponenciálnímu růstu jejich počtu. Výzvou bylo nejen připravit řešení indexování velkého množství

---

³ Převádění slov na základní tvar (např. odstranění skloňování).

dokumentů s častou aktualizací indexu, ale zejména zavedení automatického posuzování relevance pro řazení výsledků vyhledávání [Sklenák, 2001].

1.2 Historie a služby společnosti Google

Vyřešit tento problém, ale hlavně toto řešení zrealizovat a postavit na něm v krátkém časovém horizontu progresivní inovativní multi-produktové podnikání, se podařilo tak, jak je zachyceno v následující chronologii [Google (firma), 2013b; Iskra, 2006; Stross, 2009; Hillis, 2013]:

- **1995:** Zakladatelé společnosti Google Larry Page a Sergej Brin se setkali na Stanfordově univerzitě. Údajně si příliš nerozuměli, ale sdíleli nadšení pro informatiku.
- **1996:** Jako postgraduální studenti začali na školních serverech vyvíjet vyhledávač „*BackRub*“ a princip posuzování relevance výsledků na základě hypertextu. Zjednodušeně řečeno, cyklicky, čím více kvalitnějších (důležitějších) zdrojů na zdroj odkazuje, tím je kvalitnější (důležitější), a měl by být upřednostněn v pořadí výsledků vyhledávání konkrétního dotazu. Tento algoritmus, základ komplexního ohodnocení relevance zdrojů nazvaného **Page Rank**, představoval hlavní inovaci, se kterou Page a Brin tehdy přišli, byť směr výzkumu nebyl ojedinělý [Yanhong, 1998]. Funkční beta verze vyhledávače zatěžovala univerzitní systémové prostředky natolik, že projekt byl ukončen.
- **1997:** Page a Brin, vědomí si potenciálu vyhledávače, začali shánět kapitál. Klíčovou sumou 100 000 dolarů přispěl spoluzakladatel společnosti Sun. Bylo vymyšleno nové jméno projektu, odvozené od googol, pojmenování čísla, ve kterém je cifra 1 následována sto nulami, a zaregistrována příslušná doména.
- **1998:** 4. září byla společnost **Google** zapsána do obchodního rejstříku, na konci roku vyhledávač v beta provozu (viz obr. 4) poprvé zmíněn v populárních počítačových médiích. Systém založený na ukládání kompletních otisků textů indexovaných stránek a následném pružném prezentování kontextu, v jakém se vyhledávané výrazy na stránkách nacházejí, byl svojí jednoduchostí a poměrnou

kvalitou výsledků vyhledávání předurčen získat významnou pozici mezi ostatními vyhledávači. Mnohé služby, např. ty založené na katalogizaci stránek, kvůli němu zanikly nebo se musely transformovat.

Obr. 4 – Vyhledávač Google v beta provozu, rok 1998

[Anakin101, 2008]

- **1999:** Společnost Google měla jen osm zaměstnanců, ale podařilo se jí získat další kapitál v hodnotě 25 milionů amerických dolarů.
- **2000:** Prostředky na rozvoj se projevily představením deseti nových jazykových verzí vyhledávače a překročením hranice jedné miliardy dokumentů v indexu. Tím se vyhledávač Google stal největším na světě. Ke konci roku byla spuštěna služba **AdWords**, samoobslužný inzertní systém zobrazování reklam na stránkách vyhledávače, který společnosti Google začal generovat první významné zisky. Úspěchu dosáhl také **Google Toolbar**, plugin⁴ pro internetové prohlížeče, díky kterému mohlo být vyhledávání ve službě Google zahájeno bez nutnosti navštívit adresu google.com.
- **2001:** Spuštěno vyhledávání obrázků s počátečním indexem 250 milionů souborů. Pozici generálního ředitele přebíral Eric Schmidt, aby se Page a Brin mohli plně věnovat vývoji technologií. Na konci roku překročena hranice 3 miliard indexovaných dokumentů.

⁴ Software rozšiřující možnosti jiné aplikace, také zvaný „zásuvný modul“.

- **2002:** Rozhraní vyhledávače bylo přeloženo již do 72 jazyků, uveden nový index aktuálních novinářských zpráv. Představeny první nástroje pro vývojáře, které později umožnily integrovat funkcionalitu vyhledávání Google do jakéhokoliv webového sídla.
- **2003:** Společnost Google zakoupila provozovatele platformy **Blogger**, umožňující provozovat blogy zdarma. Tím byl poprvé v historii firmy přímo spravován uživatelský obsah a započat rychlý rozvoj umožněný akvizicí slibných projektů (později základ mnoha služeb, např. analýz návštěvnosti, map, dokumentových online aplikací). V testovacím provozu spuštěna služba **Google AdSense**, kontextový inzertní systém, umožňující za provizi zobrazování reklam na vlastních webových stránkách. Poprvé veřejně zmíněn projekt **Google Print** (vývoj služby Google Books viz podkapitola 3.2).
- **2004:** Proběhlo přestěhování do nového sídla společnosti Google v Mountain View v Kalifornii. Prozatím pouze na pozvánku byla otevřena služba **Gmail**, pokročilá online aplikace e-mailové pošty nabízející řádově větší kapacitu než konkurence a plnou integraci vyhledávání Google do zpráv uživatelů. 19. srpna byla do prodeje uvolněna první veřejná emise akcií společnosti Google. Byl uveden software **Google Desktop Search** pro vyhledávání mezi lokálními daty uživatelů, čímž firma vstoupila na pole vývoje samostatných offline aplikací. V oblasti informačních zdrojů byla spuštěna služba **Google Scholar**, indexující odbornou vědeckou literaturu (např. recenzované články a abstrakty, preprinty, dizertační práce, knihy). Potvrzen trend exponenciálního růstu vyhledávacího indexu překročením hranice osmi miliard webových stránek a jedné miliardy obrázků.
- **2005:** Spuštěním služeb **Mapy Google** (mapová data) a **Google Earth** (satelitní obrazová data) začal být viditelný příklon společnosti Google k systémům, ve kterých bude sama spravovat a doplňovat rozsáhlý obsah. Poprvé jsou nejdůležitější služby upraveny také pro mobilní zařízení. Interně započalo vyhodnocování projektu strojového překladu **Google Translate**.

- **2006:** Pokračovala mezinárodní expanze, byla otevřena česká pobočka (viz podkapitola 5.1). Společnost Google začala čelit kritice za ochotu přizpůsobovat se cenzuře v Číně. V říjnu byla oznámena akvizice serveru **YouTube**, největší online video platformy. Představením služby **Dokumenty Google** byl potvrzen potenciál webu hostit nejen obsah, ale přímo aplikace. Na aktivním sdílení a integraci dat byly postaveny také nástroje **Kalendář Google** a alba fotografií **Picasa**.
- **2007:** Byly zprovozněny **Google Apps**, nástroje plně využívající cloud computing⁵. Pro prvních pět amerických měst (New York, San Francisco, Las Vegas, Miami a Denver) byly v Mapách Google zveřejněny spojené snímky veřejných prostranství **Street View**, firma nařčena z porušování soukromí [Vaidhyanathan, 2011]. V závěru roku byl představen operační systém pro mobilní zařízení **Android**, umožňující vývojářům programovat a distribuovat vlastní doplňkové aplikace, který se do pěti let následně stal nejpoužívanějším softwarem svého druhu.
- **2008:** Tři roky před uvedením vlastní sociální sítě společnost Google spustila **Sít' přátel Google**, sadu umožňující obohatit weby uživatelů o komunitní funkce. Google Translate začal nabízet také strojový překlad češtiny, celkový počet jazyků dosáhl počtu 23. Index vyhledávače překonal hranici jednoho bilionu unikátních adres. V září byl, těsně před oslavou deseti let právní existence společnosti Google, představen internetový prohlížeč **Google Chrome**.
- **2009:** Společnost Google zveřejnila zprávu o svém ekonomickém vlivu na trhu v USA, na kterém byla prostředníkem roční aktivity v hodnotě 54 miliard amerických dolarů.
- **2010:** Byl zprovozněn upravený systém indexování obsahu vyhledávačem, nazvaný **Caffeine**, který přinesl rychlejší aktualizaci indexu u dynamicky se měnících stránek a vynořujících se aktuálních témat. (O necelý rok později byl zcela přepracován také algoritmus pro řazení výsledků vyhledávání.) V prosinci byl zveřejněn záměr společnosti Google prodávat obsah včetně elektronických knih.

---

⁵ Aplikace i data online (software jako služba, ne produkt), sdílené a dostupné na více různorodých zařízeních (včetně mobilních).

Vývoj inovací pro delší časový horizont, kterému se firma rovněž věnuje, ilustrovala zpráva o experimentální technologii automobilů, které řídí speciální software. Do konce roku 2010 tyto vozy při testovacích jízdách urazily více než 140 000 mil (přes 225 000 kilometrů).

- **2011:** Page opět převzal řízení společnosti Google, Schmidt se stal předsedou představenstva. Pozornost byla věnována větší integraci již existujících služeb. Velký mediální, uživatelský i odborný zájem vyvolalo uvedení sociální sítě **Google+**, začleňující uživatele s jeho vztahy a zájmy do stále více personalizovaných služeb. Nepochybně se jednalo také o reakci na úspěch sdílení a komunikace v konkurenční službě Facebook.
- **2012:** Android Market, zaměřený na distribuci aplikací pro daný systém, byl transformován na **Google Play**, obchod s různorodým digitálním obsahem. Pro uživatele využívající cloudové služby bylo spuštěno komplexní datové úložiště **Google Drive**. Debata o nezdravém pronikání firmy do soukromí každodenního života vzbudila testovací verze produktu **Google Glass**, brýlí se zabudovaným mobilním zařízením včetně videokamery [Champion, 2013].
- **2013:** Již dříve zprovozněné komunikační služby (instant messaging a video chat) byly vylepšeny a sdruženy pod název **Google Hangouts**. Zdokonaleny byly možné úpravy fotografií přímo v sociální síti Google+. Společnost Google provozovala již 70 poboček ve 40 zemích světa.

1.3 Shrnutí specifik společnosti Google

Předcházející podkapitulu prostupuje neustálá inovace, která je pro společnost Google typická a souvisí se schopností kvalifikovaně posuzovat technologické trendy. Pozorná analýza ovšem odhaluje, že rychlého úspěchu firma dosahovala také navázáním na snahy jiných subjektů, buď přímými akvizicemi perspektivních projektů a jejich následnou úpravou, nebo inspirací z tehdejšího řešení libovolné problematiky [Jarvis, 2010]. Nové technologie firma často prezentuje jako přelomové. Toto sebehodnocení bývá pravdivé hlavně z pohledu rozsahu nových služeb, univerzálnosti použití, mezinárodního dopadu, celkového „*velkorysého*“ pojetí

podloženého systémovými prostředky firmy. Dobře to ilustruje právě projekt Google Books. Digitalizace knih rozhodně není přelomovou novinkou ani vynálezem společnosti Google. Ta mohla navázat na mnoho let zkušeností v této oblasti. Novinkou však bezpochyby je rutinní digitalizace mnoha milionů svazků ročně v mnoha jazycích, spolupráce s mnoha subjekty a pružné online zpřístupnění získaných dat ve spolehlivě dostupném a jednoduchém rozhraní.

Společnost Google stále rozvíjí své podnikání do mnoha směrů. Přestože slovo Google je od roku 2006 součástí anglických výkladových slovníků jako sloveso, téměř synonymum pro vyhledávání, jako nejdůležitější se jeví rozhodnutí firmy věnovat se kromě vyhledávače a platform pro uživatelský obsah (online aplikacím) také vývoji softwaru pro stolní i mobilní zařízení, návrhům inovativního experimentálního hardwaru a vlastnímu zpracování obsahu transformovaného z veřejných zdrojů (Street View, Google Books). Vše prostupuje mimořádný cit pro požadavky, schopnosti, zájmy a názory společné většině uživatelů internetu, a to jak ve smyslu umění těmto charakteristikám vyhovovat, tak je i ovlivňovat [Brandt, 2010].

Své obdivovatele si společnost Google získala také osobitou firemní kulturou (kalifornské sídlo „*Googleplex*“ nabízející zaměstnancům nadstandardní prostředí a služby; 20 % pracovní doby určeno na projekty dle zájmu zaměstnance; příležitostné změny loga vyhledávače a aprílové žerty; jistá úroveň neformálnosti image napříč veškerou aktivitou) [Vise, 2007; Levy, 2012].

Na druhou stranu se objevují názory, že společnost Google zneužívá svého de facto monopolního postavení ke snadnému prosazování změn vedoucích k omezování lidské svobody a soukromí [Vaidhyanathan, 2011]. Veškerá aktivita každého jednotlivého uživatele je automaticky sledována a analyzována, aby mu byla zobrazována personalizovaná reklama, která je pro zadavatele cennější a pro společnost Google jako zprostředkovatele výnosnější. Vyhledávač nezobrazuje všechny relevantní výsledky, jak by bylo rozumné očekávat, ale jen ty, které nebyly zakázány v dané zemi autoritativním režimem nebo plošně organizacemi hájícími ochranu autorských práv.

Negativní kritiku společnost Google vyvažuje mnoha veřejně prospěšnými projekty. Patří mezi ně charita; ekologické aktivity; služby pro zmírnění následků katastrof

(hledání osob, mapování záchranářských prací); fond rizikového kapitálu na podporu začínajících firem; bádání na poli zlepšování internetové infrastruktury (radikální vylepšování rychlosti a dostupnosti připojení) [Levy, 2012].

2 Pozice služby Google Books

Z hlediska informační vědy a knihovnictví systém Google Books spojuje atributy více druhů informačních zdrojů, projektů a iniciativ. Společné znaky jsou popsány v této kapitole.

2.1 Vyhledávače

Jak vyplynulo z předcházející kapitoly, společnost Google na trhu uspěla představením fulltextového vyhledávače, který výsledky vyhledávání řadí pokročilým algoritmem posuzujícím jejich relevanci vůči zadanému dotazu. Tento vyhledávací engine⁶ je integrován do všech služeb společnosti Google včetně systému Google Books, avšak toto spojení je ojedinělé pouze z hlediska kombinace tržně nejúspěšnějšího univerzálního vyhledávacího enginu s databází podobného rozsahu.

Fulltextové vyhledávání s posuzováním relevance pro řazení výsledků již bývá standardní součástí informačních zdrojů (nejen v databázích plných textů, ale např. pro prohledání všech selekčních polí záznamů bez plného textu) bez ohledu na přítomnost dalších pokročilých nástrojů (limitace, rejstříky, číselníky, tezaury), které naopak v systému Google Books absentují. Vztah služby Google Books k jiným vyhledávacím enginům, ať univerzálním nebo odborným, v konkrétní službě či federativním, tedy nespočívá ve funkční unikátnosti, ale v ojedinělosti databáze.

2.2 Digitální knihovny

Od chvíle, kdy lze hovořit o digitálních datech, respektive o informacích fixovaných v podobě digitálních dokumentů, odborníci diskutují otázku jejich systematické organizace, aby mohly být efektivně využívány. Začátek intenzivního řešení dané otázky se časově kryje se vznikem a rozvojem webu, tedy s devadesátými roky minulého století.

---

⁶ Funkční jádro programu, soubor algoritmů.

Vzhledem ke komplexnosti pojmu digitální knihovna, jakožto i složek tohoto souloví, bylo předloženo mnoho jeho definic i výkladů (a také rozborů více či méně synonymního vztahu k termínům virtuální či elektronická knihovna). Kvůli možnosti využívat digitální fond bez jakékoliv vazby na knihovnu ve smyslu reálné instituce (se všemi jejími fyzickými materiály a společenským kontextem) byl termín digitální knihovna rovněž označen jako možný oxymóron [Greenberg, 1998]. Pro další úvahu je možné vyjít z jedné z definic, že „*digitální knihovna je spravovaný fond informací spolu s odpovídajícími službami, přičemž informace jsou uloženy v digitální podobě a jsou dostupné prostřednictvím sítě*“ [Arms, 2000]. Této definici služba Google Books plně vyhovuje.

Pro popis obecné architektury digitální knihovny je stále velmi relevantní **model Kahn/Wilensky**, představený před téměř dvaceti lety. Systém digitální knihovny je v něm rozdělen na čtyři složky: uživatelské rozhraní; rešeršní systém (vyhledávání na základě indexu z popisných metadat anebo plných textů); repozitář (obsahující různorodé digitální objekty v jednom nebo více úložištích, navázána jsou nejen popisná metadata, ale také technická včetně transakčních); handle systém (identifikace a směrování digitálních objektů, oboje oddělené od repozitáře, aby bylo dosaženo stálosti bez ohledu na aktuální lokaci digitálních objektů) [Tedd, 2005]. Této architektuře služba Google Books nevyhovuje absencí identifikátoru (např. DOI⁷), kterým by digitální objekty byly trvale dostupné oddělenou směrovací službou.

Specifickým druhem digitálních knihoven jsou archivy, ve kterých je kladen důraz na problematiku dlouhodobé ochrany dokumentů. V této oblasti je klíčovým rámcem **Referenční model pro otevřený archivační informační systém** (Open Archival Information System), ve kterém je bez konkrétní implementace detailně rozpracována obecná koncepce digitálního archivu s určením entit, odpovědností, funkčních a procesních požadavků. Avšak služba Google Books není otevřeným archivačním informačním systémem. Tento fakt byl jedním z faktorů, které vedly k závěrům, že je nutné nadále rozvíjet nezávislé digitalizační projekty a transparentní systémy trvalého uložení dat (viz kapitola 7).

---

⁷ Digital Object Identifier, trvalý identifikátor, ke kterému jsou systémově přiřazena editovatelná metadata včetně lokace dokumentu.

2.3 Digitalizační projekty

Výhody spojené s digitálními daty pochopitelně vedly k digitalizačním snahám již před tím, než s konáním na tomto poli přišla společnost Google, a mnohé z těchto snah paralelně pokračují. Zde je zmíněno pár nejvýznamnějších [Bartošek, 2009; Shillingsburg, 2006].

Project Gutenberg byl zahájen už na počátku sedmdesátých let minulého století s cílem převést do digitální podoby (prostého textu) především klasická literární díla v anglickém jazyce, a to na bázi neziskového dobrovolnictví. Dnes obsahuje přibližně tři desetitisíce titulů. Zahrnuta byla pouze díla volná.

Jedním z kritiků možné dohody společnosti Google s americkými autory a vydavateli (viz podkapitola 4.3.3) byla nezisková organizace **Internet Archive**, která od roku 1996 usiluje o uchování a bezplatné online zpřístupňování poměrně širokého spektra multimediálních materiálů, včetně rozsáhlé archivace webu (služba „*Way-back Machine*“).

Ve spojení s dalšími subjekty pod společným názvem **Open Content Alliance** se organizaci Internet Archive podařilo spustit digitální knihovnu **Open Library**, která nyní obsahuje přes jeden milion plných textů (jsou digitalizována pouze volná díla nebo ta, u kterých byl získán souhlas majitele práv) a více než dvacet milionů záznamů knih (jejich zdrojem jsou např. Kongresová knihovna a Amazon).

Rozsahem se tedy jedná o projekt, který je službě Google Books nejbližší. Ale na rozdíl od ní je v rámci deklarované otevřenosti obohacen také o diskutabilní možnost volně doplňovat a upravovat záznamy na wiki principu.

Již zaniklým projektem, který mohl konkurovat službě Google Books, byly digitalizační snahy společnosti Microsoft. Ta pro svůj produkt univerzálního vyhledávače **Live Search/Bing** digitalizovala přibližně tři čtvrtě milionu svazků a rovněž podporovala snahy organizace Internet Archive.

Aktivity byly ukončeny v květnu 2008, když se firmě dlouhodobě nedařilo získat lepší tržní podíl vůči společnostem Google a Yahoo [Helft, 2008].

Jistý „*patriotický rozměr*“ doprovází dva digitalizační projekty spjaté s kulturně-historickým pozadím zemí, ve kterých jsou realizovány. Prvním z nich je **American Memory**, vedený Kongresovou knihovnou, v němž bylo zdigitalizováno na deset milionů různorodých materiálů se vztahem k americké historii. Druhým je **Gallica** od Francouzské národní knihovny, obsahující dva miliony zejména frankofonních materiálů.

Většinu dokumentů ve zmíněných digitalizačních projektech spojuje fakt, že se jedná o díla volná. Hlavní odlišností služby Google Books je tedy nejen větší rozsah, ale také zahrnutí děl stále chráněných autorským zákonem. Veškeré podrobnosti k této problematice jsou uvedeny v kapitole 4.

2.4 Souborné katalogy

Souborný katalog je definován např. v České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy takto: „*Knihovní katalog obsahující částečně nebo v úplnosti záznamy dokumentů více než jedné knihovny nebo informační instituce. Záznamy obsahují sigly knihoven, které identifikují vlastníka dokumentu. Souborný katalog může mít listkovou nebo dnes převažující elektronickou formu.*“ [Krčmařová, 2009]

Systém Google Books by mohl být považován za souborný katalog vzhledem k zahrnutí záznamů dokumentů z mnoha knihoven či informačních institucí a automatickou deduplikací těchto záznamů, avšak lokalizační funkce souborného katalogu je plněna nedostatečně (pouze částečně a nepřímou). Zprvým propojením s katalogem **OCLC WorldCat** (viz podkapitoly 3.3.3 a 3.6.1), který lokalizaci jednotek nabízí, zadruhé uvedením zdrojové instituce v případě plného textu.

Možné nahlížení na službu Google Books jako na katalog či bibliografii souvisí s efektivním plněním některých funkcí, které jsou s katalogy spojovány: bibliografickou⁸ (katalogizační záznam informuje o existenci dokumentu), rešeršní (katalogizační záznam umožňuje efektivní vyhledání dokumentu), propagační (katalogizační záznam informuje o nově vydaných dokumentech) [Balíková, 2009].

---

⁸ Nárůst bibliografické funkce služby Google Books viz kapitola 7.

2.5 Komerční katalogy

Významným zdrojem informací o současné knižní produkci jsou komerční katalogy nakladatelů a prodejců. Konkurence vede k jejich neustálému zdokonalování. Samozřejmě se stávají náhledy přední a zadní strany obálky, části plného textu, medailonky autorů, uvedení skladových zásob v jednotlivých pobočkách, prodejní odkazy na elektronickou verzi knihy v mnoha formátech pro různá zařízení. Ve službě Google Books je inspirace těmito atributy viditelná a potvrzuje snahu společnosti Google konkurovat velkým knižním prodejcům typu **Amazon** [Cain Miller, 2012].

2.6 Citační rejstříky

Citační rejstříky, „*sekundární informační prameny, které spojují identifikační záznamy o citovaných a citujících dokumentech*“ [Švejda, 2009], jsou nejen tradičním informačním nástrojem umožňujícím identifikaci tematicky vysoce relevantních dokumentů a jejich zdrojů, ale zejména podkladem pro scientometrické metody včetně hodnocení vědy (a obecněji pro formulaci bibliometrických hypotéz). Sledovanými primárními dokumenty jsou nejčastěji recenzované vědecké články.

Mezi komerční citační rejstříky patří tradiční **Web of Science**, menší retrospektivu nabízí produkt **Scopus**, na moderním identifikátoru DOI pro propojování plných textů článků staví systém **CrossRef**. Nejvýznamnější volně dostupnou alternativou komerčních citačních rejstříků je engine **CiteSeerX**.

Z portfolia služeb Google je nejbližší zmíněným systémům projekt **Google Scholar**, stručně představený již v předcházející kapitole. Systém Google Books představuje z hlediska zachycení citujících a citovaných monografií možný příslib do budoucna. Již nyní jsou v něm automatickými metodami identifikovány a u jednotlivých záznamů zobrazeny oblíbené pasáže dané knihy, tedy pasáže, které se objevují v knihách jiných (viz podkapitola 3.6.1). Je tedy možné, že vznikající ojedinělý korpus plných textů bude využit také pro automatické sledování referencí, které mohou být po identifikaci integrovány jako spojení záznamů.

2.7 Otevřený přístup

Paralelně s vývojem webu sílila vize postupné proměny publikačních zvyklostí, spočívající v dekomercializaci vědecké komunikace. Cílem iniciativy pro otevřený přístup (open access), jak byla tato vize nazvána, je rozšiřovat dostupnost vědeckých publikací a tím umožňovat nezpomalovaný a neomezovaný vývoj poznání; zlepšovat viditelnost autorů, institucí i směrů bádání; zvyšovat transparentnost využití veřejných prostředků.

V praxi to znamená, že držitel práv k dokumentu umožňuje, aby dokument byl trvale a bezplatně dostupný online, odkud může být svobodně čten, stahován, kopírován, sdílen, ukládán, tištěn, vyhledáván, odkazován, nalézán *crawlersy*⁹ [Suber, 2013]. Vědecká úroveň je zajištěna tradiční formou recenzního řízení, která doprovází obě cesty k otevřenému přístupu [Tkačiková, 2014], uvedené dále.

Významné deklarace k otevřenému přístupu byly pojmenovány dle míst, kde byla problematika diskutována, jako Budapešťská iniciativa (2002), Berlínská deklarace (2003) a Prohlášení z Bethesdy (2003). Vyplýnuly způsoby, kterými je otevřený přístup k vědeckým článkům umožněn.

Prvním z nich je auto-archivace („*zelená cesta*“), kdy autor plný text sám ukládá do otevřeného (volně dostupného) online repozitáře (institucionálního anebo oborového), bez ohledu na to, že článek bude nebo byl publikován v komerčním vědeckém periodiku (politika vydavatelů ve vztahu k auto-archivaci preprintů a postprintů se nicméně liší a autor musí postupovat v souladu s podmínkami konkrétního komerčního periodika). Největším informačním zdrojem o otevřených repozitářích je jejich registr (ROAR, Registry of Open Access Repositories), který v současné době obsahuje více než 3 600 záznamů [Registry of Open (...), 2014].

Druhým způsobem zajištění otevřeného přístupu je publikování v otevřených (volně dostupných) online vědeckých časopisech („*zlatá cesta*“). Těchto časopisů je dle

---

⁹ Programy, které automatizovaně procházejí webové dokumenty a sbírají data, typicky pro vyhledávače či agregátory informací a zdrojů.

jejich adresáře (DOAJ, Directory of Open Access Journals) již téměř deset tisíc [DOAJ (...), 2014].

Přestože iniciativa otevřeného přístupu se primárně týká komunikace vědeckých výsledků v podobě článků, paralela se službou Google Books je zřejmá v možném procesu auto-archivace. Ta v systému Google Books probíhá tak, že držitel práv nahrává plné texty prostřednictvím Partnerského programu a současně určuje, jaká práva si vyhradí (má možnost zveřejnit dokument s licencí Creative Commons), viz podkapitola 3.3.2. Globálnějším pohledem, kdy je iniciativa pro otevřený přístup zařazena do širšího spektra hnutí za postupnou liberalizaci přístupu k informacím a kultuře, je souvislost otevřeného přístupu a služby Google Books ještě zřejmější, neboť dochází k rozšiřování počtu dokumentů, které jsou přístupné online.

Pro úplnost je v této podkapitole nutné zmínit také projekty zaměřené na otevřené sdílení metadatových informací. Jedná se o schémata a protokoly, využívající flexibility značkovacího jazyka XML¹⁰. Služby Google Scholar i Google Books obsahují velké množství záznamů získaných plně automatizovaným metadatovým vytěžováním zdrojů (avšak naopak, pro hromadné vytěžování, tyto systémy, jakožto komerční agregátory, otevřeny nejsou).

---

¹⁰ Extensible Markup Language, jazyk pro reprezentaci datových struktur ve strojově čitelné podobě bez ztráty možnosti značkovat pouze částečně formalizovaným přirozeným jazykem.

3 Analýza systému Google Books

Komerční producenti z obchodních důvodů nezveřejňují veškeré údaje o svých systémech. V souvislosti se službou Google Books bývá zmiňována tajnost proprietárních OCR technologií¹¹ či pokročilých algoritmů automatizované agregace a deduplikace dat [Národní knihovna (...), 2013a]. Přesto analýza systému samotného a dostupných informačních zdrojů umožnila vypracovat komplexní popis služby Google Books, který je prezentován v této kapitole.

3.1 Dostupná dokumentace

Systém Google Books doprovází poměrně bohatá (i když částečně propagační) dokumentace, skládající se z popisu služby a nápovědy [Google (firma), 2014a; Google (firma), 2011d]. K dispozici je rozsáhlá databáze FAQ¹² otázek a odpovědí [Google (firma), 2014j].

Důležitou skutečností je fakt, že použití služby provází „*tichý souhlas*“ s celou řadou zásad použití, smluvních podmínek a principů ochrany osobních údajů (systém např. shromažďuje seznam titulů, které uživatel zobrazil) [Google (firma), 2011h; Google (firma), 2011b]. Samostatné dodatečné podmínky doprovázejí také Partnerský program [Google (firma), 2014i], viz podkapitola 3.3.2. Stejně jako u jiných služeb společnosti Google, milníky bývají představovány dvěma způsoby, formálnějšími tiskovými zprávami a neformálnějším blogem vývojářů [Google (firma), 2011c]. Ze všech zmíněných zdrojů vycházejí podkapitoly 3.2 až 3.7.

Nezávislé studie byly ke službě vypracovány zejména v souvislosti s autorskoprávními otázkami a staly se tak jedněmi z podkladů kapitoly 4, do které byla tato problematika kvůli svému významu vyčleněna. Není proto součástí ani následujícího historického přehledu vzniku a vývoje služby Google Books.

---

¹¹ Optical character recognition, softwarové převádění textů ve formě obrazových dat na znaky.

¹² Frequently Asked Questions, často kladené dotazy.

3.2 Historie projektu

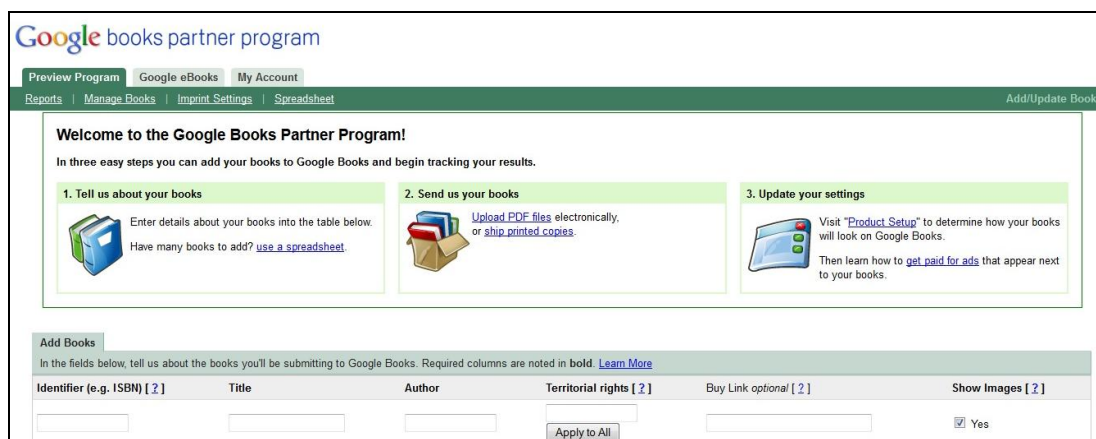
Historie projektu Google Books sahá ještě před založení společnosti Google, protože už v rámci svého postgraduálního studia se Brin a Page zabývali tvorbou algoritmů s ideou, že by je šlo použít nejen v prostředí webu, ale také pro vyhledávání v rámci digitálních knihoven s tím, jak bude v budoucnu stoupat počet digitalizovaných dokumentů.

Práce na projektu samotném postupovaly takto:

- **2001:** Larry Page poprvé a neformálně hovoří se zástupci knihovny na Michiganské univerzitě o budoucnosti digitalizace [Jones, 2013].
- **2002:** Probíhají zevrubné analýzy již existujících digitalizačních projektů a úvahy nad tím, jak vše provádět efektivněji. Vizionářství Page prezentuje propagační materiál [Google (firma), 2011e]: „*Když se [na Michiganské univerzitě] dozvídá, že současný odhad naskenování univerzitní knihovny čítající 7 milionů svazků je 1 000 let, oznamuje prezidentce univerzity Mary Sue Colemanové, že společnosti Google bude stačit roků šest.*“
- **2003:** Započíná vývoj úprav existujících hardwarových a softwarových technologií, aby byl záměr zakladatelů společnosti Google uskutečnitelný. Projekt je v závěru roku vůbec poprvé letmo zmíněn ve veřejných materiálech.
- **2004:** Na jaře podepsán prozatím tajný kontrakt s pěti velkými knihovnami: Michiganské univerzity, Harvardské univerzity, Stanfordské univerzity, Oxfordské univerzity a Newyorskou veřejnou knihovnou [Bartošek, 2009], začíná pilotní provoz skenování a dialog s velkými americkými vydavatelstvími. V srpnu je projekt **Google Print**, jak je indexace tištěných materiálů nazývána, představen na Frankfurtském knižním veletrhu. Formální oznámení spolupráce s knihovnami, **Projektů knihovna**, viz podkapitola 3.3.1, následuje v prosinci.
- **2005:** Systém jako celek je přejmenován na **Google Book Search**. Skenování v USA přechází do rutinního režimu provozu, začíná hledání partnerů mezi evropskými knihovnami ve velkých jazykových oblastech.

- **2006:** Ve třech amerických digitalizačních centrech (Mountain View v Kalifornii, Ann Arbor v Michiganu, Cambridge v Massachusetts) digitalizován celkem jeden milion svazků [Jones, 2013]. Pozornost vývojářů je upřena na propracování **Partnerského programu**, ve kterém dodávají plné texty vydavatelé (nebo individuální držitelé autorských práv), viz podkapitola 3.3.2. Online rozhraní Partnerského programu umožňuje nahrát text přímo nebo odeslat společnosti Google fyzický exemplář pro digitalizaci, viz obr. 5.

Obr. 5 – Rozhraní „Books Partner Program“, do roku 2013

[Hoffelder, 2013]

- **2007:** Kontinuálně je vylepšováno uživatelské rozhraní služby, nově lokalizované již do 35 jazyků včetně češtiny. Jsou spuštěny první personalizované funkce, např. možnost ukládat knihy mezi oblíbené. Do Projektu knihovna zapojeny knihovny z neanglických jazykových oblastí, např. španělské, německé, japonské. Poskytují volná díla.
- **2008:** V systému je 7 milionů plných textů, většinu z nich tvoří knihy, které už nejsou v prodeji (out-of-print) [Rich, 2009]. Jeden milion plných textů je volně přístupný, další jeden milion se zobrazuje zčásti jako omezený náhled. Kódování znaků v jádru systému je překlápáno do standardu Unicode 5.1, aby byla nadále zajištěna univerzální podpora všech jazyků [Google (firma), 2012f]. V prosinci je oznámeno zahrnutí periodik, pro digitalizaci jsou vybrány víceméně populární tituly od již spolupracujících amerických vydavatelů.
- **2009:** Opuštěno beta stádium provozu služby, název a logo poprvé zjednodušeny na **Google Books**.

- **2010:** Počet naskenovaných svazků přesáhnul 15 milionů. Společnost Google vydala odvážné prohlášení, že do konce dekády, tedy roku 2020, chce do systému zahrnout veškeré vydané unikátní knižní tituly z celého světa, jejichž počet odhadla na 130 milionů [Jackson, 2010].
- **2011:** V některých zemích světa je v systému Google Books spuštěn prodej elektronických knih, původně označovaný jako Google Editions, později zahrnutý do komplexnější prodejní platformy Google Play. V říjnu už funguje pouze jediné americké digitalizační centrum společnosti Google, v Ann Arboru v Michiganu, protože po digitalizaci fondů největších knihoven tempo digitalizace v USA poprvé klesá a není potřeba udržovat dosavadní kapacity [Jones, 2013].
- **2012:** Na konci roku překonán milník 20 milionů naskenovaných svazů [So far (...), 2013].
- **2013:** Kompletně přepracováno rozhraní Partnerského programu, nově spojující ovládání titulů v systému Google Books s nástroji pro prodej elektronických knih ve službě Google Play (nyní už i v České republice), viz obr. 6 v podkapitole 3.3.2. Vzhledem k rozšíření elektronických formátů Google přestává účastníkům Partnerského programu nabízet skenování fyzických exemplářů [Google (firma), 2014].

3.3 Vstupy do systému

Nové záznamy s plnými texty do systému Google Books vstupují od smluvně spolupracujících knihoven (Projekt knihovna) a vydavatelů (Partnerský program). Metadata bez plných textů jsou získávána automatickým sklizením z dalších zdrojů.

3.3.1 Projekt knihovna

Jak bylo zmíněno, Projekt knihovna (Library Project), idea spolupráce s velkými knihovnamí, stál na samém počátku vzniku systému Google Books. Pro knihovny představuje spolupráce se společností Google možnost, jak alespoň částečně řešit digitalizaci svých fondů. Výsledkem skenování svazků je vždy nejen zařazení do

systemu Google Books, ale také postoupení digitální kopie knihovně, která ji nadále může využívat v rámci vlastní digitální knihovny a dalších projektů. S takto získanými plnými texty je zacházeno v souladu s autorským zákonem, čili nejsou, pokud se nejedná o díla volná, zpřístupněny.

Se společností Google nyní digitalizuje více než 40 knihoven z celého světa [Národní knihovna (...), 2011], názory nejvýznamnějších spolupracujících knihoven jsou zveřejněny [Google (firma), 2014d], byť scházejí nejnovější údaje a oficiální úplný seznam. Nejblíže mu je materiál Rakouské národní knihovny z roku 2013 [Österreichische (...), 2013]. Některým zapojeným institucím bylo umožněno, aby zveřejnily text kontraktu [University of Michigan, 2013], čímž společnost Google dokládá, že se nejedná o exkluzivní spolupráci, která by knihovnám znemožňovala rozvíjet vlastní digitalizační projekty. Praktický průběh digitalizace je popsán v podkapitolách 3.4.2 (technologie skenování) a 5.3.2 (zkušenosti zapojených knihoven včetně Národní knihovny České republiky).

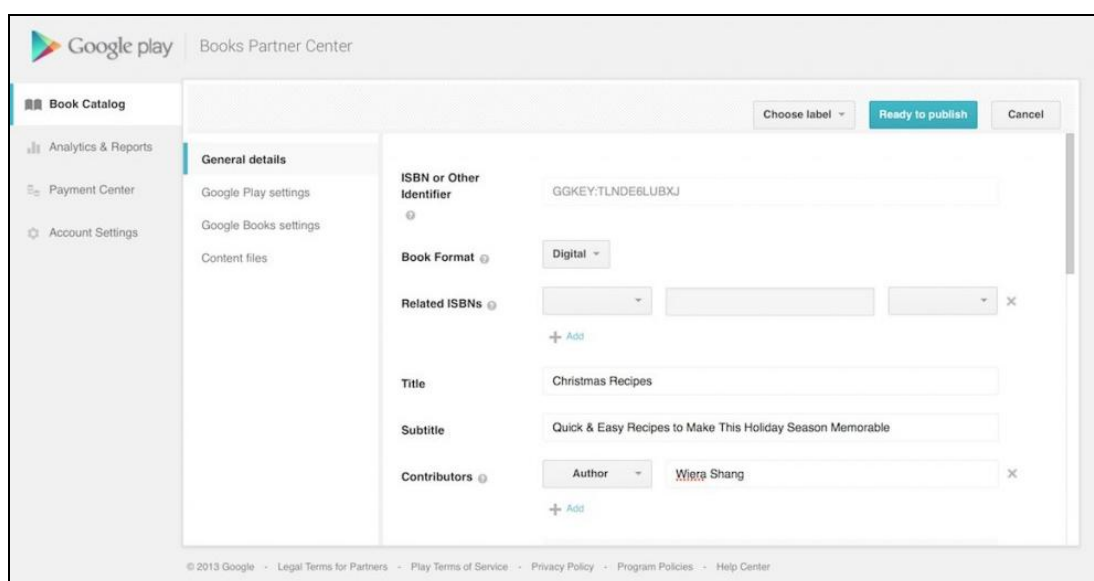
Od spolupracujících knihoven do systému Google Books vstoupily až čtyři pětiny všech plných textů [Google (firma), 2014d]. Vlastník práv k jakémukoliv titulu může zažádat o jeho zpětné vyřazení, ale je možný také opačný postup, kdy vlastník práv umožní veřejné zobrazení plného textu, který se již v systému nachází díky Projektu knihovna [Google (firma), 2014b].

3.3.2 Partnerský program

Partnerský program (Partner Program) je určený pro majitele autorských práv ke knihám a periodikům. Typicky se jedná o právnické osoby, vydavatele, ale společnost Google povoluje stejný model spolupráce i samotným autorům, pokud jsou zároveň držiteli práv ke svým dílům. Překážkou není ani úmysl vlastníka práv šířit dílo pod jednou z variant licence Creative Commons, stručně přiblížené v podkapitole 4.1 [Google (firma), 2012i]. V roce 2011 se Partnerského programu účastnilo již více než 35 000 subjektů [Národní knihovna (...), 2011]. Hlavní přínosy pro partnery jsou definovány takto: 1) zvýšení povědomí o titulu, a to bez dodatečných nákladů; 2) oslovení mezinárodní uživatelské základny; 3) zvýšení návštěvnosti stránek vlastníka práv díky zpětným odkazům ze služby Google Books;

4) možnost snadného obohacení stránek vlastníka práv přidáním ukázek titulů přímo na ně [Google (firma), 2014g].

Vlastníci práv se do Partnerského programu zdarma registrují, následuje podpis smlouvy. Velcí vydavatelé bývají oslovováni přímo. Svůj obsah následně spravují sami v online rozhraní [Google Books, e-knihy (...), 2011], které nyní spojuje participaci na systému Google Books s případným prodejem elektronických knih v platformě Google Play¹³, a to pod souhrnným názvem „*Books Partner Center*“, viz obr. 6.

Obr. 6 – Rozhraní „*Books Partner Center*“, od roku 2013

[Google Play Books Store, 2013]

Jeden Google účet¹⁴, kterým proběhla úvodní registrace, je určený jako hlavní, administrátorský, ale běžné činnosti typu přidávání titulů a jejich plných textů mohou vykonávat administrátorem určení redaktoři pod svými individuálními Google účty. Rozhraní je členěno do čtyř hlavních sekcí: 1) Katalog knih – „*Book Catalog*“ – pro správu titulů vlastníka práv; 2) Analýzy & zprávy – „*Analytics & Reports*“ – se statistickými údaji o úspěšnosti titulů vlastníka práv; 3) Platební centrum – „*Payment Center*“ – pro správu výnosů (pouze v zemích, ve kterých je možný prodej elektro-

¹³ Participace českých vydavatelů viz podkapitola 5.4.

¹⁴ Sjednocená uživatelská registrace na všechny služby společnosti Google.

nických knih přes Google Play); 4) Nastavení účtu – „*Account Settings*“ – pro správu registrace vlastníka práv [Google (firma), 2014l].

Plné texty vlastníci práv do systému přidávají ve formátu PDF nebo EPUB. Pokud není první stranou souboru obraz obálky, může být nahrán ve formátu JPEG, TIFF nebo PNG. Jak bylo poznamenáno v podkapitole 3.2, dříve nabízená možnost odeslání fyzického exempláře na digitalizaci ve společnosti Google¹⁵ už není od loňského roku aktuální [Google (firma), 2014l].

K jednotlivým titulům vlastníci práv vyplňuje následující pole:

- ISBN¹⁶ (pokud titul nemá ISBN přiděleno, je pro identifikaci automaticky použit identifikátor systému Google Books, viz podkapitola 3.6)
- formát (rozdělení na tituly, u kterých je předobrazem digitálního plného textu klasické tištěné vydání, a elektronické publikace, které jsou vydány pouze jako digitální plný text)
- související ISBN (identifikátory jiných formátů daného vydání, např. tištěného v tvrdé vazbě, tištěného v měkké vazbě, elektronického; cílem je vyloučení duplicit)
- název
- podnázev
- autoři (libovolný počet, včetně specifikace jejich role u ilustrátorů, redaktorů apod.)
- bibliografická poznámka (míněny jsou krátké profily autorů)
- předmět (využití viz kapitola 7)
- jazyk
- věkové určení (povinné v případě prodeje titulů, které nejsou vhodné pro děti, přes Google Play)
- datum vydání

---

¹⁵ Knihy, které si přál zdigitalizovat člen Partnerského programu, musely splňovat jasně dané podmínky [Google (firma), 2014e] a výtisk knihy byl nevratný (zničený při skenování rozebráním na jednotlivé listy). Cílem byla rychlost procesu a přidání do systému v rámci týdnů (i při větším zatížení maximálně šesti).

¹⁶ International Standard Book Number, mezinárodní standardní číslo knihy.

- počet stran
- popis (anotace titulu)
- edice
- náhled plného textu (kolik procent plného textu může být zobrazeno, minimum je 20 %)
- teritoria (země, ve kterých bude náhled plného textu dostupný)
- nákupní odkaz (odkaz na titul do e-shopu vlastníka práv, existuje-li)
- ilustrace (pokud vlastník práv nevlastní práva také na ilustrace, může je v plném textu touto volbou skrýt)
- download (zda bude uživatelům povoleno stažení plného textu u titulů, u kterých je náhled plného textu nastaven na 100 %)
- datum zveřejnění (možnost zadání titulu s předstihem, náhled plného textu je ve službě Google Books viditelný až k zadanému datu) [Google (firma), 2014I]

Pro vlastníky práv je důležité, že jim společnost Google kromě bezplatné propagace a možnosti prodávat elektronické knihy nabízí i doplňkové funkcionality. Analytické nástroje, integrované do rozhraní Partnerského programu, umožňují sledování uživatelského chování, tedy návštěvnost záznamů a plných textů jednotlivých titulů či počty kliknutí na odkazy vedoucí k možnosti získání titulu [Google (firma), 2014g]. Snáze je tak odhadován např. potenciál déle netištěného titulu pro nové vydání.

Pro společnost Google je výhodná právní jistota, která ze spolupráce přímo s vlastníky práv vyplývá, stejně jako obohacování systému Google Books o záznamy a plné texty nejnovějších titulů. V případě, že dochází také k prodeji elektronické knihy přes Google Play, společnost Google získává provizi za zajištění transakce. Dříve vlastníci práv byli příjemci provize z reklam v systému Google AdWords, pokud jejich zobrazování u svých titulů povolili, ovšem společnost Google později spojování služby Google Books s přímým výdělkem omezila v reakci na autorskoprávní spory, popsané v kapitole 4.

3.3.3 Sklizení metadat

U Partnerského programu i Projektu knihovna je tok bibliografických dat do systému Google Books jasný. V prvním případě je vyplňují přímo vlastníci práv, v druhém

případě jsou data získávána od zdrojové knihovny v rámci procesu digitalizace (využitý protokol je zmíněn v podkapitole 5.3.2). Avšak pro zahrnutí co největšího počtu knih je systém Google Books doplňován základními bibliografickými údaji o titulech, které prozatím společnost Google v digitální formě nezískala ani jedním z výše uvedených postupů. Bohužel, podrobnosti k tomuto získávání metadat nejsou zveřejněny. Těchto zdrojů je větší množství, nejvýznamnějším z nich je **OCLC WorldCat**¹⁷ [OCLC, 2008]. Sklizení metadat je plně automatizováno, což bylo nepochybně umožněno vývojem oboru (využívány moderní standardy, kdy jsou bibliografické údaje šířeny jako transparentně strukturovaná data). Automatizován je rovněž proces, kterým pokročilé algoritmy zabraňují duplicitním vstupům a vytvářejí „*metadatový konsensus*“ k určitému titulu. Případné chyby může odstranit pouze vlastník práv, pokud údaje k titulu sám vloží v rozhraní Partnerského programu. Individuální návrhy na opravy záznamů společnost Google z kapacitních důvodů nepřijímá. Tituly, které do systému Google Books vstoupily sklizením metadat, samozřejmě nemohou být nalezeny vyhledáním termínů z plného textu. Ten k nim není uložen, dokud do systému nevstoupí v rámci Partnerského programu nebo Projektu knihovna. Proto nemůže být služba Google Books charakterizována pouze jako digitální knihovna plných textů.

3.4 Zabezpečení systému

V této podkapitole je v rozsahu veřejně dostupných informací popsáno praktické zabezpečení chodu systému Google Books. Vzhledem k významu Projektu knihovna je zvláštní pozornost věnována procesu skenování při digitalizaci.

3.4.1 Obecné informace

Hlavní tým služby Google Books pracuje od počátku projektu v sídle celé společnosti, v Kalifornii. Je doplněn personálem digitalizačních center¹⁸ a obchodních

---

¹⁷ Do tohoto souborného katalogu přispívají více než čtyři desítky národních knihoven a velké množství dalších institucí.

¹⁸ Historie zahajování a ukončování provozu těchto digitalizačních center na území USA je popsána [Jones, 2013] a v této práci zahrnuta do podkapitoly 3.2, byť daný dokument tyto informace cituje →

týmů v rámci jednotlivých poboček po světě. Blog vývojářů [Google (firma), 2011c] zmiňuje zejména tyto části týmu:

- vývojáře řešící technický chod systému
- redaktory, starající se o obsah služby včetně aktualizace dokumentace
- pracovníky podpory partnerů z řad knihoven i vlastníků práv
- operátory skenování a digitalizace

Databáze systému je rozložena a zrcadlena mezi více datových center. Stejně jako v případě datové podpory obecného vyhledávání Google a dalších služeb společnosti k tomu vedou jak bezpečnostní, tak zátěžové důvody. Jak však ukázaly informace, které získala Národní knihovna České republiky, vůči partnerům z řad spolupracujících institucí není smluvně garantováno trvalé uchování dat [Svoboda, 2012].

Mezinárodní pobočky společnosti Google se na chodu služby Google Books podílejí jazykovou lokalizací rozhraní i dokumentace a mají za úkol získávat nové spolupracující partnerské subjekty a poskytovat jim podporu. Lokální úspěchy jsou zveřejňovány [Google (firma), 2011f], aktivity české pobočky jsou popsány v kapitole 5.

Většina hardwarových a softwarových řešení, použitých v projektu Google Books, je proprietární povahy. Buď byla vyvinuta přímo pro tento systém, nebo dodatečně upravována. Dobře to ilustrují metody skenování, viz následující podkapitola. Využívány jsou samozřejmě rovněž zdroje dedikované všem službám společnosti Google.

Z hlediska nákladů a výnosů představuje systém Google Books nepochybně výrazně dlouhodobou a velkou investici, která je v tuto chvíli pravděpodobně dotována kapitálem společnosti Google získaným provozem jiných služeb. Jak bylo uvedeno v podkapitole 3.3.2, rozhraní systému Google Books nyní není zahrnuto do produktů, ve kterých je zobrazována kontextová reklama, která v jiných službách představuje

---

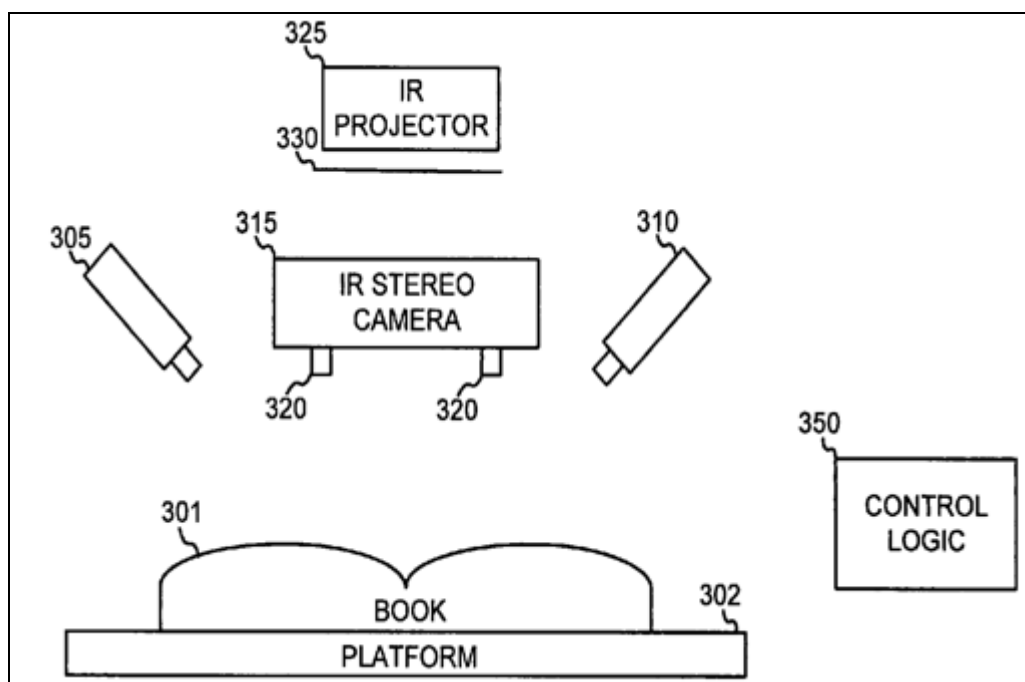
→ pouze jako „*interní zdroj*“. Pokud jde o Evropu, např. ani vyčerpávající materiál Rakouské národní knihovny [Österreichische (...), 2013] neobsahuje k umístění a provozu digitalizačních center žádné detaily, pouze sdělení, že tyto informace nejsou veřejné. Neformální příspěvky v podobě komentářů na již odkazovaném blogu Elisabeth A. Jonesové [Jones, 2013], administrátorky knihovny Michiganské univerzity, jejíž dizertační práce se věnuje velkým digitalizačním projektům, hovoří o těchto lokalitách: Mnichov (Německo), Gent (Belgie), Oxford (Velká Británie) a Haag (Nizozemsko). Mnichov je potvrzen materiály od Národní knihovny České republiky, viz podkapitola 5.3.2.

významný zdroj příjmů producenta systému. Zisk pro společnost Google negenerují ani odkazy na internetová knihkupectví, jak bude ještě zmíněno v podkapitole 3.6.1. Jediným pozorovatelným přímým výnosem jsou v současnosti provize za prodej elektronických knih.

3.4.2 Skenování

Více zdrojů uvádí, že skenování v digitalizačních centrech společnosti Google je realizováno fotoaparáty Elphel 323 s upraveným firmwarem¹⁹, které ve spojení se strojovým otáčením stránek snímají 1 000 dvoustran za hodinu. Tyto fotoaparáty mohou být ovládány jako síťová zařízení a společnost Google využila faktu, že jsou díky open source²⁰ snadno adaptovatelné. Jsou zahrnuty také do projektu Street View (snímkování veřejných prostranství pro mapy) [Google (firma), 2007b; Merrill, 2013; Kelly, 2006]. Avšak skenování a digitalizace starých tisků z Projektu knihovna probíhá zcela jinak, unikátní proprietární patentovanou technologií, viz obr. 7.

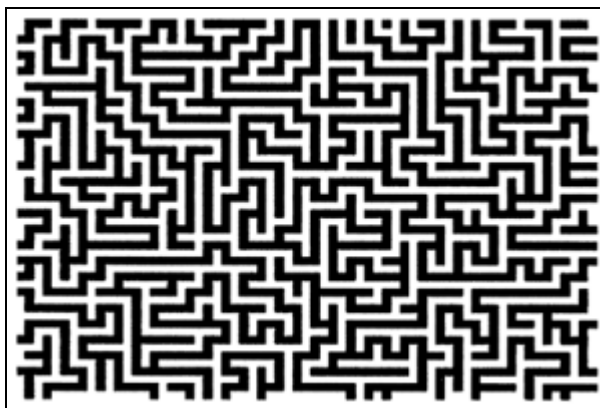
Obr. 7 – Digitalizace starých tisků ve společnosti Google, schéma

[Shankland, 2009]

¹⁹ Software řídící činnost fyzického zařízení.

²⁰ U open source zařízení je k dispozici kompletní dokumentace a udělena volná licence k jeho odvozeninám.

Stránky knihy jsou otáčeny ručně operátorem skenování (více o praktickém zacházení se svazky spolupracujících knihoven viz podkapitola 5.3.2). Po každém otočení je provedena následující sekvence automatizovaných úkonů. Na otevřenou knihu je infračerveným zářením promítnut asymetrický obrazec, viz obr. 8.

Obr. 8 – Digitalizace starých tisků ve společnosti Google, pomocný obrazec
[Shankland, 2009]

Ten je nasnímán stereoskopickou infračervenou kamerou s dvěma objektivy. Software řídicí jednotky z deformace obrazce vypočítává pomyslný prostorový model zakřivení stránek knihy. Současně probíhá sejmutí snímků stránek ve viditelném spektru dvěma kamerami s vysokým rozlišením. Tato obrazová data jsou následně automaticky de facto deformována do roviny, každý snímek individuálně podle informace o zakřivení daných stránek, získaných z projekce a snímku obrazce v infračerveném spektru. Výsledkem automatizovaného procesu, prováděného za zlomky sekund, jsou vysoce kvalitní obrazová data, která vypadají, jako by byla sejmuta z dokonalé roviny, např. po vyjmutí stránky z vazby a jejím přitisknutím proti skleněné desce. Maximálně šetrný proces představuje přelomovou technologickou inovaci [Shankland, 2009].

3.4.3 Vstupní zpracování

Bez ohledu na způsob pořízení dat (skenováním nebo online dodáním souboru od spolupracujícího subjektu) není zveřejnění ve službě Google Books okamžité. Obrazová data jsou převáděna na text a dochází k automatickým formátovým konverzím, které mají za cíl soubory převést na datový typ chráněný proti nepovoleným operacím (stažení do počítače uživatele nebo tisk). Rovněž dochází ke

spojení s aplikační vrstvou umožňující např. zvýrazňování hledaného termínu v textu. Nezbytným krokem je také aktualizace vyhledávacího indexu. Nový záznam může být v systému viditelný až za několik týdnů [Google (firma), 2014l].

3.5 Vyhledávání

Vyhledávání je v Google Books vzhledem k univerzálnímu uživatelskému určení značně intuitivní. Přesto lze využít i na první pohled skryté sofistikovanější možnosti. Všechny způsoby představují následující podkapitoly.

3.5.1 Základní vyhledávání

Základní vyhledávání je zobrazeno při příchodu na úvodní stránku systému a stejně jako u obecného vyhledávání Google je tvořeno jen jedním textovým polem pro zadání nijak dále specifikovaného dotazu. Nicméně, pokročilý uživatel může již toto vyhledávací pole využít k formulaci složitějšího dotazu, a to za použití booleovských operátorů, uvozovek pro přesnou frázi apod. Podrobný popis, jak s těmito funkcemi Google obecně zachází, přesahuje rozsah této práce a je běžně dostupný [Google (firma), 2014k].

Velmi důležitou vlastností již v základním vyhledávání je možnost použití názvů polí specifických přímo pro systém Google Books (viz dále, podkapitola 3.5.3).

Dotaz z pole na úvodní stránce systému je přeměřován do obecného vyhledávání Google se zobrazenými výsledky pod předvybranou možností „*Knihy*“. Stejný dotaz je tak možné jedním kliknutím vyhledat na webu, v obrázcích, na mapách atd. U vyhledávání knih jsou po volbě tlačítka „*Vyhledávací nástroje*“ dostupné následující omezující podmínky:

- možnost omezení pouze na češtinu (respektive rozpoznáný jazyk, ve kterém je zobrazováno rozhraní systému)
- dle stupně dostupnosti úplného textu, viz podkapitola 3.6.2:
  - „*Libovolné knihy*“
  - „*Knihy s náhledem*“

- „*Google eBooks*“²¹
- „*Google eBooks zdarma*“
- volbu „*Libovolný dokument*“ nebo „*Knihy*“ nebo „*Časopisy*“
- časové omezení s možnostmi bez časového omezení, jeden z úseků předvybraných systémem (např. několik ve výsledcích zastoupených století) a vlastní časový úsek (umožněno je, na rozdíl od rozšířeného vyhledávání, viz podkapitola 3.5.2, zadání přesných dat)

U vyhledávacího pole ve vyhledávání Google (nikoliv ve službě Google Books) je dostupná tzv. virtuální klávesnice, umožňující zadání dotazu myší bez ohledu na aktuálně dostupnou znakovou výbavu klávesnice fyzické.

Již při zadávání dotazu systém nabízí předvídané varianty. V případě domněnky o překlepu je domněle správná varianta zobrazena nad výsledky vyhledávání.

Novinkou je zadání dotazu pomocí rozpoznávání mluveného projevu, tato možnost je aktivována stisknutím ikony mikrofonu v pravé části vyhledávacího pole.

Pokud je vyhledávání přímo zahájeno v obecném vyhledávání Google, bez příchodu ze služby Google Books, limitace na Google Books se provádí analogicky jako všechny ostatní, tedy výběrem položky „*Knihy*“ mezi ostatními na liště pod vyhledávacím polem. Položka může být skryta pod volbou „*Více*“.

Odkazy na záznamy do služby Google Books se běžně objevují také mezi výsledky obecného vyhledávání (limitace „*Internet*“), a to obzvláště, pokud byl vyhodnocen jednoznačný dotaz (např. jméno autora, název knihy a ještě slovo „*kniha*“).

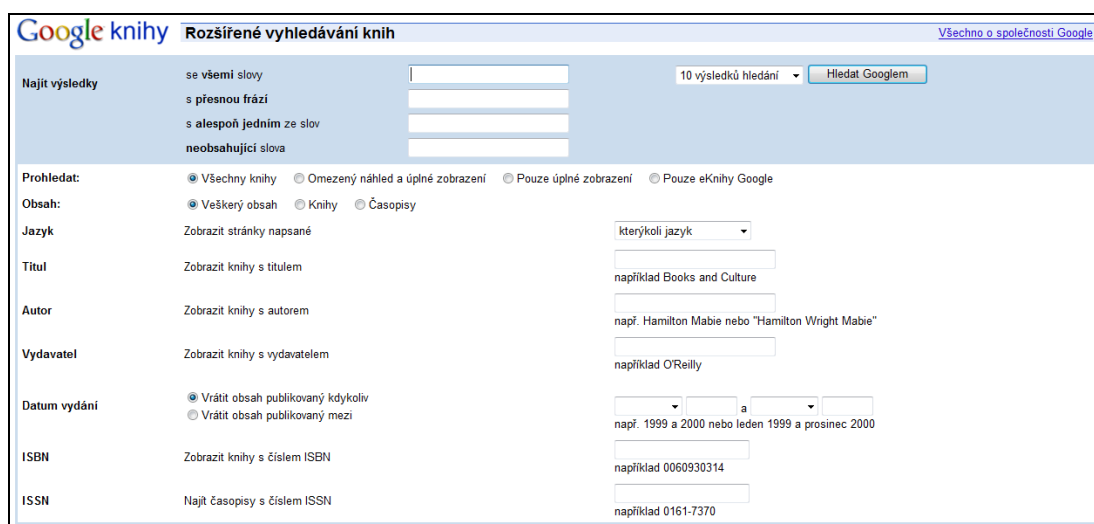
Ovšem zatímco v předchozích verzích vyhledávání byly výsledky z Google Books výrazné díky předřazenému náhledu obálky, nyní splývají s ostatními webovými výsledky (jsou odlišitelné zejména uvedením domény books.google.com a zobrazením grafického prvku, hvězdiček, pokud byla kniha hodnocena).

---

²¹ České rozhraní vyhledávání je zde terminologicky nekonzistentní, na jiných místech je tato možnost pojmenována „*eKnihy Google*“.

3.5.2 Rozšířené vyhledávání

Rozšířené vyhledávání, viz obr. 9, je nyní přístupné pouze po kliknutí na ikonu ozubeného kola u konkrétního záznamu. Dříve byl odkaz umístěn jak u základního vyhledávacího pole, tak pod každým seznamem výsledků, nyní je očividně preferováno základní vyhledávání s uživatelsky přívětivou limitací.

Obr. 9 – Služba Google Books, rozšířené vyhledávání

[Google (firma), 2011 g]

Nicméně rozšířené vyhledávání stále nabízí následující možnosti:

- čtyři textová vyhledávací pole pro formulaci dotazu, doplující pro běžné uživatele slovním popisem „*se všemi slovy*“, „*s přesnou frází*“, „*s alespoň jedním ze slov*“ a „*neobsahující slova*“ booleovskou algebru
- roletkový výběr nabízející 10, 20, 30, 50 nebo 100 výsledků hledání, volba však není prakticky funkční, vyhledány jsou vždy všechny výsledky, stránkovány po deseti
- tlačítko „*Hledat Googlem*“, nabízející alternativu stisknutí klávesy Enter v kterémkoliv textovém poli pro zahájení hledání
- limitaci s názvem „*Prohledat*“, nabízející omezení vyhledávání na záznamy s určitým stupněm zveřejnění úplného textu; vybrat lze právě jednu ze čtyř možností „*Všechny knihy*“, „*Omezený náhled a úplné zobrazení*“, „*Pouze úplné zobrazení*“ nebo „*Pouze eKnihy Google*“; podrobněji viz podkapitola 3.6.2

- limitaci s názvem „*Obsah*“, nabízející omezení vyhledávání na knihy či periodika, vybrat lze právě jednu ze tří možností „*Veškerý obsah*“, „*Knihy*“, „*Časopisy*“
- pole jazyk s pevně předvolenými možnostmi konkrétních jazyků nebo předvybranou možností „*kterýkoli jazyk*“; není možné zvolit více jazyků nebo naopak nějaký vyloučit, a to i přesto, že z pole je generován atribut „*lr:lang_<kod>*“ s kódy jazyků konzistentními s územ ISO 639-1 (zpracován je vždy jen jeden – poslední – výskyt jazykového atributu v dotazu)
- selekční textová pole „*Titul*“ („*Zobrazit knihy s titulem*“), „*Autor*“ („*Zobrazit knihy s autorem*“), „*Vydavatel*“ („*Zobrazit knihy s vydavatelem*“) pro vyhledávání v daných údajích, ovšem za absence jakéhokoliv pomocného aparátu typu rejstřík
- datum vydání s předvybranou hodnotou „*Vrátit obsah publikovaný kdykoliv*“ a možností „*Vrátit obsah publikovaný mezi*“ k zadání časového rozmezí; maximální rozlišovací míra jsou měsíce, ale úpravou části vygenerovaného URL²² dotazu se syntaxí „*cd_min:DD.MM.RRRR*“ a „*cd_max:DD.MM.RRRR*“ nebo následnou limitací výsledků (viz podkapitola 3.5.1) je možné dosáhnout rozmezí přesných dat
- selekční pole „*ISBN*“ („*Zobrazit knihy s číslem ISBN*“) a „*ISSN*“ („*Najít časopisy s číslem ISSN*“); nekonzistence pomocných vět se slovy „*zobrazit*“ a „*najít*“ je pouze v českém překladu rozhraní, u anglické verze znějí „*Return books with the ISBN*“ a „*Return serials with the ISSN*“

3.5.3 Vyhledávání pomocí selekčních polí a URL syntaxe

Výstupem obou typů vyhledávání je vždy dotaz zakódovaný pomocí URL. Proto lze dotazy systému Google Books pokládat nejen pomocí předpřipravených nástrojů, ale zcela je obejít či doplnit vlastní textovou konstrukcí využívající názvy selekčních

---

²² Uniform Resource Locator, lokace webových zdrojů („*adresa*“). Její části mohou být serverem vyhodnotitelné atributy, vzešlé z uživatelského zadání na webové stránce (např. vyplněním a odesláním vyhledávacího pole).

polí. Následující atributy jsou standardně zpracovány i při uvedení uživatelem ve vyhledávacím poli:

- **id** – nedokumentováno v obecné nápovědě systému, více o tomto identifikátoru viz podkapitola 3.6; při zadání v URL je otevřen přímo konkrétní záznam, při zadání do vyhledávacího pole je nabídnut jediný výsledek vyhledávání, záznam s daným id

Př.: <http://books.google.com/books?id=Usb8AQAAAJ>

- **isbn** – vyhledávání v poli ISBN, analogicky ISSN

Př.: <http://books.google.com/books?isbn=802477528X>

Tento identifikátor lze zadat rovněž v selekčním poli q (viz dále), ale pak je oddělen nikoliv znaménkem „*rovná se*“, ale dvojtečkou:

Př.: <http://books.google.com/books?q=isbn:0060930314>

- **vid** – vstupní pole pro dva další systémem podporované identifikátory OCLC²³ a LCCN²⁴ [Google (firma), 2014c]

Př. OCLC: <http://books.google.com/books?vid=OCLC17546826>

Př. LCCN: <http://books.google.com/books?vid=LCCN88005048>

- **q** od slova query – obecný selekční prvek pro vyhledávání řetězce v celém systému; výsledek zadání textu ve vyhledávacím poli (včetně následujících selekčních polí); znaky s diakritikou kódovány (poslední verze prohlížečů kód převádějí zpět na znak s diakritikou), mezery nahrazovány znaménkem plus

Př.: <http://books.google.com/books?q=jir%C3%A1sek+proti+v%C5%A1em>

- **intitle** – vyhledávání v názvech titulů

Př.: <http://books.google.com/books?q=intitle:digital>

- **inauthor** – vyhledávání v autorech

Př.: <http://books.google.com/books?q=inauthor:v%C3%A1clav+inauthor:havel>

---

²³ OCLC (Online Computer Library Center), stejně označován číselný identifikátor záznamů v OCLC WorldCat.

²⁴ LCCN (Library of Congress Control Number), identifikátor záznamů Kongresové knihovny.

- **date** – omezení na rozsah roků vydání; selekční pole má jiný název než limitace generovaná rozšířeným vyhledáváním a musí být doplněno textovým řetězcem (nelze vyhledat záznamy pouze podle data)

Př.: <http://books.google.com/books?q=inauthor:cejpek+date:1960-1999>

Další atributy, které systém převádí z rozšířeného vyhledávání na URL syntaxi, již nejsou využitelné pro zadání v textovém selekčním poli. Např. limitace na knihy s úplným zobrazením plného textu, probíhající atributem „tbs=,bkv:f“, se v rámci uživatelem zadaného dotazu chová jako běžný textový řetězec.

3.5.4 Explorativní vyhledávání

Systém Google Books nabízí také dvě formy explorativního vyhledávání, bez zadávání textového dotazu:

- Na úvodní stránce služby je dostupný odkaz „Procházet knihy a časopisy »“, který vede na tituly sdružené podle témat, viz obr. 10. Témata jsou vybírána podle vyhledávací historie uživatele, tituly podle zobrazeného jazyka rozhraní. Přednostně jsou zobrazeny ty, které do systému vstoupily přes Partnerský program. Viz též kapitola 7.

Obr. 10 – Služba Google Books, explorativní vyhledávání

[Google (firma), 2012e]

- Přímou ze záznamů lze další tituly prohlížet buď kliknutím na selekční údaj (např. jméno autora) nebo v sekcích „Související knihy“ a „Odkazy na tuto knihu“, viz podkapitola 3.6.1.

3.5.5 Výsledky vyhledávání

Výsledky vyhledání obsahují následující informace a nástroje:

- přibližný počet výsledků a dobu, za jakou byly vyhledány
- základní možnosti limitace, které již byly popsány v podkapitole 3.5.1
- možnost seřazení podle relevance (přednastavená možnost) nebo podle data od nejnovějších; řazení podle relevance je stejně jako v případě obecného vyhledávání Google, kde se kromě známého Page Ranku posuzují i další faktory, předmětem obchodního tajemství společnosti Google a není veřejně dokumentováno

Každý jeden výsledek na stránce s výsledky vyhledávání obsahuje:

- název ve formě odkazu vedoucího na záznam daného titulu
- adresu záznamu s identifikátorem ISBN bez prefixu 97#
- jméno autora ve formě odkazu vedoucího na vyhledávání stejného jména v poli autor v systému Google Books, např. vyhledání řetězce „*inauthor:"Jiří Cejpek"*“ (nejedná se tedy o žádné autoritní řízení)
- údaje o roku vydání a stupni zveřejnění plného textu („*žádný náhled*“, „*zobrazení úryvků*“, „*náhled*“ nebo „*úplné zobrazení*“, viz podkapitola 3.6.2)
- odkaz na případná jiná vydání, vedoucí k vyhledání speciálního řetězce, např. „*editions:16hrP_HTPX0C*“; způsob, jakým jsou různá vydání stejného titulu párována, není dokumentován, ale je zřejmé, že samotná vazba má svůj výchozí identifikátor odlišný od identifikátoru konkrétního titulu (popsaného v následující podkapitole)
- úryvek z anotace, je-li k dispozici; případně u knih s plným textem vyhledávaný termín tučným řezem písma v kontextu okolních slov
- pokud je vyhodnoceno, že doprovodné texty ke knize jsou v jiném jazyce, než rozhraní vyhledávání, pak odkaz „*Přeložit tuto stránku*“ do služby Google Translate (Překladač).

3.6 Záznamy

Přestože v zobrazení záznamů je prezentován pouze identifikátor ISBN či ISSN, analýzou zdrojového kódu stránky lze zjistit, že jednoznačná identifikace jednotlivých záznamů v systému Google Books je realizována pomocí interního identifikátoru, dvanáctiznakového řetězce, např. „*Usb8AQAAAJ*“.

Podle něj je načítána jak stránka samotná, tak další související objekty (obrázek obálky, plný text apod.). Toho lze využít při přesném odkazování na konkrétní titul, viz podkapitola 3.5.3.

Následující podkapitoly 3.6.1, 3.6.2 a 3.6.3 popisují informace a funkce zobrazené a dostupné u jednotlivých záznamů ve službě Google Books.

3.6.1 Bloky informací

- blok základních údajů „*Bibliografické údaje*“, viz obr. 11, zobrazený u každého záznamu bez výjimky, který tvoří:
  - titul²⁵, autor, vydavatel, u knih s ISBN tento identifikátor ve formátu ISBN-10 i ISBN-13, počet stran (uvozen slovem „*délka*“), případně edice, u knih s libovolnou formou plného textu (viz podkapitola 3.6.2) datum digitalizace a zdroj originálu
  - nástroj pro export citace do formátu pro import do aplikací BiBTeX, EndNote a RefMan
  - dvojrozměrný čárový QR kód²⁶, snímatelný např. mobilními telefony s fotoaparátem a příslušnou aplikací, s odkazem na daný titul (v kódu není zakódováno nic z údajů o titulu, ale pouze URL záznamu využívající výše popsany interní identifikátor systému)

---

²⁵ Titulem je zde míněn název. Český překlad rozhraní služby Google Books místy není v souladu s odbornou terminologií.

²⁶ Quick Response Code, norma ISO/IEC 18004:2006.

Bibliografické údaje

Titul	Programming Perl: 3rd Edition	
Autoři	Larry Wall, Tom Christiansen, Jon Orwant	
Vydavatel	"O'Reilly Media, Inc.", 2004	
ISBN	0596000278, 9780596000271	
Délka	Počet stran: 347	

Exportovat citaci

BiBTeX
EndNote
RefMan

Obr. 11 – Služba Google Books, „Bibliografické údaje“

[Google (firma), 2012h]

- anotace titulu a informace o autorovi, jsou-li k dispozici
- blok odkazů k získání daného titulu:
  - „Najít v knihovně“ vedoucí k vyhledání titulu v OCLC WorldCat (výsledný seznam jednotek přítomných v lokálních knihovnách tedy není úplný a obsahuje nepřesnosti, ovšem prvotní orientace mezi fondy velkých knihoven je cenná, např. titul v angličtině o programování v jazyce Perl OCLC WorldCat nyní nalézá v Národní knihovně ČR, na UK, na VŠE a v dalších českých institucích [OCLC, 2014])
  - „Získat tištěnou knihu“ (rovněž uváděno pod nadpisem „Koupit tuto knihu“) s odkazy na knižní obchody; uvedení odkazu neznačí automaticky dostupnost, protože některá spojení tvoří pouze vyhledání daného ISBN v uvedeném e-shopu, u jiných je Google schopen rozpoznat i aktuální cenu; odkazy nejsou součástí žádného provizního systému při zakoupení knihy přes daný odkaz a obchod za ně neplatí [Google (firma), 2014h], nicméně výběr zastoupených obchodů je v režii společnosti Google; u titulu, který do systému vstoupil Partnerským programem, je pozičně favorizován odkaz na e-shop vlastníka práv (nakladatele); pro české obchody viz podkapitola 5.4
  - možnost zakoupit plný text ve formě e-knihy, nejprve nabízená pouze v některých zemích, je od roku 2013 přes platformu Google Play dostupná také

v Česku, rovněž viz podkapitola 5.4; ve službě Google Books je nyní tento prodej intenzivně propagován, viz obr. 12

Obr. 12 – Služba Google Books, reklama na službu Google Play
[Google (firma), 2012h]

- blok automaticky generovaných souvisejících informací, které jsou výsledkem analýzy titulu strojovými softwarovými metodami a společnost Google nepřijímá návrhy na jejich ruční úpravy; mohou být zobrazeny tyto:
  - „*Co říkají ostatní*“: automaticky načítané recenze a hodnocení knihy, pokud jsou k dispozici (jak profesionální z některých online periodik, tak uživatelské, např. ze služby Goodreads²⁷, ale také přímo ze systému Google Books, viz podkapitola 3.7.1)
  - „*Související knihy*“: odkazy na související knihy (tituly vybírá interní algoritmus, pozorováním je zřejmé, že preferovány jsou tituly ze stejné edice a tituly stejného nakladatele, zvláště pokud se daný subjekt účastní Partnerského programu)
  - „*Další vydání*“: odkaz na případná jiná vydání s odkazem „*Zobrazit všechny*“; není bez zajímavosti, že v tomto odkazu není používán identifikátor vazeb vydání, viz podkapitola 3.5.5, ale vyhledávání probíhá přes řetězec „*editions:ISBN0596000278*“, tedy ISBN

²⁷ Katalog knih s prvky sociální sítě a možností podílet se na hodnocení titulů.

- „*Běžně se vyskytující výrazy a sousloví*“: tzv. tag cloud se zvýrazněním nejčastějších termínů z knihy, viz obr. 13; všechny jsou odkazy, které zobrazí výskyty daného termínu přímo v plném textu

Obr. 13 – Služba Google Books, „*Běžně se vyskytující výrazy a sousloví*“
[Google (firma), 2012h]

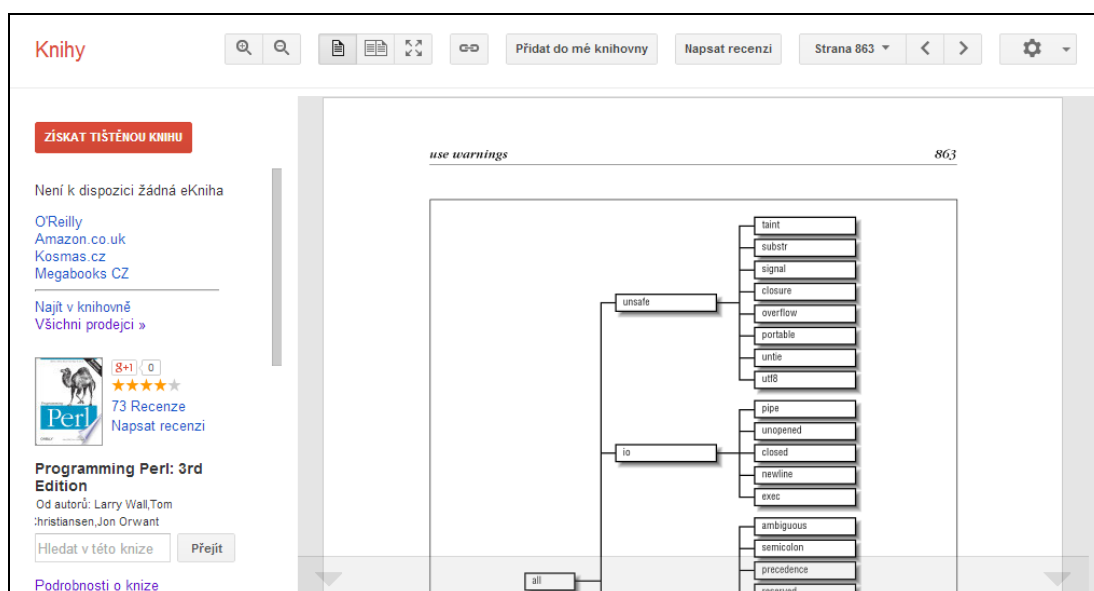
- „*Oblíbené pasáže*“, „*Odkazy na tuto knihu*“ a „*Odkazy z webových stránek*“: knihy, které obsahují úryvky z daného titulu, a knihy i weby titul citující (včetně odkazů ze služby Google Scholar, pokud existují)
- „*Místa zmíněná v této knize*“: výřez ze služby Mapy Google, pokud v textu knihy výrazně figurují geografické názvy (funkcionalita je popsána v dokumentaci systému [Google (firma), 2014f], ale v tuto chvíli není k vidění u živých záznamů, ani u těch, které jsou odkazovány k této funkcionalitě z blogu vývojářů [Google (firma), 2007a])

3.6.2 Plné texty

Plný text titulu může být v systému Google Books obsažen v jednom z následujících stupňů přítomnosti a zveřejnění:

- „*žádný náhled*“ (rovněž uváděno jako „*náhled není k dispozici*“) – plný text daného titulu není v systému vůbec uložen

- „zobrazení úryvků“ (rovněž uváděno jako „zobrazení fragmentů“) – v systému je uložen plný text, ale vzhledem k autorskému zákonu je zobrazována pouze vyhledávaná fráze a velmi stručný okolní kontext; právě tato praxe byla nejvíce napadána dotčenými vlastníky autorských práv, viz kapitola 4
- „náhled“ (rovněž uváděno jako „omezený náhled“ a „ukázka“) – dostupný u titulů, jejichž vlastníci se do systému zapojili Partnerským programem a povolil zobrazení určité části plného textu, nejčastěji 20 % (tato hodnota je minimem); pro uživatele jsou zakázány funkce kopírování, ukládání, tisk náhledu; omezení může spočívat také v limitaci počtu stránek, které se zobrazí jednomu uživateli (pravděpodobně kombinace více metod, povinné přihlášení účtem Google u některých plných textů [Google (firma), 2014m], cookies²⁸, kontrola IP adresy²⁹); viz obr. 14

Obr. 14 – Služba Google Books, náhled plného textu

[Google (firma), 2012h]

- „úplné zobrazení“ (rovněž uváděno jako „eKniha Google“) – celý plný text zobrazený se svolením vlastníka nebo v případě, že se na titul již nevztahují majetková autorská práva; PDF s plným textem lze stáhnout a tisknout; plný text

²⁸ Drobné textové soubory ukládané serverem na počítač klienta (uživatele).

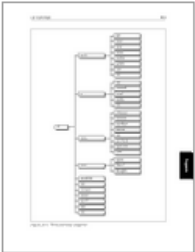
²⁹ Jednoznačná identifikace bodu, který se připojuje do sítě.

lze zobrazit ve formátu prostého textu, což jej otevírá adaptivním technologiím, které využívají např. handicapovaní uživatelé

V případě „náhledu“ nebo „úplného zobrazení“ je plný text vstupní stranou záznamu, bloky informací se zobrazí po kliknutí na odkaz „Podrobnosti o knize“. Naopak, ze záznamu s bloky informací vede k plnému textu nebo jeho částem větší množství různorodých odkazů:

- odkaz „*Prohlédnout si tuto knihu* »“
- odkaz ve formě tlačítka „*Zobrazit ukázkou*“ (stejný text je zobrazen také pro „úplné zobrazení“, ovšem v tom případě tlačítko nabízí doplňkový výběr „*Ukázka tištěné knihy*“ vedoucí do prohlížení textu v Google Books nebo „*Ukázka e-knihy*“ vedoucí k zobrazení stejného textu v Google Play)
- odkaz ve formě obrazu obálky
- odkazy přímo na „*Vybrané stránky*“ zobrazené jako náhledy těchto stránek, viz obr. 15
- odkazy na konkrétní stránky formou obsahu, rovněž viz obr. 15

Vybrané stránky

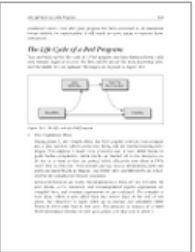
Strana 863

Strana 484

Strana 494

Strana 465

Strana 246

Obsah

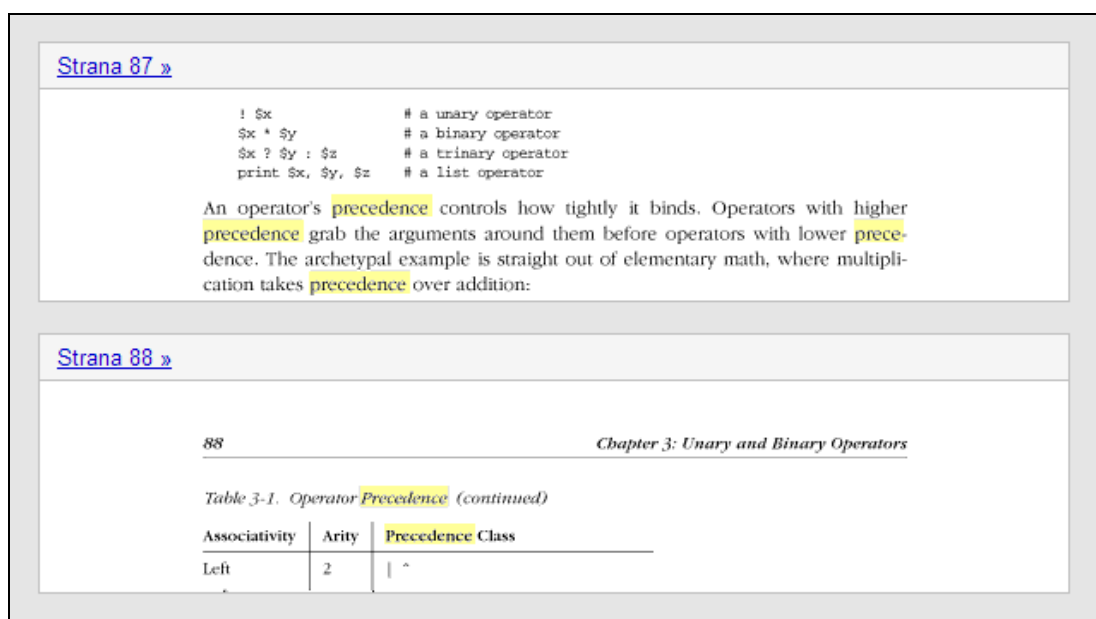
The Gory Details	45	Reference Material	651
Perl as Technology	399	Autorská práva	
Perl as Culture	545		

Obr. 15 – Služba Google Books, „Vybrané stránky“ a „Obsah“

[Google (firma), 2012h]

Další funkce doprovázející plné texty:

- ať už jsou zobrazeny „úryvky“, „náhled“ nebo celý plný text, vyhledávané termíny jsou vždy zvýrazněny, viz obr. 16; u „náhledu“ a plného textu lze zvýraznění odstranit a vyhledat v daném textu jiný pojem prostřednictvím k tomu účelu dedikovaného textového pole

Obr. 16 – Služba Google Books, vyhledaný termín v částech plného textu

[Google (firma), 2012h]

- „náhled“ a „úplné zobrazení“ jsou vždy doplněny ovládací lištou se základními prohlížečskými funkcemi (stránkování, přiblížení, oddálení, zobrazení jedné stránky nebo dvou vedle sebe, skrytí lišty, sdílení odkazu na plný text); u volných děl je možné sdílení „výstřižku“ (vybrané oblasti obrazových dat formou obrázku nebo vnořeného rámu IFRAME, který lze vložit na vlastní webovou stránku)
- obrazová data jsou doplněna vodoznakem „Digitalizováno společností Google“, tedy lokalizovaným nápisem (není součástí původních dat, ale je automaticky přidán až v prezentační aplikační vrstvě)
- dříve byl součástí systému u prohlížení plných textů nebo jejich částí odkaz „Sdílet názor“, umožňující nahlášení případných chyb skenování (přeložené listy apod.), v aktuální verzi již není dostupný

3.6.3 Periodika

Přestože záznamy periodik (v systému jednotně nazývaných jako „časopisy“) jsou do značné míry podobné záznamům knih, mají pár specifík:

- uveden identifikátor ISSN
- „Procházet všechna vydání“: záznam jednoho čísla obsahuje časovou osu se všemi vydáními časopisu a jejich obálkami, viz obr. 17

Obr. 17 – Služba Google Books, záznam periodika, „Procházet všechna vydání“

[Google (firma), 2012g]

- vyhledávací pole se zaškrťovací možností „Prohledat všechna čísla“ (bez zaškrtnutí je prohledáno pouze aktuálně zobrazené číslo)
- pokud časopis stále vychází, nachází se na jeho profilu odkaz na získání předplatného, v českém rozhraní nyní ve formě tlačítka s nepříliš jasnou formulací „Přihlásit se k odběru“

3.7 Participace uživatelů a vývojářů

Současným webovým trendem je nepochybně personalizace a participace na obsahu. Systém Google Books není výjimkou.

3.7.1 Participace uživatelů

Pokud je uživatel ve službě Google Books přihlášen účtem Google, je mu dostupná funkcionální „Moje knihovna“, seznamy jednotlivých záznamů, které si uživatel do

knihovny přidal, rozdělené do skupin, tzv. „*poliček*“. Některé z nich jsou soukromé; některé veřejné, přístupné komukoliv, kdo má na danou knihovnu odkaz. Tak lze seznamy knih sdílet s přáteli (také v rámci sociální sítě Google+), prezentovat na blozích apod.

Systém defaultně nabízí tyto kategorie: „*Moje eKnihy Google*“ a „*Zakoupené*“ (soukromé; pro nákup elektronických knih a jejich čtení na PC i mnoha mobilních zařízeních); „*Recenzované*“ (veřejná; knihy, u kterých uživatel zveřejnil svoji recenzi, viz dále); „*Naposledy zobrazené*“, „*Moje historie*“, „*Knihy pro vás*“ (soukromé, ale uživatel může povolit opak; kategorie sledující historii zobrazených záznamů a nabízející podobné tituly); „*Oblíbené*“, „*Rozečtené*“, „*Přečíst*“, „*Přečtené*“ (veřejné; základní kategorie pro sdílení seznamů knih). Kromě předpřipravených „*poliček*“ lze vytvářet nové a oblíbené záznamy tak libovolně třídit. „*Moje knihovna*“ je navíc prohledávatelná stejně jako zbytek systému.

Ukázka veřejného profilu je zobrazena na obr. 18.

Obr. 18 – Služba Google Books, „*Knihovna uživatele Ratnesh Neema*“

[Google (firma), 2012d]

Další funkce vázaná na přihlášení účtem Google je možnost knihy hodnotit na pětibodové škále a psát k nim uživatelské recenze, viz obr. 19. Takto zadaná data jsou veřejná. U každé uživatelské recenze je proto v záznamu titulu možnost kliknout na odkaz „*Označit jako nevhodné*“, redaktoři služby pak danou uživatelskou recenzi ručně zkontrolují.

Knihy

[Programming Perl: 3rd Edition](#)

Larry Wall, Tom Christiansen, Jon Orwant - 2004 - 347 str.
 Introduces the programming language to beginners and provides a Perl language reference for experienced users, covering operators, statements, formats, modules, objects, threads, tied variables, debugging, and security.

[Omezený náhled](#) - [Podrobnosti o knize](#) -

Hodnocení:
 ★★★★★

Recenze:

Tato recenze bude veřejná. [Další informace](#)

Obr. 19 – Služba Google Books, vkládání recenze

[Google (firma), 2012h]

Sdílet záznamy knih na sociální síti Google+ je po přihlášení účtem Google samozřejmě možné bez přímé participace, tedy i bez používání funkcionality „*Moje knihovna*“ nebo nutnosti hodnotit tituly. Slouží k tomu ikona „*g+1*“, doplněná o počet uživatelů sítě Google+, kteří daný obsah již sdíleli.

Na již odkazovaném obr. 18, na předchozí straně, s veřejně dostupnou prezentací funkce „*Moje knihovna*“ konkrétního uživatele, je daná ikona zobrazena třikrát, u celého profilu a dvou „*poliček*“. Sdíleny tedy mohou být nejen záznamy, ale také obsah přidávaný jednotlivými uživateli. Společnost Google se tím snaží reagovat na úspěch sociálních sítí obecně.

3.7.2 Participace vývojářů

Společnost Google nabízí k systému Google Books také API nástroje. Jedná se o aplikační kódy, které mohou být implementovány na jiné stránky a přinést tak na externí weby část obsahu i funkcionalit systému Google Books. V tuto chvíli jsou nabízeny následující:

- vyhledávací pole; po zadání dotazu dojde k přesměrování do obecného vyhledávání Google s předvybranou limitací na „*Knihy*“

- odkaz na záznam daného titulu ve službě Google Books podle příslušného identifikátoru (ISBN nebo OCLC nebo LCCN); používán také v katalozích českých knihoven, viz podkapitola 5.2
- prezentace výsledků vyhledávání nebo funkce „*Moje knihovna*“ (např. na stránkách věnovaných nějakému autorovi mohou být zobrazeny jeho knihy; pokud má čtenář takových stránek nastaveno zachování přihlášení účtem Google i po opuštění stránek společnosti Google, může takové knihy ihned přidat do svých „*poliček*“ nebo doporučit na sociální síti Google+, aniž by musel vstoupit do služby Google Books)
- prohlížeč plného textu (pokud má žádaný záznam prohlížení na externích webech povoleno)

4 Autorskoprávní otázky kolem služby Google Books

Autorská práva ve spojitosti s internetem jsou široce diskutovanou problematikou, a to nejen ve vztahu k platným právním úpravám, ale také komplexněji, úvahami nad společenskými změnami a dalším vývojem.

Ambice společnosti Google spojené s projektem Google Books proto vyvolaly celou škálu reakcí, od mnoha nadšených komentářů až po konkrétní právní kroky, žádající soudy o nápravu ve věci hromadného porušování autorských práv, navíc bezprecedentně tržně silným subjektem. Uvedené problémy jsou náplní této kapitoly.

4.1 Autorskoprávní problematika

Stručné pojednání o autorském právu musí začít stejně široce, jak společnost Google pojala službu Google Books, aby mohly být zakotveny termíny, které se objevují v podkapitole 4.3.

Právní řád je normativní soustava. Pragmatičtější náhled na ni, tzv. pozitivně právní teorie, nám říká, že se jedná „pouze“ o vyvíjející se společenskou dohodu, nikoliv samozřejmé a přirozené uspořádání, jakýsi „vyšší princip“. Přestože také druhý popsaný náhled je v právních soustavách uplatňován, nejvíce ve vrcholných dokumentech ústavního typu, při hodnocení autorskoprávních otázek a sporných bodů nelze ztratit ze zřetele fakt, že autorské právo je lidským konsensem, uměle určujícím hranici mezi ochranou původců děl a svobodou využívání děl.

Ze své podstaty obsahuje pojmy jako „*přiměřenost*“³⁰, čímž se otevírá prostor pro mnohé výklady. Jediným závazným z nich je v demokratických státech výklad soudní, tedy rozsudky, které navíc nemusejí uzavírat jen jeden konkrétní spor, ale v mnoha zemích v různé míře ovlivňují další podobné spory, čímž se jako precedenty

---

³⁰ Pojem přiměřenosti však v právu „*sahá*“ daleko výše. Např. „*přiměřenost zákonných norem*“ je jedním z atributů, podle kterých se hodnotí tzv. právní stát [Knappová, 2005].

stávají de facto součástí legislativy a jejího nového směřování. To platí např. pro angloamerický právní systém [Knappová, 2005].

Za základ moderního autorského práva bývají považovány předpisy vzniklé na počátku 18. století v Anglii jako reakce na odpor autorů proti tiskařskému a cenzorskému monopolu, vedené však snahou poskytnout autorům práva výměnou za poplatky do královské pokladny.

Tak vzniklo angloamerické více „tržní“ pojetí autorského práva, spojené s registrací³¹ díla k ochraně a uvedení značky copyright, informující, že si vlastník vyhrazuje všechna práva. Kontinentální právo včetně českého se vydalo trochu jiným směrem, zaručujícím autorům nezczitelná osobnostní i majetková práva a ochranu děl nepodmíněnou byrokratickými úkony a poplatky [Chudý, 2011].

Současný český autorský zákon [Česko, 2014] nejprve definuje, co je a co není dílem, které podléhá ochraně tímto zákonem. Práva původců děl jsou rozdělena moderním dualistickým pojetím na práva osobnostní, která nikdy nezanikají, a práva majetková, která zanikají 70 let po autorově smrti, čímž se díla stávají tzv. díly volnými. Osobnostní práva tvoří zejména skutečnost, že dílo nemůže nikdo druhý vydávat za své. Majetková práva znamenají, že po stanovenou dobu nemůže dílo užít nikdo jiný než jeho původce³², který jako jediný rozhoduje o tom, komu udělí k šíření díla licenci, ať už výhradní či nevýhradní, typicky za finanční odměnu.

Pro nastolení rovnováhy však zákon pamatuje také na výjimky, kterou nejsou užitím díla a majetková práva autora jimi nejsou dotčena. Těmito výjimkami jsou např. zhotovení jedné rozmnoženiny díla pro osobní potřebu fyzické osoby nebo citace díla v „odůvodněné míře“, vždy však pouze v případě, že nedojde k „nepřiměřenému dotčení práv autora“ (výjimky musí vyhovovat tzv. tříkrokovému testu v § 29

---

³¹ Tato registrace však není povinná, protože státy, kde byla vyžadována, se postupně připojily k mezinárodním dohodám, které podmíněně autorskopravní ochrany nutným úkonem nedovolují. Přesto je registrace např. v USA přetrvávající reálnou praxí, protože jsou s ní spojené jiné povinnosti, např. odevzdání povinného výtisku, i výhody.

³² Případně vykonavatel majetkových autorských práv (typicky u zaměstnaneckých děl nebo děl kolektivních) či dědic.

[Česko, 2014]). I laikovi je zřejmé, že použité výrazy odůvodněnost a nepřiměřenost jsou živnou půdou pro případné rozdílné výklady.

Pokud jde o moderní technologie, zákonem je řešena ochrana softwaru a databází, a dále nesankcionování dočasných rozmnoženin děl, které vznikly jako pomíjivá součást technologického procesu přenosu děl pro umožnění jejich oprávněného užití a nemají samostatný hospodářský význam.

Nikde v autorském zákoně není pokryta otázka trvalejších technologických rozmnoženin a z nich odvozených dat, pořizovaných za účelem zisku ze služeb na ně navázaných. Takto lze popsat online indexy na „pozadí“ jednotlivých vyhledávačů, takže k těmto indexům by, striktně vzato, bylo třeba přistupovat jako k jiným rozmnoženinám, byť zahraniční soudní praxe je hodnotí odlišně, jako „*fair use*“, jak bude ještě uvedeno.

Důležitou otázkou v dnešním globalizovaném světě je soulad legislativy s ostatními státy. Protože ratifikované mezinárodní smlouvy jsou nadřazeny nad všechny české zákony kromě Ústavy, hovoří se o postupné harmonizaci práva, s jejími pozitivními i negativními dopady, a přenášení některých pravomocí českých orgánů na mezinárodní instituce.

Evropská unie vydává legislativní dokumenty v hierarchických kategoriích. Ty spadající do nejvyšší z nich, nařízení, platí ihned ve všech členských státech. Nižší, směrnice, zavazují státy upravit podle nich národní legislativu. Tyto harmonizační snahy však pro oblast autorského práva nepředstavují nic nového, první verze proslulé Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl byla přijata již v roce 1886. Nejen o ni se stará WIPO, World Intellectual Property Organization, organizace OSN založená v roce 1967, jež má na starosti problematiku duševního vlastnictví [Chudý, 2011].

Mezinárodní spolupráce má za následek, že základní principy autorského práva platí v naprosté většině zemí světa, byť konkrétní parametry se mohou lišit. Přesto je zde potřeba ještě popsat některá specifika současné autorskoprávní ochrany ve Spojených státech amerických, tedy v zemi, kde systém Google Books vzniknul a kde proti němu byly podniknuty nejvýraznější právní kroky. Ochrana majetkových práv autorů

trvá v USA také ještě 70 let po jejich smrti, ale kvůli četným úpravám této lhůty v minulosti a zavádění i rušení aktu povinného obnovování ochrany u různých kategorií děl (zaměstnanecká díla, anonymní díla), retroaktivně i nikoliv, není určení roku, kdy se dílo stává dílem volným (v terminologii předpisu spadá do „*public domain*“), triviální záležitostí [Hirtle, 2014].

Obdobou výjimek v českém autorském zákoně, které definují, co se nepovažuje za užití díla, ke kterému je třeba souhlas držitele práv, je v americké legislativě důležitý princip „*fair use*“ (§ 107 [Spojené státy americké, 2011]). Rozdílnost jeho výkladů je nejčastějším meritem většiny složitých autorskoprávních sporů v USA a bylo tomu tak i v případě služby Google Books, jak bude popsáno dále. Nejedná se o taxativní vyjmenování výjimek, výčet „*kritika, komentář, zpravodajství, vyučování, věda a výzkum*“ předchází slova „*účely jako*“. Zbytek paragrafu tvoří tzv. právní doktrína, které čtyři faktory musejí být vždy brány v potaz při posuzování, zda se jedná o „*fair use*“: způsob a záměr užití, druh díla, rozsah a význam užití části díla ve vztahu k celku, vliv užití na změnu hodnoty díla [Spojené státy americké, 2011]. Existující rozsudky ke sporům o uplatnění „*fair use*“ na internetu poskytují představu, jak praxe rozšiřuje výčet ze zákonné normy, tedy možných užití bez souhlasu autora, např. o indexování děl vyhledávači, a to s poukazem na veřejný přínos [Falzone, 2007].

Vzhledem k rigiditě autorskoprávních úprav se vynořil mezinárodní³³ licenční model **Creative Commons**, který v souladu s legislativou umožňuje držiteli práv uzavření licenční smlouvy jednostranným aktem, a to s dopředu neomezeným okruhem osob na dobu trvání výkonu majetkových autorských práv k dílu. Licenční podmínky (prakticky atributy Creative Commons zvolené držitelem práv podle užití, která si nevyhraduje) jsou k dílu připojené zpravidla ikonografickým odkazem. Dílo pak může v souladu s těmito licenčními podmínkami užit kdokoliv. Služba Google Books obsahuje i plné texty s licencí Creative Commons, jak již bylo uvedeno v podkapitole 3.3.2.

---

³³ Text licence je celosvětově unifikován v maximální možné míře, ale adaptován musí být v každém státě s přihlédnutím ke specifikům právního řádu daného státu.

4.2 Právo na internetu

Mezinárodní online projekt není možné hodnotit pouze kuse, na základě legislativní úpravy jednotlivých zemí, ve kterých je dostupný. Právo na internetu je ještě daleko širší problematikou. Rozsah této práce umožňuje pouze velmi stručný exkurs se zá-
měrem nastínit alespoň otázky, které právní zkoumání služby Google Books musí brát v potaz.

Samotný fakt, že legislativní úprava reaguje na společenské a technologické změny se zpožděním, je přirozený a podle některých odborníků vítaný, protože rozvoj není zpomalován [Polčák, 2012]. Navíc, legislativnímu procesu v užším smyslu slova by měla předcházet dlouholetá odborná diskuze a reflexe praxe, aby přijaté zákony odrážely nějakou koncepci a nebyly souborem ad hoc reakcí na konkrétní jevy, v případě internetu jednotlivé služby.

První předpis, který byl jako celek inspirovaný potřebou regulovat některé internetové jevy, byl v České republice přijat v roce 2006. Jde o zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který upravuje např. odpovědnost různých typů subjektů jako operátorů, poskytovatelů hostingu, provozovatelů služeb, a reguluje např. také nevyžádaná obchodní sdělení. Přijmout ho bylo nezbytné také v kontextu mezinárodních úprav problematiky a harmonizačních snah.

Internet je svébytným veřejným heterogenním prostorem bez hranic, kde neplatí jedna jurisdikce a neexistuje žádný subjekt odpovědný za celek. Mnoho definičních autorit, určujících směřování internetu, je registrováno v USA, ale jejich pravomoci, dohodnuté mnohdy pouze na dobrovolné bázi, nesouvisí s případným porušováním práva nekonečnou množinou třetích stran [Polčák, 2012].

Otázky rozhodného práva a jurisdikce jsou odlišné pro různá právní odvětví. U trestního práva s taxativním výčtem trestních činů je v České republice stíhatelné nejen nezákonné jednání na území našeho státu, ale rovněž následek na území našeho státu, i když trestný čin byl faktickým jednáním spáchán jinde.

Pokud je toto vztaženo na autorská práva, jejichž porušení, větší než „*nepatrné*“, je trestným činem, tak podle striktních výkladů litery zákona musejí české státní orgány

konat, i pokud cizí subjekt porušuje český autorský zákon na serveru v cizí zemi, pokud je tento server v České republice přístupný. Velké společnosti dostupnost obsahu významných služeb filtrují podle země, ze které se uživatel připojuje, kterou rozeznávají na základě jeho IP adresy, aby porušení práva předešly [Čermák, 2003]. To však není filtrování, které by bylo stoprocentně spolehlivé, a tak se stalo předmětem pochybností i u Google Books, kde by jeden titul měl být různě dostupný v různých zemích, pokud se na něj vztahují jiné lhůty autorskoprávní ochrany.

Případné nejisté stíhání však obvykle předchází výzva k nápravě, splnění povinnosti zabránit škodě. Typicky, oprávněný vlastník majetkových autorských práv žádá provozovatele služby, kde bylo dílo uživatelem služby neoprávněně vystaveno, o jeho odstranění, např. na základě již zmíněného zákona č. 480/2004 Sb. či mezinárodně platných autorskoprávních konvencí. Pochopitelně, provozovatel služby může sídlit a často sídlí na druhém konci světa. Tak došlo i k situaci, kterou profesor Srstka, ředitel agentury Dilia, před lety popsal jako nutnost „*honit Google v Kalifornii*“ [Srstka, 2006]. Podobné je to se správním právem, u kterého se jurisdikční příslušnost řídí místem zdanitelného plnění subjektu.

Řešení v odvětví soukromého práva mezi rovnoprávními subjekty se smluvním vztahem, tedy občanské a obchodní spory, je různorodější. Kolizní norma mezinárodního práva soukromého umožňuje spor zahájit ve státě, jehož příslušníkem je žalující subjekt, nebo ve státě, kde došlo ke škodě či nesplnění závazku, podle čehož je současně určeno rozhodné právo. Druhou možností je předešlá dohoda smluvních stran [Čermák, 2003].

Pokud už jsou rozpleteny otázky odpovědnosti jednotlivých subjektů a působnosti práva, spory mohou bohužel narazit na praktickou obtížnou vymahatelnost práva. Pomáhají mezinárodní dohody, ať už ve formě závazných smluv nebo neformálněji navázaných spoluprací podobných typů organizací a státních orgánů. Případy, u kterých je jedním z účastníků gigant jako Google, jsou však problematické vždy. I pokud je působnost práva jasná a vymahatelnost případných rozsudků reálná, ozývají se hlasy vyjadřující podezření, že nebývá dodržována rovnost před zákonem, jakýmsi opatrnějším přístupem soudů k silnému subjektu a jeho právním týmům [Too big (...), 2014].

4.3 Historie pochybností a právních sporů kolem služby Google Books

Následující podkapitoly popisují právní spory, které služba Google Books svými parametry vyvolala. Vzhledem k záměru popsat následnosti bylo upřednostněno chronologické členění místo geografického.

4.3.1 2004-2007

První námitky proti plánu společnosti Google digitalizovat pro vznikající službu miliony knih se objevily hned po oznámení projektu v posledním čtvrtletí roku 2004. Fakt, že soukromá firma bude pořizovat rozmnoženiny autorskoprávně chráněných děl, a to v takovém rozsahu a aniž by měla od držitelů práv souhlas, začal být dotčenými stranami brzy označován jako naprosto bezprecedentní útok proti celému konceptu duševního vlastnictví.

V první polovině roku 2005, kdy se naplno rozeběhla spolupráce na projektu s velkými americkými knihovnami, převážně univerzitními, a potvrdilo se, že jsou digitalizovány nejen tituly ve veřejném vlastnictví, „*public domain*“, ale také ty podléhající copyrightu, se námitky změnilly v reálnou přípravu žalob. Google nadále trval na tom, že jeho počínání neodporuje právní úpravě, nicméně v srpnu 2005 bylo skenování přerušeno, aby byly jako vstřícný krok zjednodušeny procesy, kterými může držitel práv u libovolného titulu zařazení do projektu zakázat [Kane, 2005]. Současně probíhala jednání, kterými však nebylo dosaženo žádné smírné dohody [Gilbert, 2005].

První žaloba byla podána v září 2005 sdružením („*cechem*“) amerických autorů (Authors Guild), zastupujícím přibližně 8 000 osob [Authors Guild (...), 2005], založená jako tzv. „*class action*“, hromadná skupinová žaloba. Druhá, podklad pro civilní spor přímo se účastnících poškozených stran, byla podána o měsíc později, v říjnu 2005. Společnost Google žalovaly velké nakladatelské skupiny The McGraw-Hill, Pearson/Penguin, John Wiley & Sons, Simon & Schuster/CBS. S nároky se připojila také Asociace amerických vydavatelů (Association of American Publishers) [Gilbert, 2005]. Žalovaným skutkem bylo v obou případech porušení autorských

práv vyplývající z aktu digitalizace, indexace a zveřejnění úryvků bez souhlasu držitele autorských práv při skenování knihovních fondů, následné sdílení dat se zapojenými knihovnami a výdělečná činnost založená na neoprávněně získaném obsahu ve formě kontextové reklamy při vyhledávání [Authors Guild (...), 2005].

Vyjádření společnosti Google zůstalo konzistentní v tom smyslu, že aktivity projektu plně pokrývá ustanovení „*fair use*“, protože jsou šířeny pouze drobné úryvky, celkový vliv na odvětví je výhradně pozitivní a profitovat z něj budou také žalující strany [Digital books (...), 2008]. Samozřejmě pokračovala veřejná diskuze k tématu. Často byla zmiňována analogie mezi systémem Google Books a ukládáním otisků webových stránek, sloužícímu ke směřování uživatelů ke zdrojovým dokumentům, obvykle posuzovanému jako „*fair use*“. Tento náhled podpořily i některé právní autority, např. Lawrence Lessig, profesor práv na Harvardu, známý kritik příliš přísného výkladu autorskoprávní ochrany [Lessig, 2006]. Přehlédnout ovšem nešly ani zcela opačné hlasy upozorňující na znaky, které projekt odlišují od pouhého vyhledávacího indexu a odůvodňují závěr, že se jedná o masivní porušování zákona [Nimmer, 2005; Hanratty, 2005].

V Evropě byl Google zažalován v Německu a ve Francii. Zatímco v první zmiňované zemi soud rozhodnul už v polovině roku 2006, že aktivity společnosti neporušují německý právní řád [Sullivan, 2006], ve Francii byla situace od začátku složitější. Kulturní význam francouzštiny není ve Francii brán na lehkou váhu, a tak by byl americký projekt vnímán rezervovaně i bez souvisejících autorskoprávních pochybností. S nimi se proti společnosti Google, v zemi, která tradičně původcovská práva velmi ctí, vzedmul poměrně silný odpor, který v první fázi vyvrcholil žalobou podanou skupinou La Martinière, třetím největším nakladatelským domem v zemi a vlastníkem proslulé značky Éditions du Seuil. Pokud by byl nárok uznán, Google by musel zlikvidovat veškeré digitální rozmnoženiny dotčených děl a vyplatit náhradu vzniklé finanční újmy, předběžně vyčíslenou na částku převyšující čtrnáct milionů euro. Podobně jako ve Spojených státech, připojily se kolektivní organizace, Syndicat national de l'édition (reprezentant více než pěti set nakladatelů tvořících čtyři pětiny knižního trhu v zemi) a Société des gens de lettres (asociace spisovatelů). Generalizované téma autorskoprávní ochrany a digitalizace bylo následně přejato také politiky, jak bude ještě zmíněno [Machová, 2011].

4.3.2 2008

Od podzimu 2005, kdy byly v USA podány silně medializované žaloby, soudní řízení zdánlivě nepostupovalo. Strany sporu však intenzivně jednaly a snažily se vypracovat dohodu, kterou by nejen zahladily předmětné žaloby, ale hlavně ustanovily podmínky pro další společné konání a pokračování celého projektu.

V říjnu 2008 bylo oznámeno, že všechny zainteresované subjekty (Google, zapojené knihovny, Authors Guild, Association of American Publishers včetně The McGraw-Hill, Pearson/Penguin, John Wiley & Sons, Simon & Schuster/CBS) vypracovaly a odsouhlasily text komplexní dohody, vyrovnání svých zájmů a požadavků (**settlement agreement**) [Google (firma), 2008]. Jednalo se o rozsáhlý právní dokument, který měl upravit trvalé fungování Google Books na americkém trhu (nikoliv jinde).

Google se zavázal: 1) Vyplatit držitelům autorských práv v USA kompenzaci za již v systému uložené knihy, a to ve výši šedesáti dolarů za jeden titul, pokud vlastník svoji pohledávku do určitého data zaregistruje [Schonfeld, 2009]. 2) Dále vyplácet příslušným držitelům práv 63 % příjmů generovaných registrovanými tituly (za placené přístupy a reklamu) [Digital books (...), 2008]. 3) Poskytovat držitelům práv možnost jednoduše spravovat své tituly a zisk, k tomuto účelu zřídit registr práv ke knihám (Book Rights Registry) a předat ho do správy nezávislému subjektu. 4) Zaplatit dosavadní náklady žalob. (Celková suma za potencionální kompenzace, zřízení registru a soudní výlohy, kterou měl Google zaplatit ke dni přijetí vyrovnání, respektive uložit do dedikovaného fondu pro Book Rights Registry, byla vyčíslena na 125 milionů dolarů.) 5) Akceptovat do určitého data případný projev vůle libovolného držitele práv na vyrovnání nepřistoupit a z projektu se zcela vyvázat (tzv. opt-out) [Authors Guild (...), 2008].

Držitelé práv souhlasili: 1) Google může nadále digitalizovat knihy chráněné copyrihtem bez předchozího souhlasu držitele práv a ponechat v systému všechny tituly, u kterých držitel práv nebude požadovat jejich znepřístupnění. 2) U všech knih mohou být zveřejňovány krátké úryvky podle vyhledávacího dotazu. 3) U knih, které již nejsou komerčně dostupné (out-of-print tituly), může být zobrazena až pětina plného textu. 4) Knihovny budou mít nadále možnost nejen uchovávat digitální

rozmnoženiny titulů z vlastních fondů, ale ve svých prostorách budou smět nabídnout uživatelům u všech out-of-print titulů přístup k celým plným textům. 5) Google může prodávat přístupové licence k plným textům vzdělávacím zařízením a realizovat další obchodní aktivity včetně nevýhradního prodeje plných textů, pokud dodrží schválený model vyplácení kompenzací [Schenkova, 2010].

Přijatá smírčí dohoda byla všemi zúčastněnými subjekty propagována jako významný přelom a „win-win“ závěr sporů, tedy zakončení ke spokojenosti všech stran. Zbývalo jediné, text vyrovnání musel schválit příslušný soud, jako významnou změnu obchodních poměrů mezi subjekty, z nich jeden jednal v rámci „class action“ jako reprezentant velké množiny nezávislých žalobců.

4.3.3 2009

Přestože vyrovnání ještě nebylo právně závazné a potvrzené definitivním rozsudkem, započala jeho předběžná realizace. V únoru 2009 byla zřízena webová stránka googlebooksettlement.com, informující všechny držitele práv o textu vyrovnání a umožňující jim začít registrovat své nároky. Objem investovaných prostředků byl viditelný i na této administrativní aktivitě, např. na skutečnosti, že web i příslušné formuláře byly přeloženy do většiny jazyků, ve kterých byly služby Google dostupné, a to s ohledem na skutečnost, že práva k titulům s uplatňovaným copyrightem na území USA mohou vlastnit subjekty z jiných zemí. Nechyběla ani čeština, viz obr. 20 na další stránce. (Snímek obrazovky s formulářem byl pořízen autorem diplomové práce při informační přípravě před jejím závazným zadáním, web googlebooksettlement.com již není delší dobu přístupný.)

Zveřejněný text vyrovnání však vyvolal negativní reakce mnoha významných společností [Helft, 2011]. Proti případnému schválení dohody vystoupily firmy Microsoft, Amazon a Yahoo, společně s nekomerčními subjekty (Internet Archive a několik asociací zasazujících se o svobodný přístup k informacím a volný trh). Podle těchto právnických osob by vyrovnání posunulo Google do pozice bezkonkurenčně dominantního „hráče“ na trhu a došlo by k monopolizaci přístupu ke knihám [Digital books (...), 2008]. Google by kvůli velikosti projektu mohl svévolně ovlivňovat nejen cenovou politiku na knižním trhu, ale také další směřování mnoha

odvětví včetně vzdělávání. Zcela konkrétní námitkou byla možnost společnosti Google bezprecedentně profitovat na tzv. „*orphan works*“, doslova osiřelých dílech, u kterých nikdo copyright neuplatňuje (držitel práv je neznámý, nedohledatelný nebo zaniklý bez aktu převodu práv). V neposlední řadě byla skloňována také slova cenzura a soukromí (Google by faktický monopol mohl využívat pro „*skrývání*“ titulů podle vlastního uvážení a ke sledování toho, kdo si prohlíží jakou knihu) [McMillan, 2009]. Na základě veřejných debat začal věc šetřit i Kongres USA. Analýza byla postoupena Ministerstvu spravedlnosti, které v září 2009 vydalo k vyrovnání negativní stanovisko [Parr, 2009].

VYROVNÁNÍ NÁROKU VYHLEDÁVACÍ SLUŽBY KNIH SPOLEČNOSTI GOOGLE FORMULÁŘ UPLATNĚNÍ NÁROKU PRO PODSKUPINU AUTORŮ													
<p>Před dokončením tohoto formuláře uplatnění nároku si prosím přečtete vysvětlivky. Ve vysvětlivkách jsou uvedeny výrazy, které jsou použity v tomto formuláři uplatnění nároku. Pokud budete mít kdykoliv otázku, jděte na stránku www.googlebooksettlement.com nebo zavolejte na číslo 1-888-356-0248 (USA)</p> <p>Tento formulář uplatnění nároku můžete odeslat kdykoliv. Ale k uplatnění nároku na peněžní výplatu musíte tento formulář odeslat do 31. března 2011 včetně.</p> <p>Správce nároků na vyrovnání c/o Rust Consulting, Inc. P.O. Box 9364 Minneapolis, MN 55440-9364 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ</p> <p>Nejsnazší cestou, jak uplatnit nárok a spravovat knihy a přílohy vydavatelem, je on-line internetová adresa www.googlebooksettlement.com.</p>													
ČÁST III - SPRÁVA KOMERČNÍ DOSTUPNOSTI VYDAVATELE / OBCHODNÍCH NÁZVŮ KNIH													
Číslo uvedené níže odpovídá jím knihám v příslušném řádku v části II	U každého dostupného nebo prodáváného výtisku knihy, která je uvedena v části II, uveďte, prosím, do formuláře, zda si vydavatel přeje: (1) určit prodejní cenu knihy (pokud neurčíte prodejní cenu, společnost Google použije stanovení ceny vyrovnáním); (2) zařadit knihu do některých nebo všech použití se zobrazením textu a ostatních použití; nebo (3) odstranit knihu z projektu knihovny společnosti Google, služby digitálních kopií pro knihovny a korpusu pro výzkum. Pokud vydavatel ke knize vlastní také jiná práva, uveďte je. Ke správě komerční nedostupnosti/vyprodání knih pokračujte, prosím, od části IV.												
		ZAŘADIT KNIHU DO ZOBRAZENÍ A OSTATNÍCH POUŽITÍ									ODSTRANIT	JINÁ PRÁVA	
	PRODEJNÍ CENA PRO ZÁKAZNÍKY	ZAŘADIT KNIHU DO VŠECH POUŽITÍ SE ZOBRAZENÍM (Zaškrtněte buď tuto veličinu nebo jednu a více veličin ve sloupcích vpravo)	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY PRODEJE KNIH ZÁKAZNÍKŮM	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY PŘEDPLATNĚHO INSTITUCE	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY PŘÍSTUPU PRO VEŘEJNOST	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY POUŽITÍ NÁHLEDU	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY ZOBRAZENÍ ÚRYVKŮ	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY ZOBRAZENÍ TITULNÍ STRÁNKY	ZAŘADIT KNIHU DO REKLAMNÍ INZERCE	ZAŘADIT KNIHU DO SLUŽBY SDÍLENÍ KOMENTÁŘŮ	POKUD VYDAVATEL CHCE KNIHU ODSTRANIT, ZAŠKRTNĚTE POLÍČKO	POKUD VYDAVATEL VLASTNÍ PRÁVA KE KNIZE, ZAŠKRTNĚTE POLÍČKO	POKUD VYDAVATEL VLASTNÍ PRÁVA KE VEŠKERÝM ILLUSTRACÍM V KNIZE, ZAŠKRTNĚTE POLÍČKO
	1	\$	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	\$	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3	\$	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Obr. 20 – „Vyrovnání nároku vyhledávací služby knih společnosti Google“

[Rust Consulting, 2011]

Google s bývalými oponenty, později v dané době partnery ve snaze dosáhnout schválení dohodnutého vyrovnání, reagoval už o dva měsíce později, v listopadu 2009, představením revidujících dodatků k vyrovnání, tedy jeho nové verze (**amended settlement agreement**), následně dodané soudu k dalšímu projednání. Shrnutí nejvýznamnějších změn: 1) Důsledněji byla definována práva subjektů

z Velké Británie, Kanady a Austrálie, kteří obvykle distribuují obsah v angličtině také do USA. 2) Držitel práv bude smět více ovlivňovat případný prodej svých titulů, včetně určování ceny. Poměr dělení zisků se společností Google může být měněn vzájemnou dohodou v pravidelných intervalech. 3) Bude vytvořen nezávislý tzv. svě- řenský fond, v němž budou alokovány výnosy z osiřelých děl. Pokud nebude vypátrán držitel práv, nepřipadnou výnosy všem účastníkům vyrovnání, ale na část z nich, nepřipadající společnosti Google, bude použita právní doktrína „*cy-près*“, vyplacení prostředků nejpravděpodobnějšímu subjektu nebo na účel, kde budou mít stejný efekt, ke kterému by je nejpravděpodobněji použil držitel práv [United States District (...), 2009]. Nicméně, reakce na revidované vyrovnání od pozorovatelů, kteří zpochybnili původní verzi, nedoznaly výraznějších změn. Nedošlo k řešení otázek cizojazyčných děl ani soukromí uživatelů, Google by mohl nadále částečně profitovat na osiřelých dílech, byl zachován problematický princip opt-out („*mlčení znamená souhlas*“) [Open Book Alliance, 2009].

V roce 2009 pokračovalo řešení otázek kolem Google Books také v Evropě. Během českého předsednictví některé členské státy Evropské unie iniciovaly požadavek, aby se aktivitami společnosti Google a textem vyrovnání zabývala Evropská komise jako možným porušením mezinárodních autorskoprávních smluv a ohrožením kulturní di- verzity [Česko. Ministerstvo kultury, 2009]. V září byl Google pozván do sídla ko- mise, aby mohl reagovat na obavy členských států. Politikům se dostalo ujištění, že v Evropě společnost Google bude volit konzervativní přístup a zaměřovat se na díla volná. Evropská komise o dva měsíce později vydala analytický dokument, ve kterém bylo doporučeno, aby členské státy nadále podporovaly také vlastní di- gitalizační projekty a aby byl postupně řešen a harmonizován přístup Evropy k osiřelým dílům [Faladová, 2010].

Jak již bylo uvedeno, situace byla nejvyhrocenější ve Francii. Odpůrci tehdejšího modelu digitalizace společnosti Google se velmi kriticky vyjádřili k představenému vyrovnání, které opomenulo řešit fakt, že ve skenovaných fondech amerických knihoven jsou až statisíce knih ve francouzštině, stále chráněných francouzským autorským právem, stejně jako skutečnost, že neameričtí držitelé práv se budou muset podřítit pravidlům, která nemohli ovlivnit. V této souvislosti byl mohutně kritizován princip opt-out, respektive relativní složitost uplatnění práva na vynětí

knih z projektu, nutnost postupovat položku po položce. Námitky byly nakonec oficiálně podány přímo k americkému soudu, příslušnému k validování vyrovnání. V prosinci 2009 byl prvoinstančně rozhodnut spor Google versus La Martinière. Jednalo se o první významnou prohru společnosti Google v souvislosti s Google Books. Soud konstatoval, že došlo k výraznému porušení práv žalobce, které musí být kompenzováno vyplacením náhrady škody ve výši 300 000 euro. Digitalizace děl stěžovatele musí být okamžitě zastavena a již vzniklé rozmnoženiny zničeny. Právníci společnosti Google konstatovali, že proti verdiktu bude podáno odvolání, byť přiznané odškodnění bylo padesátkrát nižší, než žalující strana původně požadovala. Prezident Nicolas Sarkozy následně vystoupil s prohlášením, že budou uvolněny prostředky na další podporu národních digitalizačních projektů [Smith, 2009; Faure, 2009].

4.3.4 2010–2011

První měsíce po francouzském verdiktu se situace jevila jako neměnná, ale jak se později ukázalo, probíhala intenzivní jednání. V listopadu 2010 pronikla na veřejnost zpráva, že velmi blízko vzájemné dohodě jsou Google a vydavatelství Hachette, lídr francouzského knižního trhu, patřící pod Lagardère, jednu z nejvlivnějších mediálních skupin na světě [Machová, 2011].

Pozvolný obrat v dosavadním „bojkotu“ Google Books na francouzském území byl však 22. března 2011 zcela zastíněn rozhodnutím soudu v USA, kterým byla neschválena dohoda o vyrovnání (amended settlement agreement) [Helft, 2011]. V rozhodnutí soudce Dennyho China jsou uvedeny zejména tyto argumenty: 1) Dohoda byla příliš široká. Např. řešení osířelých děl by mělo příslušet zákonodárcům, ne soudnímu „posvěcení“ dohody soukromoprávních subjektů. 2) Dohoda by částečně vyvazovala zúčastněné strany ze zodpovědnosti vůči stranám nezúčastněným, a to bez časového omezení. 3) Princip opt-out je nepřipustný pro předem neurčitelnou množinu držitelů práv. 4) Systém kompenzací a jejich kolektivní správy je příliš složitý, vzhledem k předpokládanému objemu požadavků. 5) Google by získal nepřiměřenou konkurenční výhodu. 6) Digitalizace na území USA nemůže sama o sobě zakládat rozšíření práv k dílům cizí provenience.

Účastníkům sporů a dohody bylo soudem doporučeno, aby pokračovali ve vzájemném jednání a zohlednili vynesené argumenty [Letzing, 2011].

Zamítnutí vyrovnání nemělo ve Francii okamžitý přímý dopad. V květnu 2011 podala proti společnosti Google společnou žalobu velká nakladatelství Gallimard, Flammarion a Albin Michel. Požadovala náhradu škody 9 milionů eur. Nicméně, neúspěch kritizovaného vyrovnání byl nepochybně jedním z faktorů, které ovlivnily individuálně vedená jednání, nakladatelstvími preferovaná díky možnosti uzavřít smluvně danou spolupráci na bázi běžné obchodní dohody a ne legislativního výkladu. Tak se stalo, že v červenci 2011 byl smírem ukončen spor společnosti Google s francouzskou skupinou La Martinière, podepsáním kontraktu na digitalizaci rozebraných titulů. Byla tak definitivně zahlazena žaloba podaná v roce 2006 a rozsudek vynesení v závěru roku 2009. Na sklonku července bylo uveřejněno také definitivní znění dohody s Hachette. Ta se rovněž týká rozebraných děl a Hachette bude smět digitalizované knihy přímo prodávat, např. formou tisku na vyžádání. Pokroky s Hachette a La Martinière zřejmě „*inspirovaly*“ také Gallimard, Flammarion a Albin Michel, jejich žaloba byla stažena v září 2011, čtyři měsíce po podání. Situace ve Francii se tak ustálila a uklidnila. Z uzavřených smluv mohly začít těžit i veřejné instituce, protože skupina Hachette oznámila, že digitalizované soubory budou poskytnuty také knihovnám. Dohodnutý model spolupráce byl navíc připraven tak, aby k němu mohly snadno přistoupit další subjekty, pokud si to budou přát [Machová, 2011].

4.3.5 2012–2013

Jurisdikční neúspěch amerického vyrovnání, do jehož přípravy zapojené strany investovaly značné prostředky, znamenal návrat k jednacímu stolu. Údajně byla zvažována také radikální úprava dohody, zavedením principu opt-in, digitalizace a zveřejnění úryvků až po předchozím souhlasu držitele práv. Pro popis dalšího vývoje je třeba připomenout, že vyrovnání mělo zahladit dva samostatné soudní spory, zaprvé hromadnou skupinovou žalobu, ve které zájem žalobců reprezentovalo sdružení autorů Authors Guild, zadruhé běžný civilní spor iniciovaný velkými vydavateli a oborovou asociací. Když nebylo dosaženo společného konsensu, začala

probíhat užší separátní jednání. V říjnu 2012 bylo oznámeno, že Google dospěl k oddělené dohodě s americkými vydavateli [Association (...), 2012]. Vzhledem k typu procesu, který dohoda zahladila, toto vyrovnání nemuselo být ani stvrzeno soudem, ani zveřejněno. Tiskové zprávy zdůrazňovaly svobodu držitelů práv v rozhodování, zda jejich tituly budou ve službě Google Books ponechány. Komentátoři dodávali, že rozhodnutí vydavatelů bylo nepochybně ovlivněno třemi faktory: 1) finanční kompenzací; 2) možností získat k dalšímu neomezenému využití kvalitní digitální rozmnoženiny vlastních titulů; 3) možností prodávat elektronické knihy v platformě, kterou Google spustil, a bez vlastního vývoje, pouze za provizi zprostředkovateli, tak rozšířit obchodní aktivity o moderní trendy [Lee, 2012].

Sdružení Authors Guild se vyjádřilo, že dohoda mezi společností Google a vydavateli nemění nic na faktu, že jsou porušována práva původců děl, a tudíž ani na vůli dovést zbývající soudní spor až k rozsudku [Cain Miller, 2012].

Ten byl vyhlášen v listopadu 2013, osm let po podání hromadné žaloby [Cain Miller, 2013]. Soud rozhodl, že aktivity společnosti Google jsou v souladu s ustanovením „*fair use*“ amerického autorského práva. Rozsudek byl podložen těmito argumenty: 1) Služba Google Books představuje pokrok, ze kterého má užitek celá společnost. Motivace firmy Google profitovat není v rozporu s „*fair use*“, protože existuje veřejně prospěšný unikátní dopad. 2) Práva držitelů copyrightu nejsou ignorována ani nepřiměřeně dotčena, naopak pro ně služba vytváří nové příležitosti. 3) Služba nekonkuruje zdrojovým dokumentům. Přijatá opatření, jako omezení zobrazení na úryvky, jsou dostatečná. 4) Vytváření indexu z celých dokumentů je na základě precedentních rozhodnutí legální. Jedná se o zprostředkování přístupu, nikoliv přístup samotný. 5) Knihovny, které vlastní zdrojové dokumenty, mohou bez dodatečného souhlasu držitele práv vlastnit také jejich digitální rozmnoženiny, rovněž na základě uplatnění „*fair use*“ [United States District (...), 2013].

Rozsudek okomentovaly obě strany sporu tiskovými prohlášeními. Potěšený Google připomněl vlastní interpretaci, že služba Google Books funguje jako „*lístkový katalog pro digitální éru*“, totiž umožňuje uživatelům najít a získat knihu, což je nepochybně v souladu s autorským právem, jak bylo soudně potvrzeno. Pocho-pitelně, sdružení Authors Guild vydalo zcela opačné vyjádření, oznamující, že bude

podáno odvolání. To znamená, že případ je předán odvolacímu soudu se sídlem v New Yorku [Mullin, 2013]. Pozorní komentátoři konstatovali, že ten už v minulosti rozhodoval v řadě případů, ve kterých proti sobě stály strany hájící přísnější výklad autorského práva a strany požadující uplatnění principu „*fair use*“ vzhledem k technologickému pokroku, a přikláněl se k „*fair use*“ [Mullin, 2013].

4.3.6 Shrnutí

Zdá se, že tržní síla společnosti Google pomohla překonat službě Google Books fázi, kdy byla (vzhledem ke své jedinečnosti a rozsahu pravděpodobně nevyhnutelně) podrobena legálním rozborům, ať už vyjádřeným pouze jako názor nebo institucionalizovaným jako žaloby. Průběh oněch téměř deseti let dobře ilustruje, jak plán, zpočátku působící jako příliš troufalý, byl stále více chápán jako přirozený vývoj. Reálný provoz služby demonstroval její udržitelnost v mezích platných právních předpisů.

V USA neuspěl návrh velmi komplexního vyrovnání, ale zdánlivě patová situace přispěla k nalezení řešení, kdy nároky vydavatelů byly upraveny obchodní dohodou a obecnější námitky původců děl rozhodnuty soudem. Pokud verdikt z loňského listopadu bude potvrzen, bude to nejspíše představovat konec éry, kdy byl rozporován samotný princip fungování služby Google Books jako celku.

V Evropě samozřejmě protestovaly jazykově silné oblasti v čele s Francií, která se kvůli zastoupení „*svých*“ titulů v amerických sbírkách zpočátku nespokojila s evropskou strategií společnosti Google zaměřit se na díla volná a na smluvně podloženou spolupráci s nakladateli. I tamější spory však zahladil pragmatismus.

Kromě obchodních dohod s jednotlivými subjekty na knižním trhu došlo také na smír s asociacemi vydavatelů a autorů ohledně out-of-print titulů [French Publisher (...), 2012]. Tato problematika byla upravena i legislativně [French Parliament (...), 2012]. V Itálii, která nebyla v předcházejícím textu samostatně řešena, společnost Google uzavřela smlouvu místo s jednotlivými knihovnami s Ministerstvem kultury, což bylo vnímáno jako výrazně pozitivní krok, kterým bylo nastoleno rovnocenné partnerství [The Italian (...), 2010].

Nabízí se otázka, co by se dělo, pokud by chtěl službu Google Books soudně napadnout jakýkoliv český subjekt podle českého autorského práva, např. po objevení bohemika naskenovaného z amerických sbírek, u kterého ještě nevypršela doba trvání majetkové ochrany. Byl vyjádřen názor, že by takový subjekt neuspěl. Zaprvé by byla přeskočena společností Google deklarovaná možnost odstranění titulu na základě výzvy držitele práv a soud by se mohl prohlásit za nepřislušný soudit akt pořízení rozmnoženiny, ke kterému dochází v USA bez neodvratitelného následku v České republice. Zadruhé by jako rozhodné právo bylo nejspíše použito právo americké, vzhledem k tomu, že nebylo intencí zákonodárců u kolizní normy mezinárodního práva soukromého svěřit poškozeným možnost iniciovat řízení podle libovolného rozhodného práva (s logikou, že k následku došlo kdekoliv, vystavením díla na internetu), ale určit rozhodné právo podle místa aktu škody, kterým je v hypotetickém případě pořízení a zpracování rozmnoženiny na území USA [Schenkova, 2010].

Pro úplnost je třeba stručně popsat autorskoprávní reakce na průnik služby Google Books do nelatinkových písem a příslušných zemí. Zatímco Japonsko pozorně přihlíželo americkému vyjednávání o vyrovnání a japonští vydavatelé od začátku se společností Google vedli věcný dialog [Otake, 2009], z Číny se do světových médií dostala pouze spisovatelka žalující Google za digitalizaci jedné své knihy. Google předmětný titul odstranil [Google is sued (...), 2009]. V Rusku, které se lokalizovaného rozhraní „*Google Книги*“ dočkalo v prosinci 2009 [Sidorenko, 2009], až dva roky po češtině, žádné právní kroky podniknuty nebyly.

5 Služba Google Books v České republice

Přestože je systém Google Books koncipován jako mezinárodní projekt, ze své podstaty se jedná o službu, jejíž regionální úspěch je vázán na místní podporu jazyka, obsahu a služeb. Podíl dokumentů v angličtině mezi naskenovanými svazky již klesnul pod 50 % [Národní knihovna (...), 2013a].

Plné texty vybraných českých klasických titulů, u nichž vypršela majetková autorskoprávní ochrana (volná díla), jsou v systému k dispozici již několik let, ale jedná se o knihy zdigitalizované na základě spolupráce společnosti Google se zahraničními knihovnami. Např. Babička Boženy Němcové, naskenovaná v srpnu 2008, pochází ze sbírek Bavorské státní knihovny v Mnichově [Němcová, 1862], v systému nalezneme také bohemika zdigitalizovaná v zámoří [Kollár, 1852].

Významné aktivity tohoto typu byly v České republice oznámeny formou tiskové zprávy, jako v případě Rakouské národní knihovny, kde do digitalizace ve společnosti Google bylo zahrnuto 4 000 knih v češtině [Google (firma), 2010].

Obsah této kapitoly tvoří popis aktivit lokálních, kterými Google a další společnosti tvoří přidanou hodnotu systému Google Books pro české uživatele.

5.1 Společnost Google v České republice

Česká pobočka společnosti Google byla založena na podzim 2006 [Google (firma), 2013a], první veřejně viditelnou činnost začala vyvíjet na začátku roku následujícího [Morávek, 2007]. Celý rok 2007 byl věnován postupnému spouštění uživatelských rozhraní v češtině u mnoha služeb. V prosinci došla řada i na Google Books [Google (firma), 2011e].

Následně česká pobočka rostla, jak personálně, tak svými aktivitami. Část odborníků ovšem pracuje v zahraničí, nejvíce v Curychu, kde je realizována technická integrace češtiny do všech služeb, příprava nových verzí produktů a správa regionálních dat

(např. u mapových podkladů) [Google (firma), 2013a]. Po lokalizaci většiny služeb, vedoucí k posilování značky jako celku, došlo na ryze místní projekty, kterými Google, v souladu se svou firemní strategií, podporuje země, ve kterých působí.

Pro Google Books se přelomovým stal rok 2011, s programem nazvaným „*Google pro českou kulturu 2011*“. Jeho součástí bylo několik projektů, jejichž cílem bylo šíření české kultury s využitím současných technologií, např. prezentace sbírek Musea Kampa ve více službách Google, ale zaslouženou pozornost si získalo hlavně oznámení digitalizace historických fondů Národní knihovny České republiky [Národní knihovna (...), 2011]. Veškeré informace o ní jsou uvedeny dále, v podkapitole 5.3.2.

Na sklonku významného roku se česká pobočka společnosti Google přestěhovala do nových prostor na pražském Andělu, viz obr. 21, které lépe reflektují firemní kulturu a umožňují další rozvoj lokálních aktivit [Aust, 2011].

Obr. 21 – Interiér české pobočky společnosti Google

[Aust, 2011]

Loňský a předloňský rok se česká pobočka společnosti Google začala více věnovat veřejně prospěšným obecnějším programům, nejprve pod značkou „*Google pro*

českou společnost 2012“. Českou republiku zahrnul grantový program Google Grants pro neziskové společnosti a pokračovala podpora vzdělávání nejen pod platformou Google User Group, umožňující pružnou výměnu informací o službách Google [Google (firma), 2012c].

5.2 Podpora služby Google Books v českých knihovnách

Odkaz do Google Books, jakožto stále významnějšího zdroje náhledů knih, se začal v katalogích českých knihoven objevovat v roce 2008, kdy jej jako volitelný prvek do svých produktů integrovala firma ExLibris [Ex Libris (firma), 2008], producent v tuzemsku velmi rozšířeného knihovnického systému Aleph a softwarové technologie propojování záznamů SFX, známé z Jednotné informační brány. Souborný katalog ČR nabídl u záznamů odkaz do Google Books ve stejném roce, kdy to software ExLibris umožnil [Svobodová, 2009].

V Jednotné informační bráně je systém Google Books ve třídění zdrojů, dostupném pod názvem „Profí hledání“, zařazen do kategorie „Digitální knihovny“, ovšem s podtypem zdroje „Vyhledávač“, byť s příznakem „Plný text“ vedle názvu „Google Book Search“. Bohužel, odkaz do služby Google Books přes SFX u některých titulů zcela chybí, byť je náhled plného textu k dispozici [Jednotná (...), 2014].

Systém Aleph je možné customizovat³⁴, takže podoba a umístění odkazu do služby Google Books se liší katalog od katalogu, viz obr. 22 na další stránce, zleva horní řada Vědecká knihovna v Olomouci, Krajská knihovna v Pardubicích, Národní lékařská knihovna, dolní řada Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Souborný katalog České republiky, Ústřední knihovna ČVUT.

Nejvýraznější podporu Google Books nalezneme v katalogích Národní knihovny ČR, kde je odkaz do Google Books součástí už výsledků vyhledávání, tedy hromadného seznamu titulů, nikoliv pouze jednotlivých záznamů, viz obr. 23, rovněž na další stránce.

---

³⁴ Upravovat podle individuálních potřeb subjektu, např. vzhled uživatelského rozhraní.

The screenshot shows a library catalog record for the book "Urgentní medicína v klinické praxi lékaře" by Jana Sečlová, Jiří Kocor a kolektiv. The record includes fields for "Žánr/forma" (stát a církev, sociologie náboženství, studie), "ISBN" (978-80-247-2981-7), and "El. umístění" (Obsah, Jednotky-vše). It features several links to Google Books, including "O této knize v Google Book Search" and "Google Books: Vstup a pád moderního ateismu". There are also links to "Obsah (PDF)", "Obálky knih", and "Google Book Search". The record is displayed in a multi-column layout with various navigation and search options.

Obr. 22 – Odkazy do služby Google Books v českých knihovních katalogích

[Vědecká (...), 2006; Krajská (...), 2009; Národní lékařská (...), 2014; Studijní a vědecká (...), 2009; Národní knihovna (...), 2009b; České vysoké (...), 2013]

The screenshot shows search results from the National Library of the Czech Republic (NKC) for the query "Slova-Všechna pole= grada". The results are displayed in a table with columns for "#", "Název", and "Autor". The first four results are:

#	Název	Autor
1	10 kroků k obchodnímu úspěchu : mentální trénink pro rozhodování ve stresu / Christoph Wahlen ; [překlad Tomáš Kurka]	Wahlen, Christoph
2	10 kroků k vyššímu výkonu pracovníků : jak snadno a účinně předcházet nedostatkům v práci / Jan Urban	Urban, Jan, 1953-
3	10 nejdražších manažerských chyb / Jan Urban	Urban, Jan, 1953-
4	10 způsobů, jak se (ne)nechat připravit o peníze / Tomáš Tyl	Tyl, Tomáš

Each result includes a small thumbnail of the book cover and a "Google Preview" icon. The search interface also shows a limit of 2500 records and a "Seřadit záz." dropdown menu.

Obr. 23 – Odkazy do služby Google Books v katalogu NK ČR

[Národní knihovna (...), 2009a]

Je ovšem nutné zdůraznit, že použití produktu Aleph neznamena automatické zahrnutí Google Books, odkaz je vždy volitelnou součástí. Katalog v tomto softwaru, ale bez odkazu do Google Books, provozují např. VŠE a Moravská zemská knihovna

(MZK), u které je to poněkud překvapivé, vzhledem k jejímu zapojení do klíčového digitalizačního projektu Google, jakožto knihovny, která je jedním z příjemců povinného výtisku.

V katalozích, které používají jiný software než Aleph, není podpora Google Books standardní součástí. Žádané propojení tak nenalezneme např., z krajských knihoven, u Severočeské vědecké knihovny (Clavius), Krajské knihovny Vysočiny (Clavius), Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně (KP-SYS), Středočeské vědecké knihovny (Advanced Rapid Library). Nicméně ani zde není možné zobecnění, např. systém LANius již podporu odkazu do Google Books obsahuje (nasazena např. v Knihovně města Ostravy).

Postupně se informace o Google Books začaly objevovat také v návodech a dalších edukačních materiálech, které české knihovny různého typu připravují pro své uživatele, společně s dalšími tipy pro vyhledávání informačních zdrojů na internetu. Úroveň prezentovaných informací a jejich aktualizace je ovšem různá, např. knihovna soukromé Univerzity Jana Amose Komenského v Praze dodnes propaguje logo „*Google Book Search Beta*“ [Univerzita Jana (...), 2014]. Městská knihovna v Praze prezentuje stručnou informaci o Google Books v příručce převzaté od Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, seznamující čtenáře s fenoménem e-knih [Oravová, 2012].

5.3 České digitalizační projekty

Lídrem vývoje českého knihovnictví je vrcholná instituce tohoto typu v České republice, Národní knihovna. Vlivem společenských změn a technologického pokroku, stejně jako díky snaze posunout aktivity blíže světovému vývoji oboru, Národní knihovna ČR započala s digitalizačními projekty v první polovině devadesátých let minulého století. Kromě jednotlivých dokumentů, např. pro UNESCO [Národní knihovna (...), 2008], nejprve započala digitalizace a elektronické zpřístupnění katalogů. Pokud jde o primární dokumenty, u rukopisů byla rutinní digitalizace zahájena v roce 1996, u novin na přelomu tisíciletí. S digitalizací souviselo postupné budování online projektů. Odstartovala archivace vybraných sídel českého webu (projekt WebArchiv), byly vytvořeny systémy a rozhraní digitálních knihoven Manu-

scriptorium pro historické fondy a Kramerius pro novodobé knihy a periodika, a to postupně, v rozvíjených verzích softwaru. Vývoj byl financován převážně z dotačních programů Ministerstva kultury ČR a Akademie věd ČR [Kramerius, 2014]. Za hlavní problém proto Národní knihovna ČR před třemi lety označila nedostatek finančních prostředků na samotnou digitalizaci, více než na systémové zajištění využití jejích výstupů [Národní knihovna (...), 2011].

Jako „*pozitivní zlom*“ byl Národní knihovnou ČR označen únor 2011, kdy bylo oficiálně oznámeno spuštění dvou velkých, roky připravovaných digitalizačních projektů, které dlouholeté snahy o uchování kulturního dědictví urychlí: Národní digitální knihovna, podpořená operačním programem EU, a spolupráce se společností Google. Celkem bude v těchto projektech zdigitalizováno půl milionu knih [Národní knihovna (...), 2011].

5.3.1 Národní digitální knihovna

Projekt Národní digitální knihovna (noselem NK ČR, partnerem MZK) počítá s digitalizací cca 300 000 svazků (více než 50 milionů stran), a to přímo v NK ČR. Předmětem zpracování jsou zejména monografie, tituly vydané po roce 1800 až do současnosti, tedy fondy novodobých dokumentů. Zastoupena však budou také periodika a jiné druhy dokumentů s kulturní a faktografickou hodnotou. Hlavním cílem je trvale uchovat bohemiku, a to nejen publikace napsané česky a vydané v českých zemích, ale také bohemika zahraniční, rovněž cizojazyčná, k českým zemím se vztahující. Ostrý provoz digitalizačního pracoviště byl zahájen na přelomu let 2012 a 2013 [Národní knihovna (...), 2013b].

Zmíněný digitalizační cíl by měl být naplněn do roku 2019, kdy končí doba tzv. povinné udržitelnosti projektu, podmínka evropské finanční podpory. Nicméně projekt je realizován tak, aby mohl stabilně pokračovat i po tomto datu, protože jeho součástí je vytvoření nového digitálního úložiště se všemi požadavky, které jsou na podobné systémy kladeny, zejména požadavek na dlouhodobě bezpečné uchování dat, a to pocházejících z více různých digitalizačních projektů minulosti, současnosti i budoucnosti. Pro uživatele bude připraveno moderní uživatelské rozhraní s vysokou mírou možné personalizace.

Přidělení finančních zdrojů bylo projektu odsouhlaseno v červnu 2010. Z 85 % je hrazen z operačního programu Evropské unie (strukturálních fondů), a to částkou 255 milionů Kč. Zbytek nákladů, povinné spolufinancování, tvoří 45 milionů Kč ze státního rozpočtu pod správou Ministerstva kultury ČR. Přesný součet tzv. způsobilých veřejných výdajů činí 299 937 000 Kč [Národní knihovna (...), 2011].

5.3.2 Spolupráce Národní knihovny České republiky se společností Google

Druhým digitalizačním projektem, klíčovým pro rozbor v této práci, je smluvní spolupráce Národní knihovny ČR se společností Google, uzavřená na sklonku roku 2010 [Národní knihovna (...), 2012b], oznámená společně s projektem Národní digitální knihovny na počátku roku 2011 a nyní intenzivně probíhající. NK ČR se podle tiskové zprávy stala dvanáctou evropskou knihovnou, která začala na digitalizaci se společností Google spolupracovat. Jak již bylo uvedeno v podkapitole 3.3.1, partnerství s velkými knihovnami představuje pro Google velmi významný vstup plných textů do systému Google Books. V podkapitole 3.4.2 byl popsán také unikátní proprietární systém skenování, který Google knihovnám nabízí. Daný popis zde doplňují praktické zkušenosti [Národní knihovna (...), 2011].

Google bude digitalizovat 200 000 děl z historických (Oddělení rukopisů a starých tisků) a slovanských (Slovanská knihovna) sbírek, na která se už nevztahuje majetkové autorské právo. Dojde tak k významnému posunu v tempu potřebné digitalizační záchrany starých tisků a tím ochraně kulturního dědictví, stejně jako k ohromnému pokroku ve zpřístupnění těchto sbírek veřejnosti, a to bezplatnému a pohodlnému. Díla budou k dispozici jak v systému Google Books, tak v digitální knihovně Národní knihovny ČR, Google smlouvou nezískává výhradní práva k výsledným datům [Národní knihovna (...), 2012b].

Význam sbírek určených k digitalizaci je podle tiskové zprávy srovnatelný se sbírkami význačných evropských knihoven. Mezi autory obecně historické části sbírek, tisků ze 16. až 18. století, jsou jména Erasmus Rotterdamský, Jan Ámos Komenský, Tycho de Brahe, Johannes Kepler, Martin Luther, Petr Chelčický, Václav Hájek z Libočan, Tadeáš Hájek z Hájku, Marcus Marci z Kronlandu, Bohuslav

Balbín, Roderigo Arriaga, Jan Blahoslav a další [Národní knihovna (...), 2011]. Pokud jde o slovanskou část, mladší dokumenty zejména z let 1800 až 1870, kromě českých dokumentů (díla Josefa Dobrovského a jiných představitelů českého obrození) jsou zastoupeny ucelené a historicky cenné sbírky v ruštině, polštině a jihoslovanských jazycích, a to i tisky, které nejsou v zemích svého původu dostupné [Národní knihovna (...), 2012d].

Rozpočtem se jedná o specifický projekt. Samotnou digitalizaci od odvozu až po navrácení digitalizovaných svazků provádí Google na své náklady (včetně pojištění [Österreichische (...), 2013]), výměnou za převzetí bibliografických údajů a plných textů do Google Books. Knihovna hradí náklady na přípravu titulů a systémové úpravy pro schopnost převzít od společnosti Google výsledná data pro vlastní online digitální úložiště, interní mzdové náklady apod.

Projekt byl finančně podpořen Ministerstvem kultury ČR, které velmi kladně hodnotí fakt, že se na záměru velkou mírou podílí svými prostředky komerční subjekt, nicméně jako forma financování byla zvolena podpora na základě dotačního řízení v rámci podprogramu VISK 6³⁵, kvůli neexistenci jiného více vyhovujícího programu ministerstva pro časově omezené projekty. Zařazení do VISK 6, podle MK ČR pro nejbližší roky neměnné [Národní knihovna (...), 2013c], pro Národní knihovnu znamená, že prostředky nejsou trvale převedeny do rozpočtu NK ČR, což způsobuje knihovně komplikace. Na začátku každého kalendářního roku, před převedením prostředků na aktuální rok, není možné vyplácet externí spolupracovníky a je narušena kontinuita projektu odchodem těch, kteří nemohou čekat na opětovné zahájení prací.

Ještě větším problémem je každoroční krácení požadované výše dotace, již tak poddimenzované oproti podpoře podobných PPP³⁶ projektů v zahraničí. V krajním případě může dojít k ohrožení smluvních závazků NK ČR vůči společnosti Google.

---

³⁵ Program Ministerstva kultury ČR Veřejné informační služby knihoven, VISK 6 – Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica [Národní knihovna (...), 2014c].

³⁶ Public Private Partnership, veřejně prospěšné projekty, u kterých se daří část prostředků získat od soukromých subjektů.

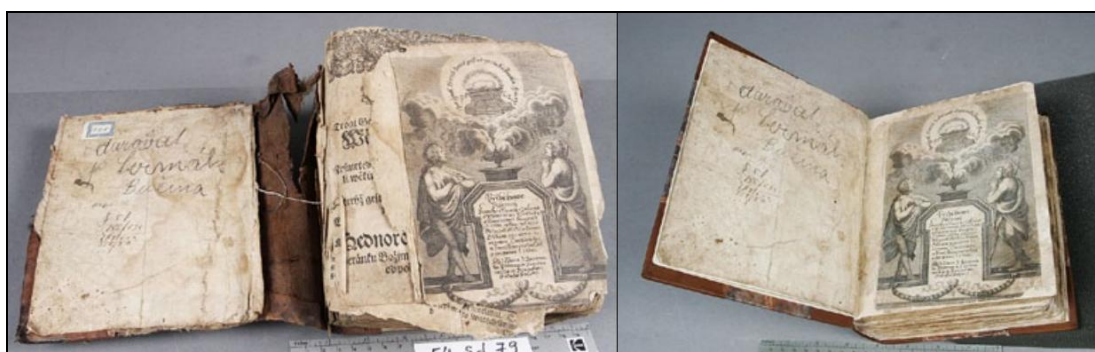
Dotace pro rok 2012 byla pokračena z 3 600 000 Kč na 3 100 000 Kč [Národní knihovna (...), 2013a], dotace pro rok 2013 ze 4 577 000 Kč na 4 394 000 Kč [Národní knihovna (...), 2014a].

Vývoj projektu od jeho představení do současnosti:

2011:

Vytvořeno či upraveno: **23 155 katalogizačních záznamů**
Fyzicky prozkoumáno a ošetřeno pro digitalizaci: **19 250 knih**
[Národní knihovna (...), 2012b]

V tomto roce byl projekt oznámen široké veřejnosti, pokračovala komplexní organizační příprava a došlo k zahájení projektu po praktické stránce, přípravnými činnostmi pro digitalizaci. Těmi se rozumí zaprvé třídění knih podle formátu a fyzického stavu jednotky (včetně případných konzervátorských a restaurátorských zásahů, viz obr. 24), zadruhé ověřování, formátové převádění a doplňování katalogizačních záznamů (požadovaným standardem je MARCXML). Proběhlo testování OCR technologií společnosti Google, tedy automatického vytváření plných textů z digitálního obrazového materiálu, prvotního výstupu skenování a digitalizace [Národní knihovna (...), 2012b; Národní knihovna (...), 2012e].

Obr. 24 – Kniha restaurovaná v NK ČR
[Národní knihovna (...), 2012e]

Proběhly také důležité zahraniční cesty, na kterých pracovníci NK ČR (zejména odboru ochrany knihovních fondů a restaurátorského oddělení) konzultovali projekt spolupráce se společností Google s velkými knihovnami v okolních státech. V dubnu takovou knihovnou byla Rakouská národní knihovna ve Vídni, ze které jsou knihy

doprovázeny na digitalizační pracoviště Google v Mnichově. To je klimatizováno, stejně jako vůz, ve kterém jsou jednotky převáženy. Podmínky byly kontrolovány několika testovacími dávkami knih s přesnou dokumentací stavu (fotografiemi a naměřenými hodnotami jako vlhkost a osvit). Nevyskytly se žádné problémy, nyní si knihovna interně dokumentuje odesílaný a přijímaný stav přibližně každé desáté knihy. Přímá kontrola digitalizačního pracoviště je možná, při jedné z nich byli pracovníci knihovny svědky nevhodně hrubé manipulace s knihou, byla sjednána náprava. Samotný proces výběru a odesílání knih má svá přesná pravidla. Nejprve jsou komunikovány záznamy jednotek, aby nedocházelo k duplicitám. Google požaduje knihy očištěné a bez velkých trhlin. Přísný režim panuje u svazků, u nichž existuje podezření na napadení plísněmi. Ty byly okamžitě vráceny zpět, aby nedošlo ke kontaminaci skenovacího pracoviště, a tím docházelo k významným časovým ztrátám. Je proto nutná důkladná prohlídka a příprava každého jednotlivého svazku.

Knihy jsou podle stavu tříděny do tří kategorií. 1) Knihy, které není možné digitalizovat, a to nevyhovující formáty (větší než cca 46 x 32 x 13 cm, Google dodává kontrolní šablonu), obtížně otevíratelné knihy (kontrolováno na stojanu s úhlem otevření 120 stupňů), knihy skládající se z rozkládacích částí typu map, knihy výrazně poškozené (nestabilní vazba, zborcený blok, více než 3 volné listy, trhliny a křehkost papíru zvláště na dolní části listů, kde probíhá otáčení stran). 2) Knihy, které mohou být digitalizovány bez konzervování nebo po lehkých opravách, tedy knihy bez poškození, knihy mírně poškozené bez potřeby opravy (zohýbané rohy, mírné zvlnění papíru), knihy mírně poškozené s potřebou opravy (povolená vazba opravitelná dodatečnou konzervační obálkou, trhliny). 3) Knihy, které mohou být digitalizovány pouze po náročnějším restaurátorském zásahu.

Knihy k digitalizaci jsou opatřeny samolepkami s čárovými kódy dle instrukcí od společnosti Google. Označení musí být každá samostatná dílo, v případě konvolutů tedy na jeden svazek může připadnout až několik desítek samolepek. Balicí materiál na svazky knihovna musí zajistit z vlastních zdrojů, ve stejných obalech Google knihy navrácí. Transport knih probíhá ve speciálních vozících, které Google dodává, vybavených popruhy na fixaci knih. Ještě před transportem se volné prostory na policích vozíků vykládají fixačními deskami z hmoty. Vozíky mají přesné označení s popisem dávky. Aby se omezilo překládání, vozíků je možné objednat větší množ-

ství a připravovat dávky dopředu. Jednotlivé dávky by měly obsahovat přibližně stejný počet knih, kombinují se tedy různé velikosti svazků.

Pokud je výsledek digitalizace u některých listů neuspokojivý, skenuje se znovu celá kniha. Nejvzácnější a nejstarší tisky jsou skenovány dvakrát rovnou a stránky nejsou obráceny strojově, ale pracovníkem společnosti, který má na palci a ukazováku pravé ruky speciální plastové nástavce [Vávrová, 2011a].

Stejně cenné praktické poznatky ke spolupráci se společností Google Národní knihovně ČR poskytla také druhá zahraniční cesta v daném roce, na přelomu srpna a září, spojená s návštěvou Bavorské státní knihovny v Mnichově. Knihy, které jsou z různých důvodů vrácené z digitalizačního pracoviště, lze opatřit poznámkou a poslat znovu v další dávce. Týká se to např. knih s nečitelným a chybějícím textem, které knihovna následně označí, že si je přeje přesto digitalizovat, a knih, které se jeví jako napadené plísní, ale knihovna doloží posudek, že nejsou mikrobiologicky aktivní. Poškození knih na digitalizačním pracovišti bavorská knihovna nezaznamenala žádné [Vávrová, 2011b].

2012:

Vytvořeno či upraveno: **24 944 katalogizačních záznamů**
Fyzicky prozkoumáno a ošetřeno pro digitalizaci: **8 094 knih**
[Národní knihovna (...), 2012c]

V roce 2012 pokračovaly veškeré přípravné práce pro hromadnou digitalizaci, a to s cílem zahájit ji v posledním čtvrtletí roku 2013. To se však ukázalo jako nereálné, katalogizace začala postupovat nepoměrně rychlejším tempem než fyzická příprava svazků. Bylo zjištěno, že části fondu jsou ve výrazně horším stavu, než se předpokládalo. Mnoho knih bylo v minulosti součástí univerzálního knihovního fondu, a proto uloženo a půjčováno nevhodně, vzhledem k jejich stáří a hodnotě. Potvrdilo se, že restaurátorské zásahy jsou v NK ČR dlouhodobě podhodnocené. V zahraničí průběžně opravují i velmi malá poškození knih a předcházejí tak vzniku těch vážnějších, v NK ČR scházejí prostředky. Vzhledem k opoždění harmonogramu byly pro restaurování upřednostněny nejvýznamnější svazky, „*součást paměti národa*“, u kterých nejde jen o přípravu k digitalizaci, ale odbornou péčí musí být

bezpodmínečně zachráněn hlavně fyzický exemplář. Dokončen a uveden do praxe byl vlastní systém kategorizace stavu jednotek spojený s evidenční databází. Jednotky žádající opravu jsou děleny na 4 kategorie: 1) nutný lehký zásah na restaurátorském pracovišti v Klementinu; 2) nutný těžší na restaurátorském pracovišti v Klementinu; 3) nutný těžší zásah na restaurátorském pracovišti centrálního depozitáře; 4) nemožno digitalizovat (přibližně 3 % z knih vyžadujících jakýkoliv zásah). Mikrobiologické napadení bylo potvrzeno pouze u 2 % knih, u kterých na něj bylo vzneseno podezření.

11. května 2012 se uskutečnilo celodenní setkání se zástupci společnosti Google pro vyhodnocení datové kompatibility u zkušebně vyměněného souboru záznamů. Na pořad dne se dostalo řešení složitějších problémů v oblasti předávání dat včetně používání čárových kódů (správa konvolutů, vícesvazkových děl a děl na pokračování; budoucí předávání ucelených dávek katalogizačních záznamů; budoucí předávání digitálních dokumentů zpět do Národní knihovny). Některé z otázek již byly zodpovězeny díky konzultacím se zahraničními knihovnami, jak bylo zmíněno výše, a došlo pouze k jejich finálnímu upřesnění.

Řešeny byly také praktické otázky kolem transportů dokumentů na digitalizační pracoviště Google, dodán byl vzorový vozík. Ukázalo se, že kvůli jeho velikosti bude muset být v areálu Klementina pečlivě naplánována a vytvořena trasa pohybu vozíků, které se vejdou pouze do jediného výtahu v Klementinu, osobního. Značný prostor je nutný také pro překladiště, které by mělo pojmout 20 vozíků.

Samozřejmě byly nadále rozvíjeny zahraniční kontakty, 18. října proběhl v Haagu za účasti NK ČR summit pro knihovny digitalizující se společností Google [Národní knihovna (...), 2013a].

2013:

Vytvořeno či upraveno: **26 733 katalogizačních záznamů**

(celkem za dobu trvání projektu do 31. 12. 2013: **74 832 katalogizačních záznamů**)

Fyzicky prozkoumáno a ošetřeno pro digitalizaci: **41 059 knih**

(celkem za dobu trvání projektu do 31. 12. 2013: **70 645 knih**)

[Národní knihovna (...), 2014b]

Novou agendou v roce 2013 bylo hromadné oceňování knih, které bylo nezbytné pro zajištění pojistky. Byla vypracována podrobná metodika přidělování cen jednotlivým jednotkám, údaj vstupuje přímo do katalogizačních záznamů. Rovněž byla zahájena rozsáhlá administrativa spojená s vývozem a proclením jednotek přes státní hranice.

Přípravné práce probíhaly tak, aby vlastní digitalizace mohla být zahájena v roce 2014, nicméně většího počtu připravených jednotek bylo dosaženo zařazením nepoškozených knih, nikoliv rapidním navýšením tempa restaurátorských zásahů, které zůstává neuspokojivé.

Uskutečnila se další setkání s pracovníky společnosti Google přímo v NK ČR, za účelem kontroly průběhu prací a přesnému naplánování transportů jednotek. Na podzim byly do knihovny dodány transportní vozíky. Pro oboustranný proud dat mezi knihovnou a digitalizačním pracovištěm byl zřízen dedikovaný zabezpečený HTTPS protokol.

Koncem roku 2013 byla na německé digitalizační pracoviště společnosti Google odeslána první testovací dávka knih [Národní knihovna (...), 2014b].

2014 a budoucnost:

Na rok 2014 bylo naplánováno celkem 8 transportů dokumentů k digitalizaci z Národní knihovny ČR na pracoviště Google, každých 6 týdnů jeden, a to s 20 vozíky. Do konce roku by tím mělo být zdigitalizováno přibližně 32 000 titulů, šestina cílového stavu [Národní knihovna (...), 2014b].

Podrobný harmonogram projektu je připraven do roku 2016, současným tempem by tak bylo zdigitalizováno přibližně 100 000 titulů, polovina množství, které bylo oznámeno při představení projektu veřejnosti. Smlouva však umožňuje další prodloužení spolupráce.

Důležitou otázkou je vysoce odborná dlouhodobá ochrana digitálních dat (LTP, long term preservation) [Národní knihovna (...), 2012a], výstupů projektu. O tu se musí postarat vlastník fyzických jednotek, Národní knihovna ČR, Google LTP negarantuje [Svoboda, 2012].

5.4 Čeští vydavatelé a e-shopy

Zatímco spolupráci s knihovnami do systému Google Books vstupují historické sbírky, pro aktuální produkci je klíčová spolupráce s nakladatelskými subjekty, Partnerský program (obecně viz podkapitola 3.3.2). Jednou z prvních společností, které v České republice na nabídku od společnosti Google zareagovaly kladně, se stalo nakladatelství Grada [Google Books, e-knihy (...), 2011]. Vzhledem k jeho pozici na knižním trhu je tato spolupráce popsána přímo v propagačních materiálech Google jako tzv. „*success story*“, reklamní případová studie. V ní se dozvídáme, že zástupci Google v České republice společnost Grada kontaktovali s nabídkou už v červnu 2007, půl roku před přeložením rozhraní Google Books do češtiny. Spolupráce byla smluvně stvrzena velmi rychle, první plné texty nakladatelství se ve službě objevily v srpnu 2007. Za 4 roky poté dosáhl celkový počet otevření plného textu titulů nakladatelství Grada 2 miliony (s rostoucím tempem měsíčního přírůstku) a přibližně 30 milionů prohlédnutých stránek. Grada navíc vnímá pozitivní zpětnou vazbu od zákazníků [Google (firma), 2011f].

Počet zapojených českých nakladatelů postupně stoupal, hranice 100 společností byla překročena v roce 2011 [Google Books, e-knihy (...), 2011]. Nicméně rešerši v systému Google Books bylo v březnu 2014 zjištěno, že z 26 subjektů, kteří v České republice ročně vydávají více než 100 knih, plné texty společnosti Google poskytují pouze 3, a to Grada, Fragment a Baronet. Navazování nových kontaktů s klíčovými „*hráči*“ na knižním trhu tedy výrazně stagnuje. Kromě velkého množství středně velkých společností s Google nespolupracují ani dva subjekty větší než Grada, obří víceznačkové nakladatelské domy skupin Albatros Media a Euromedia Group. Ve službě Google Books nenajdeme ani texty od velkých univerzitních nakladatelství nebo Českého statistického úřadu, ve kterých jsou spotřebovávány také veřejné finance. Pro ověření povědomí a zájmu o systém Google Books mezi vydavateli na českém trhu byl pro tuto diplomovou práci uspořádán dotazníkový průzkum, viz podkapitola 6.2.

Součástí záznamů v Google Books jsou odkazy na internetová knihkupectví, ve kterých je možné danou knihu zakoupit. Bohužel, v současném českém rozhraní není funkce aktualizována, např. preferovaný odkaz na Kosmas.cz, viditelný přímo ze

záznamu bez přechodu do kompletního seznamu prodejců, je chybný a v obchodě, který mezitím změnil strukturu, kniha není nalezena, i když v něm je v prodeji. Je to o to překvapivější, že v kompletním seznamu prodejců je obchod Kosmas.cz zopakován, a to již se zcela funkčním odkazem a převzetím aktuální ceny. Viz obr. 25. Funkcionalita musí být pro české prostředí dopracována, aby na prvních pozicích nenabízela již neplatná nebo nelogická prolínkováání, např. zmíněný Kosmas.cz nebo britskou pobočku společnosti Amazon.

ZÍSKAT TIŠTĚNOU KNIHU

Není k dispozici žádná eKniha

[Nakladatelství Fragment](#)
[Amazon.co.uk](#)
[Kosmas.cz](#)
[Megabooks CZ](#)

[Najít v knihovně](#)
[Všichni prodejci »](#)

8+1 0

★★★★★

0 Recenze

[Napsat recenzi](#)

Zdeněk Svěrák – NOVÉ POVÍDKY
 Od autorů: Zdeněk Svěrák

[Podrobnosti o knize](#)

Koupit tuto knihu

[Najít v knihovně](#)

Prodejce	Cena	Hodnocení prodejce
Nakladatelství Fragment	Žádná cena	Žádné hodnocení
Amazon.co.uk	Žádná cena	Žádné hodnocení
Kosmas.cz	Žádná cena	Žádné hodnocení
Megabooks CZ	Žádná cena	Žádné hodnocení
Kosmas.cz	224,00 Kč	Žádné hodnocení
Levneucebnice.cz	177,00 Kč	Žádné hodnocení
moje-knihy.cz	172,00 Kč	Žádné hodnocení
SuperStarShop.cz	199,00 Kč	Žádné hodnocení
Knihy Dobrovský	212,00 Kč	Žádné hodnocení
SEVT	219,00 Kč	Žádné hodnocení
Knihkupectví U Malých	222,00 Kč	Žádné hodnocení
Nakladatelství Fragment	211,65 Kč	Žádné hodnocení
nejlevnejsi-knihy.cz	209,00 Kč	Žádné hodnocení

Obr. 25 – Služba Google Books, odkazy do českých internetových obchodů
 [Svěrák, 2011]

Relativně novým prvkem systému Google Books je u elektronicky dostupných titulů odkaz do Google Play, obchodu a distribuční služby pro veškerý obsah prodávaný společností Google, od aplikací pro operační systém Android až po obsah zábavního průmyslu, kterým jsou např. audio a video soubory. Služba je dostupná pro PC i mobilní zařízení. Českým uživatelům byl nákup knih v Google Play umožněn v létě 2013, ve chvíli, kdy obchod ještě nenabízel elektronické knihy v češtině [Ondrušová, 2013]. První jednotky titulů v češtině následovaly na podzim, od drobných vydavatelů. To se změnilo na přelomu roku, kdy se v nabídce začaly objevovat knihy nakladatelství Grada [Pavlíček, 2014]. Vzhledem k tomu, že na Google Play už jsou k nalezení také knihy vydané společnostmi Fragment a Baronet, lze konstatovat, že

nový prodejní kanál nyní využívají zejména stávající partneři společnosti Google, kteří už participují na Google Books. Za názvem knih prodávaných v Google Play je v systému Google Books uvedena poznámka „eKniha Google“. Odkazy do Google Play z Google Books však ještě vykazují nedodělky, např. příznak „předobjednat“ u knihy, která je na Google Play již v prodeji, viz obr. 26 a 27.

Obr. 26 – Služba Google Books, prodej elektronické knihy v češtině

[Jandourek, 2010a]

Obr. 27 – Služba Google Play, prodej elektronické knihy v češtině

[Jandourek, 2010b]

Přes všechny dílčí nedostatky je zjevné, že společnost Google je na českém trhu aktivní a nadále obohacuje své služby. Tento vývoj je patrný také u Google Books.

6 Uživatelské výzkumy

Přestože nároky kladené na zpracování užitečných uživatelských výzkumů jsou poměrně značné, tato empirická šetření představují jednu z klíčových součástí původního bádání v mnoha odvětvích. Pro evaluaci informačních služeb a tzv. zmapování jejich uživatelů to platí obzvláště.

Procesy zadávání, průběhu i analýzy výsledků výzkumů podrobně zkoumá mnoho vědeckých oborů, zejména sociologie, statistika, psychologie, obecně veškeré kognitivní vědy³⁷, dále etika apod.

Výsledky některých výzkumů bývají podrobovány negativní kritice, neboť faktorů, které je mohou výrazně zkreslit, je řada. Snadněji se s nimi vypořádávají exaktní vědy, které mohou spoléhat na tzv. slepé studie, přesně měřitelné veličiny a nezávislé ověřování. U oborů s různě velkým přesahem do humanitních věd je situace složitější, což platí i pro informační vědu. Možné námitky, na které bylo při všech fázích následujících výzkumů pamatováno, jsou rozebírány a řešeny průběžně v textu celé kapitoly.

Pro základní posouzení využití služby Google Books v České republice byly pro tuto diplomovou práci připraveny a provedeny dva distanční uživatelské výzkumy. Obě šetření jsou podrobně představena v následujících podkapitolách. Terminologie, rysy metodik a další obecné informace byly čerpány z [Walker, 2013; Kuniavsky, 2003; Surynek, 2001; Steinerová, 2005], pokud není dále uvedeno ještě jinak.

6.1 Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol

První z předkládaných průzkumů byl uskutečněn mezi studenty českých vysokých škol, a to formou kvantitativního dotazníkového šetření.

---

³⁷ Vědy zkoumající myšlenkové procesy a učení.

6.1.1 Záměr, metodika a hypotézy

Ostatní vysokoškolští studenti bývají respondenty svých kolegů v závěrečných pracích poměrně často, samozřejmě také kvůli relativní snadnosti jejich oslovení. Přesto jejich využití není samoučelné. Jedná se o poměrně heterogenní skupinu, která však vykazuje několik klíčových společných znaků. Zaprvé jsou vyloučeni lidé se základním vzděláním, u kterých je předpokládáno spojení nižší kvalifikace s nižší informační gramotností a zájmem o ni. Zadruhé jsou osloveni respondenti, kteří s informacemi během studia nutně aktivně pracují, pravděpodobně dokonce v širších souvislostech, než pak v úžeji zaměřeném profesním životě. Zatřetí, jedná se o generaci, která již vyrůstala v realitě současného světa informačních technologií a která se bude podílet na pomyslném příštím vývoji této reality. Navíc, pokud jsou účastníky rovněž studenti informačních studií, obor získává cennou zpětnou vazbu, jak konkrétní systém znají ti, kteří jsou školeni pro profesionální poznání a zvládnutí nejširší škály informačních zdrojů.

Pokud je autorovi této diplomové práce známo, v žádné české kvalifikační ani jiné práci nebyl ke službě Google Books jakýkoliv uživatelský výzkum zpracován, a to ani na tomto magisterském stupni, ve kterém je alespoň minimální úroveň novosti poznatků jedním z hodnotících kritérií. Tím byl nastolen v daných podmínkách optimální stav pro možnost zpracování základního povšechného kvantitativního výzkumu, realizovaného distančně pomocí online dotazníkového šetření. Za respondenty byli z důvodu vysvětlených výše vybráni vysokoškolští studenti. Uvedené skutečnosti byly předpokladem, že zajímavé výsledky přinese i stručný dotazník s tzv. uzavřenými otázkami³⁸, formulovaný s ohledem na návratnost, obvykle stoupající s nižší složitostí a časovou náročností vyplnění.

Kvantitativní dotazníková metoda uživatelských výzkumů je v literatuře spojována s relativní objektivitou, protože všichni respondenti mají stejné podmínky a tvůrce šetření vstupuje „*pouze*“ do přípravné a vyhodnocovací fáze. Vhodně strukturovaný formulář přináší také dobře strukturovaná a statisticky analyzovatelná data. Pochopitelně je možné oslovit relativně velký vzorek, a to snadno a s nízkými

---

³⁸ Otázky s uzavřenou množinou možných odpovědí, ze kterých respondent vybírá.

náklady. Respondenti odpovídají samostatně, bez nátlaku a anonymně. Naopak, mezi negativní rysy distančních kvantitativních metod patří nucení respondentů k „*zaskatulkování se*“ do předpřipravených odpovědí; nejistý vzorek jen s omezenou mírou náhodnosti, reprezentativnosti a spolehlivosti; absence obousměrné komunikace, zpětné vazby a spontánních individuálních reakcí. Tyto rysy je třeba brát vždy v potaz při interpretaci výsledků.

Cílem šetření bylo odpovědět na otázky, zda respondenti službu Google Books vůbec znají a používají, případně jaké její atributy jsou pro ně důvodem jejího využívání.

Hypotéza 1:

Služba Google Books není mezi vysokoškolskými studenty široce známou a využívanou službou, protože pomyslně soupeří s enormním množstvím jiných informačních zdrojů, včetně obecného vyhledávání Google.

Hypotéza 2:

Povědomí o službě Google Books bude větší mezi studenty informačních studií.

Hypotéza 3:

Uživatelé preferují dostupnost plného textu.

6.1.2 Dotazník

Vzhledem k neřiditelnosti uživatelského vzorku u použité metody byla velká pozornost věnována segmentačním otázkám (1 až 7), připraveným jako podklad pro odhalení případných závislostí, pokud by se vyskytly. Aby mohla být zkoumána hypotéza 2, bylo zařazeno nejen oborové třídění (otázka 6), ale také doplňková otázka 7, díky které mohli být vybráni také všichni, kteří informační studia nestudují jako hlavní obor nebo je studovali dříve.

Faktické jádro dotazníku bylo tvořeno otázkami 8 až 12. První z nich zkoumala povědomí o existenci služby Google Books (hypotéza 1). Respondenti, kteří uvedli,

že službu před vyplňováním dotazníku neznali, byli přesměrováni na závěrečnou otázku číslo 9, zkoumající jejich první dojem. Respondenti, kteří službu již znali, vyplňovali další otázky k četnosti a účelu používání služby, viz následující struktura. Hypotéza 3 byla zkoumána v závěrečné otázce 12. Všem otázkám byl předřazen úvodní text, informující o záměru a použití výzkumu, jeho anonymitě, délce a formě uzavřených odpovědí.

Struktura:

1 – Na jaké vysoké škole studujete? Pokud na více typech, prosím vyberte typ té, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- na veřejné VŠ → 2
- na soukromé VŠ → 3
- na státní (vojenské nebo policejní) VŠ → 4

2 – Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- seznam veřejných vysokých škol podle [Johánek, 2013] → 5

3 – Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- seznam soukromých vysokých škol podle [Johánek, 2013] → 5

4 – Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- seznam státních vysokých škol podle [Johánek, 2013] → 5

5 – Jaký stupeň a ročník vysoké školy studujete? Pokud studujete ve více stupních a ročnících, vyberte nejvyšší studovaný stupeň a ročník.

- bakalářský, 1. ročník → 6
- bakalářský, 2. ročník → 6
- bakalářský, 3. ročník → 6

- bakalářský, 4. nebo vyšší ročník → 6
- navazující magisterský, 1. ročník → 6
- navazující magisterský, 2. ročník → 6
- navazující magisterský, 3. nebo vyšší ročník → 6
- magisterský, 1. ročník → 6
- magisterský, 2. ročník → 6
- magisterský, 3. ročník → 6
- magisterský, 4. ročník → 6
- magisterský, 5. ročník → 6
- magisterský, 6. nebo vyšší ročník → 6
- doktorský → 6

6 – Vyberte položku³⁹ zhruba nejbližší vámi studovanému oboru. V krajním případě zvolte možnost „ostatní“. Pokud studujete více oborů, zařaďte ten, o který máte největší zájem.

- architektura, stavebnictví → 7
- cestovní ruch → 7
- doprava → 7
- ekonomie, obchod → 7
- etnologie, studium zemí a kultur → 7
- filozofie, teologie → 7
- historie → 7
- informační studia a knihovnictví → 8
- informatika → 7
- jazyky, jazykověda → 7
- lékařství, farmacie → 7
- média, žurnalistika, komunikace → 7
- pedagogika, vzdělávání → 7

---

³⁹ Vzhledem k neexistenci jasného třídění studijních oborů do menšího množství nadřazených kategorií (oficiální seznam akreditovaných studijních programů vysokých škol obsahuje 721 položek [Česko. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014]) byl vypracován původní hrubý soupis, byť s funkčními disproporcemi (např. zařazen konkrétní obor „*informační studia a knihovnictví*“ v kontrastu s obecnějšími položkami typu „*společenské vědy*“).

- politika, mezinárodní vztahy → 7
- právo → 7
- průmysl → 7
- přírodní vědy → 7
- psychologie → 7
- společenské vědy → 7
- technika, strojírenství → 7
- tělovýchova a sport → 7
- umění, talentové obory → 7
- vojenství, ozbrojené složky → 7
- zemědělství, ekologie → 7
- ostatní → 7

7 – V předcházející odpovědi jste vybrali jiný obor než „*Informační studia a knihovnictví*“. Prosím, doplňte:

- Obor „*Informační studia a knihovnictví*“ jsem nikdy nestudoval/a a nestuduji ho ani jako druhý nebo další obor. → 8
- Obor „*Informační studia a knihovnictví*“ jsem studoval/a, ale už nestuduji; případně studuji, ale jako druhý nebo další obor. Proto jsem ho v předcházející odpovědi nevybral/a. → 8

8 – Text uvozující otázku:

Prosím, navštivte stránku

<http://books.google.cz/books?id=qGIHLpxFJlgC> a prohlédněte si profil knihy ve službě Google Books. Nezapomeňte kliknout na odkaz „*Prohlédnout si tuto knihu* »“, nebo na jednu ze zobrazených vybraných stránek, nebo na položku obsahu, abyste si prohlédli části plného textu knihy. Otázka: Předtím, než jste navštívili uvedený odkaz, věděli jste, že Google umožňuje vyhledávání a v některých případech také prohlížení klasických tištěných knih?

- Ano. → 10
- Ne. → 9

9 – Společnost Google má dlouhodobý cíl zpřístupnit údaje o všech knihách. U těch, u kterých je to podle autorského práva možné, navíc s plným textem nebo jeho částí

volně k prohlížení, od starých tisků až po nejnovější tituly. Původně pouze tištěné knihy tak bude možné prohledávat nebo dokonce prohlížet jako jiný obsah na internetu.

- Tento projekt mě zaujal a pokládám ho za velmi užitečný. → 13
- K tomuto projektu nemám vyhraněný názor, potřeboval/a bych ho lépe poznat. → 13
- Tento projekt mě nezaujal a nepokládám ho za velmi užitečný. → 13

10 – Jak často možnost vyhledávání a v některých případech také prohlížení klasických tištěných knih prostřednictvím služby Google Books využíváte?

- Pokaždé nebo téměř pokaždé, když vyhledávám knihy. → 11
- Poměrně často. → 11
- Poměrně zřídka. → 11
- Téměř vůbec nebo vůbec, knihy vyhledávám jinde nebo je víceméně nepotřebuji. → 13

11 – Co prostřednictvím služby Google Books vyhledáváte častěji?

- Knihy ke studiu nebo práci. → 12
- Knihy pro volný čas. → 12
- Knihy ke studiu nebo práci a knihy pro volný čas přibližně stejně často. → 12

12 – Co prostřednictvím služby Google Books vyhledáváte nebo děláte nejčastěji? Zvolit můžete více možností.

- Konkrétní knihu, kvůli údajům o ní. → 13
- Konkrétní knihu, kvůli jejímu plnému textu. → 13
- Konkrétní knihu, kvůli možnosti zakoupit ji nebo vypůjčit v knihovně. → 13
- Konkrétní knihu, kvůli exportu citace. → 13
- Knihy, které vyšly od nějakého autora. → 13
- Knihy, které se vztahují k nějakému tématu. → 13
- Knihy, které obsahují nějaký velmi konkrétní pojem. → 13

- Osobní třídění knih pomocí funkce „*Moje knihovna*“. → 13
- Doporučení knih známým pomocí Google+, ohodnocení nebo recenzování knih. → 13

13 – Konec dotazníku, poděkování za účast.

6.1.3 Průběh

Díky předcházejícím pozitivním zkušenostem (průzkumy vykonané při studiu, v rámci některých předmětů) byla pro praktické uskutečnění dotazníkového šetření vybrána webová služba **Vyplňto.cz**, a to ve variantě Premium (bez rušivých reklam) [Demčák, 2014]. Ta nabízí respondentům snadné vyplnění dotazníku po kliknutí na obdržený odkaz a zadavatelům dostatečně širokou škálu nástrojů (např. možnost větvení otázek a dále analýzy závislostí v odpovědích).

Vzhledem k povšechnému zaměření výzkumu, rozebranému v podkapitole 6.1.1, byli možní respondenti osloveni hromadně přes internet (náhodný vzorek). Jako vstupní kritérium byl uveden pouze status studenta české vysoké školy.

Odkaz na dotazník byl: 1) rozeslán do e-mailové konference Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK; 2) umístěn na veřejně dostupné profily vysokých škol a jejich součástí na sociální síti Facebook (seznam viz příloha, listy I a II); 3) šířen v širším okolí autora; 4) uveden v závěru dotazníku společně s prosbou o postoupení známým a spolužákům respondenta.

Šetření probíhalo od **12. března 2014** do **26. března 2014**. Delší dotazování nebývá efektivní, návratnost bývá nejvyšší po prvotním zveřejnění průzkumu a rychle exponenciálně klesá.

Existoval předpoklad, že účast studentů ÚISK bude po oslovení v e-mailové konferenci větší, než by odpovídalo poměru počtu studentů vůči ostatním oborům a školám. Tento předpoklad se potvrdil. Výše představená struktura dotazníku umožnila tuto disproporci využít a při vyhodnocování vybraných otázek porovnávat různé skupiny respondentů (sledovat korelaci mezi oborem INSK a zkoumanými skutečnostmi).

Celkový počet respondentů:

256; 100 % (skupina dále označována jako „*všichni respondenti*“; grafy k segmentačním otázkám viz příloha, listy III až VIII)

Respondenti bez osobní zkušenosti s oborem INSK (jiná odpověď než „*informační studia a knihovnictví*“ na otázku 6 a současně odpověď „*Obor ,Informační studia a knihovnictví‘ jsem nikdy nestudoval/a a nestuduji ho ani jako druhý nebo další obor.*“ na otázku 7):

132; 51,56 % (skupina dále označována jako „*respondenti bez INSK*“; grafy k segmentačním otázkám viz příloha, listy IX až XIV)

Respondenti s osobní zkušeností s oborem INSK (odpověď „*informační studia a knihovnictví*“ na otázku 6 nebo odpověď „*Obor ,Informační studia a knihovnictví‘ jsem studoval/a, ale už nestuduji; případně studuji, ale jako druhý nebo další obor. Proto jsem ho v předcházející odpovědi nevybral/a.*“ na otázku 7):

124; 48,44 % (skupina dále označována jako „*respondenti INSK*“; grafy k segmentačním otázkám viz příloha, listy XV až XVII)

Surová data XLS, XLSX, CSV, XHTML, PDF:

<http://google.books.sweb.cz/>

6.1.4 Výsledky

Otázkou 8, které byl předřazen odkaz na záznam knihy s plným textem ve službě Google Books, bylo zjišťováno povědomí o této službě (testovány hypotézy 1 a 2). Ze všech respondentů 84,38 % uvedlo, že službu znali už před navštívením uvedeného odkazu. Pokud jsou z uživatelského vzorku vyřazeni studenti s osobní zkušeností s oborem INSK, povědomí o službě Google Books dosahuje 73,48 % respondentů, viz graf 1. **Hypotéza 1 byla vyvrácena, službu znají téměř tři čtvrtiny studentů bez osobní zkušenosti s oborem INSK a téměř 85 % všech respondentů.** Společnosti Google se podařilo službu Google Books dostat do širšího povědomí, a to pravděpodobně kombinací více faktorů (doba provozu, integrace do obecného vyhledávání, možné doporučování studentům lektory a informačními

pracovníky). Ve světle zjištěných dat mohl průzkum obsahovat ještě otázku, za jakých okolností se studenti se službou Google Books setkali poprvé. Nejisté by však bylo, zda by respondenti tento původ své znalosti dokázali identifikovat.

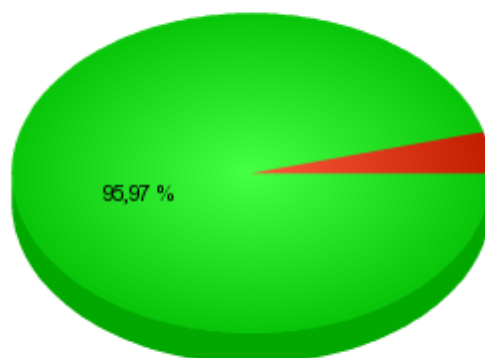

Graf 1 – Povědomí o službě Google Books, respondenti bez INSK

Pokud se naopak zaměříme pouze na skupinu respondentů INSK, povědomí o službě Google Books činí bezmála 96 %, viz graf 2. **Hypotéza 2 byla potvrzena, studenti s osobní zkušeností s oborem INSK službu znají více.** Pokud číslo nebylo ovlivněno neochotou přiznat neznalost nějakého informačního zdroje (dotazník byl anonymní, což bylo uvedeno ve všech výzvěch k vyplnění), svědčí o možné kombinaci dvou faktorů. Studenti informačních studií jsou nepochybně velmi dobře vzdělávání o různých informačních zdrojích a současně mohou být sami aktivnější v jejich objevování a používání, a tím mít povědomí o nich silně zakotveno.

Respondenti, kteří uvedli, že službu Google Books před navštívením odkazu neznali, byli přesměrováni na pro ně poslední otázku. V té byl projekt v maximální stručnosti představen a respondenti volili, jak ho pokládají za užitečný. Výsledky nebyly překvapivé, prvotní informace o službě vyloženě nezaujala minimum respondentů, viz graf 3. Mezi skupinami všichni respondenti, respondenti bez INSK a respondenti INSK nebyly v odpovědích na tuto otázku zjištěny signifikantní rozdíly.

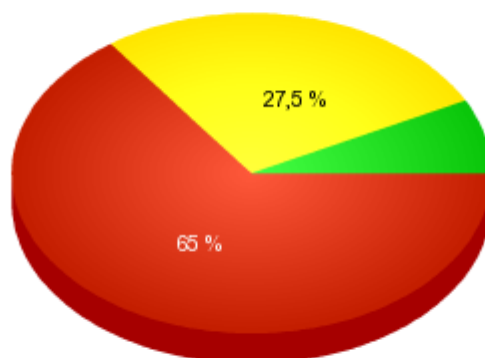
Předtím, než jste navštívili uvedený odkaz, věděli jste, že Google umožňuje vyhledávání a v některých případech také prohlížení klasických tištěných knih?

■ Ano: 119 (95,97 %)
■ Ne: 5 (4,03 %)

Graf 2 – Povědomí o službě Google Books, respondenti INSK

Společnost Google má dlouhodobý cíl zpřístupnit údaje o všech knihách. U těch, u kterých je to podle autorského práva možné, navíc s plným textem nebo jeho částí volně k prohlížení, od starých tisků až po nejnovější tituly. Původně pouze tištěné knihy tak bude možné prohledávat nebo dokonce prohlížet jako jiný obsah na internetu.

■ Tento projekt mě zaujal a pokládám ho za velmi užitečný.: 26 (65 %)
■ K tomuto projektu nemám vyhraněný názor, potřeboval/a bych ho lépe poznat.: 11 (27,5 %)
■ Tento projekt mě nezaujal a nepokládám ho za velmi užitečný.: 3 (7,5 %)

Graf 3 – Názor na službu Google Books po prvotním seznámení s ní, všichni respondenti dané otázky

Respondenti, kteří v odpovědi na otázku 8 odpověděli, že službu Google Books již znali, pokračovali s vyplňováním otázkou 10, kterou byla zjišťována četnost, s jakou

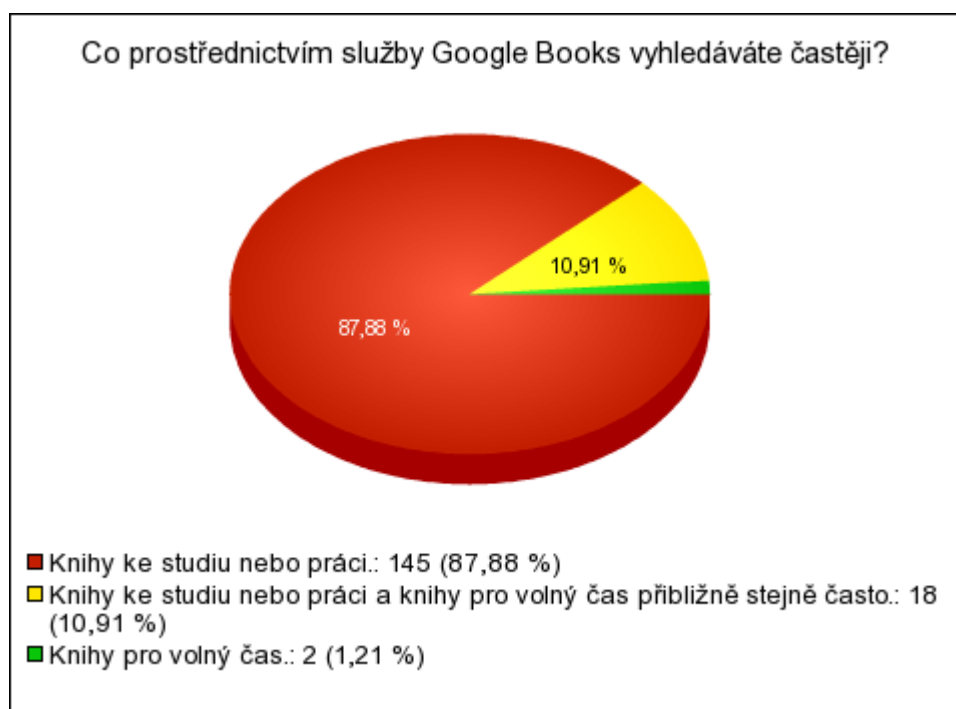
tázání službu používají. Výsledek představuje zajímavý kontrast s výborným povědomím o systému. 68,51 % respondentů uvedlo, že službu nevyužívají vůbec nebo využívají téměř vůbec či poměrně zřídka, viz graf 4. Uživatelé buď ve službě Google Books v dostatečné míře nenacházejí to, co je pro ně nejatraktivnější (viz dále), anebo jsou zvyklí naplňovat své informační potřeby primárně jinak. Ve skupině respondenti INSK je popsáné číslo ještě větší (72,27 %), což může souviset právě se širší paletou využívaných informačních zdrojů. Naopak, pokud jsou respondenti INSK z uživatelského vzorku vyřazeni, počet nevyužívajících službu Google Books nebo využívajících téměř vůbec či poměrně zřídka klesne na 63,92 %.

Graf 4 – Četnost používání služby Google Books, všichni respondenti dané otázky

Zbylé otázky 11 a 12 byly položeny pouze respondentům, kteří neuvedli, že službu Google Books téměř či zcela nepoužívají. Otázka 11 zkoumala, zda studenti českých vysokých škol ve službě vyhledávají literaturu pro studium a práci nebo tituly pro volný čas. Výsledek byl jednoznačný, necelých 88 % uživatelů konstatovalo, že knihy ke studiu nebo práci, viz graf 5. Stejně rozložení dat kopírovaly také skupiny respondentů bez INSK a respondentů INSK. Důvodů pro zobrazený poměr může být více. Zprvce, zkoumaný uživatelský vzorek pravděpodobně více času shání a čte

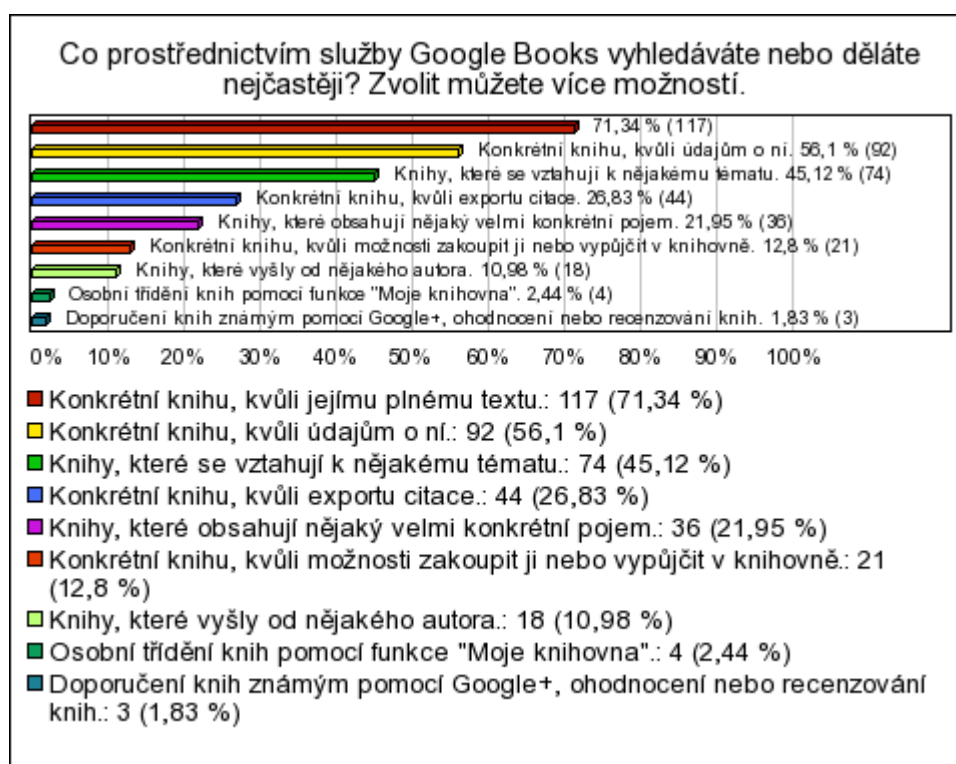
studijní literaturu ze své podstaty, složením z vysokoškolských studentů. Zadruhé, soudobé tituly jsou ve službě Google Books zastoupeny buď pouze bibliografickými údaji, nebo také zobrazením části plného textu. Tento stupeň zveřejnění vyhovuje spíše studijní či pracovní potřebě, nikoliv odpočinkovému čtení. Konečně zatřetí, největší český účastník Partnerského programu Google Books, nakladatelství Grada, ovlivňuje typ současných českých knih, u kterých je dostupný náhled plného textu, směrem k odborné literatuře.

Graf 5 – Účel využití vyhledávaných knih ve službě Google Books, všichni respondenti dané otázky

Poslední otázka byla spjata s posouzením hypotézy 3 a získáním přehledu o attributech a aktivitách spojených se službou Google Books, které jsou pro respondenty nejatraktivnější a představují nejčastější důvody návštěvy služby. Dotazovaní mohli vybrat více možností, viz graf 6. **Hypotéza 3, že uživatelé preferují zejména přítomnost plného textu, byla potvrzena, tuto volbu označilo 71,34 % respondentů.** Rovněž druhá nejčastější odpověď, údaje o konkrétní knize, ukazuje na fakt, že uživatelé do systému Google Books často vstupují s povědomím o titulu, ke kterému potřebují získat více informací nebo si prohlédnout náhled jeho plného textu. Využívání služby pro prvotní identifikaci relevantních zdrojů je o trochu méně časté. Funkcionality, které jsou vázané na přihlášení účtem Google, respondenty naprosto nezaujaly. Ukládání a třídění titulů z nich využívají čtyři; doporučování,

hodnocení a recenzování knih tře. Zůstává otázkou, zda je to způsobeno podobou těchto funkcí ve službě Google Books, nebo spíše obecnějšími faktory, mezi které patří: 1) vyšší popularita konkurenční sociální sítě Facebook; 2) existence sociálních sítí přímo pro čtenáře, které nabízejí bohatší funkcionality; 3) korelace s faktem vyššího využívání pro studijní a pracovní účely, které omezuje čas strávený ve službě na nutné minimum; 4) korelace s faktem příchodu do služby s povědomím o konkrétním titulu místo objevování větší množiny knih; 5) vnímání informačních služeb jako těch, které není nutné používat personalizovaně.

Graf 6 – Nejvyužívanější atributy a aktivity ve službě Google Books, všichni respondenti dané otázky

Pokud je na celou otázku 12 aplikováno rozdělení uživatelů do skupin, u respondentů INSK mírně vzroste četnost odpovědí „*knihy, které se vztahují k nějakému tématu*“ (+ 4,52 % oproti respondentům bez INSK) a „*knihy, které obsahují nějaký velmi konkrétní pojem*“ (+ 6,05 % oproti respondentům bez INSK). Studenti s osobní zkušeností s oborem informační studia jsou tedy o něco více naučeni službu Google Books používat také k identifikaci relevantních zdrojů.

Segmentační otázky, zařazené do průzkumu pro případ zjištění zajímavých závislostí, nepřinesly žádné objevné skutečnosti. Relativně nižší povědomí o službě

Google Books bylo zjištěno u nižších ročníků bakalářského stupně, ale nejednalo se o silný výkyv oproti ostatním respondentům. Ostatní segmenty (např. studenti soukromých škol nebo studenti konkrétní školy libovolného typu) nebyly natolik početné nebo strukturálně reprezentativní, aby z nich mohly být činěny samostatné závěry.

6.2 Průzkum názorů na službu Google Books mezi velkými českými vydavateli

Druhý z předkládaných průzkumů byl uskutečněn mezi velkými českými nakladatelstvími, a to formou distanční ankety s cíleně oslovenými respondenty.

6.2.1 Záměr, metodika a hypotézy

Tato anketa byla navržena se záměrem prozkoumat v českém prostředí názory jednoho typu společností, pro které může služba Google Books představovat profesní nástroj. Zatímco knihovny a podobné instituce se danou službou zaobírají v roli prostředníka, který informační zdroje sleduje z podstaty své činnosti, důležitějším se jevil pokus získat názory na službu Google Books od vydavatelů. Ti bývají držitelé autorských práv k titulům, které společnost Google zpracovává, a mohou na systému přímo participovat, viz podkapitola 3.3.2 o Partnerském programu.

Protože platí rozptyl, že největší množství publikací vydává nepříliš početná skupina nakladatelství, pro zahrnutí co nejvíce plných textů soudobých titulů v češtině do služby Google Books by bylo nezbytné, aby se společností Google spolupracovali klíčoví „hráči“ na trhu. Anketa se proto zaměřila právě na ně. Za použití poslední zveřejněné zprávy o českém knižním trhu od Svazu českých knihkupců a nakladatelů [Svaz (...), 2013] byli ze všech nakladatelských subjektů v České republice vybrány společnosti, které v roce 2012 vydaly více než 100 titulů. V sestupném pořadí od nejaktivnější se jedná o tyto firmy:

- Albatros Media – značky Coobook, Plus, Computer Press, Motto, XYZ
- Euromedia Group – značky Knižní klub, Universum, Ikar a Odeon
- Grada Publishing

- Univerzita Karlova – značka Karolinum
- MOBA
- EGMONT ČR
- Univerzita Palackého
- AV ČR – značka Academia
- Masarykova univerzita
- Buchal Jiří – značka BB art
- Svojtka & Co.
- Nakladatelství Fragment
- Vysoké učení technické v Brně – značka VUTIUM
- Mladá fronta
- Karmelitánské nakladatelství
- Baronet
- Portál
- Argo
- Nakladatelství ČVUT v Praze
- Rebo Productions CZ
- Vysoká škola báňská
- Český statistický úřad
- Nová Forma
- Wolters Kluwer
- Nakladatelství SLOVART
- Juhaňák Stanislav – značka Triton

Stejně jako u průzkumu mezi studenty českých vysokých škol byla zvolena metoda distančního dotazníku, která je šetrná k času respondentů. Obecné rysy těchto šetření již byly probrány. Avšak v tomto případě byl dotazník koncipován s ohledem na specifickou vytipovaných respondentů a celé ankety. Všechny detaily jsou uvedeny v následující podkapitole 6.2.2.

Jakkoliv je většinou výhodné stanovit pro empirický výzkum hypotézy, výjimkou jsou právě málo strukturovaná anketní šetření, zkoumající předem neomezovanou šíři názorového spektra, ve kterých není vyhodnocení závislé na statistické kvantifikaci. **Hypotézy tedy nebyly navrženy.**

6.2.2 Dotazník

Nebezpečím pro úspěch průzkumu byl samotný fakt oslovení komerčních institucí, které pochopitelně nemusejí být ochotné se podobnými záležitostmi zabývat, natož odhalovat své případné marketingové a strategické know-how⁴⁰. Proto byla anketa koncipována tak, aby jakkoliv nízké číslo návratnosti mohlo poskytnout alespoň nějaké cenné postřehy. Segmentační otázky 2, 3 a 4 se zaměřily na povědomí o službě Google Books a rozdělily respondenty podle skutečnosti, zda již se společností Google spolupracují. Nosné otázky 5, 6 a 7 (jednotlivým respondentům se zobrazila pouze jedna z nich, podle předcházejícího průběhu dotazování), zkoumající postoje ke službě Google Books, umožňovaly zapsat volně formulovanou reakci (tzv. forma otevřených odpovědí). Krokem pro případné zvýšení návratnosti bylo zařazení otázky 8, v níž měli respondenti možnost vyžádat si částečnou anonymizaci svých odpovědí.

Struktura:

1 – Prosím, uveďte jméno vašeho vydavatelství.

(otevřená odpověď) → 2

2 – Znáte službu vyhledávání knih Google (Google Books, Google Knihy), která uživatelům internetu umožňuje nalézat bohaté informace o knihách? (V některých případech, kdy to držitel autorských práv povolil, prohledávat a zobrazovat také plné texty těchto publikací nebo jejich části.)

Ano. → 3

Ne. → 5

3 – Víte o tom, že společnost Google na službě vyhledávání knih Google spolupracuje také přímo s vydavateli?

Ano. → 4

Ne. → 5

---

⁴⁰ Anglicky „*vědět-jak*“, většinou střežené obchodní strategie.

4 – Přispívá vaše vydavatelství do služby vyhledávání knih Google?

Ano. → 6

Ne. → 7

5 – Toto je poslední otázka dotazníku. Prosím, navštivte stránku <http://books.google.cz/> a do vyhledávacího pole služby zadejte údaje o libovolném titulu vydaném vaším vydavatelstvím v roce 2012, a to ve tvaru Jméno autora Příjmení autora Název knihy nebo ve tvaru isbn:##### (křížky nahraďte reálným číslem ISBN vámi vydaného titulu). S největší pravděpodobností by měl být hledaný titul mezi zobrazenými výsledky, klikněte na jeho název. Pokud jste úspěšli, prosím, prohlédněte si, jaké informace o vámi vydaném titulu jsou uživatelům internetu k dispozici, a to ze zdrojů, které služba vyhledávání knih Google automaticky vytěžuje, jako jsou katalogy knihoven apod. Ať jste úspěšli nebo ne, nyní prosím otevřete odkaz <http://books.google.cz/books?id=qGIHLpxFJlgC> a prohlédněte si stránku knihy od nakladatelství Grada, které do služby vyhledávání knih Google přispívá. Nezapomeňte kliknout na odkaz „*Prohlédnout si tuto knihu* »“, nebo na jednu ze zobrazených vybraných stránek, nebo na položku obsahu, abyste si prohlédli části plného textu titulu. Do následujícího pole prosím napište vaše veškeré postřehy ke službě vyhledávání knih Google, zda zvážíte spolupráci vašeho vydavatelství na tomto projektu, jak se obecně stavíte k propagaci vašich titulů na internetu, apod.

(otevřená odpověď) → 8

6 – Toto je poslední otázka dotazníku. Prosím, popište všechny důvody, které vaše vydavatelství vedly k rozhodnutí do služby vyhledávání knih Google přispívat, od kdy tak činíte, jaké kladné nebo záporné efekty spolupráce se společností Google pozorujete, jaký rozvoj vyhledávání knih Google by pro vás byl optimální, apod.

(otevřená odpověď) → 8

7 – Toto je poslední otázka dotazníku. Prosím, navštivte stránku <http://books.google.cz/> a do vyhledávacího pole služby zadejte údaje o libovolném titulu vydaném vaším vydavatelstvím v roce 2012, a to ve tvaru Jméno autora

Příjmení autora Název knihy nebo ve tvaru isbn:##### (křížky nahradíte reálným číslem ISBN vámi vydaného titulu). S největší pravděpodobností by měl být hledaný titul mezi zobrazenými výsledky, klikněte na jeho název. Pokud jste úspěšili, prosím, prohlédněte si, jaké informace o vámi vydaném titulu jsou uživatelům internetu k dispozici, a to ze zdrojů, které služba vyhledávání knih Google automaticky vytěžuje, jako jsou katalogy knihoven apod. Ať jste úspěšili nebo ne, nyní prosím otevřete odkaz <http://books.google.cz/books?id=qGIHLpxFJlgC> a prohlédněte si stránku knihy od nakladatelství Grada, které do služby vyhledávání knih Google přispívá. Nezapomeňte kliknout na odkaz „*Prohlédnout si tuto knihu* »“, nebo na jednu ze zobrazených vybraných stránek, nebo na položku obsahu, abyste si prohlédli části plného textu titulu. Do následujícího pole prosím napište všechny důvody, které vaše vydavatelství vedly k rozhodnutí do služby vyhledávání knih Google nepřispívat, jak na základě výše uvedeného odkazu hodnotíte současnou podobu vyhledávání knih Google, zda a případně za jakých podmínek někdy rozhodnutí nepřispívat možná přehodnotíte, jak se obecně stavíte k propagaci vašich titulů na internetu, apod.

(otevřená odpověď) → 8

8 – Prosím, uveďte, zda mohou být odpovědi zveřejněny v diplomové práci společně se jménem vašeho vydavatelství.

Ano. → 9

Ne. (Odpovědi budou anonymizovány, seskupeny podle podobných vyjádření a pouze rozděleny na ty od vydavatelů, kteří do služby vyhledávání knih Google přispívají, a naopak.) → 9

9 – Konec dotazníku, poděkování za účast.

6.2.3 Průběh

Dotazník byl přetvořen do elektronické podoby stejnou službou, jako v případě průzkumu mezi studenty českých vysokých škol, tedy **Vyplňto.cz** ve variantě Premium [Demčák, 2014]. Vytipovaní respondenti (viz podkapitola 6.2.1) byli osloveni první e-mailovou výzvou k účasti (text viz příloha, listy XVIII a XIX).

E-mailové adresy jednotlivých subjektů byly sesbírány z jejich webových prezentací. Preferován byl nejobecnější dostupný kontakt k vydavatelské činnosti; pokud nebyl uveden, použita byla adresa marketingového oddělení či pracovníka, v krajním případě přímo vedení společnosti. Trvání průzkumu bylo naplánováno na 14 dnů, od **10. března 2014** do 24. března 2014. Protože v daném období bylo obdrženo pouze pět responsí, 31. března 2014 byla výzva opakována s informací, že průzkum byl prodloužen do **4. dubna 2014** včetně (text viz příloha, list XIX). Tento druhý e-mail byl rozeslán pouze společnostem, které nereagovaly na první. Bohužel, žádní další respondenti již dotazník nevyplnili. Potvrdil se tak předpoklad, že vstřícnost komerčních institucí k akademickým aktivitám může být omezená.

Celkový počet respondentů:

5; 19,23 % z 26 oslovených (Grada Publishing, Univerzita Karlova – značka Karolinum, Univerzita Palackého, Nakladatelství Fragment, Vysoké učení technické v Brně – značka VUTIUM)

Respondenti, kteří se účastní Partnerského programu služby Google Books:

2; 40 % z celkového počtu respondentů (Grada Publishing, Nakladatelství Fragment)

Respondenti, kteří se neúčastní Partnerského programu služby Google Books:

3; 60 % z celkového počtu respondentů (Univerzita Karlova – značka Karolinum, Univerzita Palackého, Vysoké učení technické v Brně – značka VUTIUM)

Vzhledem k faktu, že většina respondentů preferovala anonymizaci odpovědí, zjištěné názory jsou v následující podkapitole uvedeny bez konkrétního původce.

6.2.4 Výsledky

Přestože průzkum byl negativně ovlivněn nízkou návratností, podařilo se shromáždit vyjádření, která i při nízkém počtu respondentů poukazují na skutečnosti, jež mají pravděpodobně širší platnost.

Především, ze tří vydavatelů, kteří se společností Google doposud nespolupracují, dva uvedli, že službu Google Books sice znají, ale nevědí o existenci Partnerského programu. Tím byl potvrzen stav naznačený již v podkapitole 5.4, že **navazování spolupráce mezi společnostmi Google a největšími českými nakladatelstvími nyní stagnuje**. Ve zdánlivém rozporu s tímto závěrem je vyjádření třetího respondenta ze skupiny neparticipujících, který uvedl, že se nyní nachází ve fázi před podpisem smlouvy se společností Google a začátkem pravidelné spolupráce. Avšak tento subjekt dodal, že službu sleduje od jejího zrodu, z čehož lze dovodit, že se o možnost spolupráce sám aktivně zajímal.

Součástí dotazníku bylo také představení služby Google Books, včetně odkazu na bohatý záznam s ukázkou plného textu, určené pro respondenty, kteří uvedli, že službu jako celek nebo Partnerský program neznají. Na základě tohoto představení jeden respondent konstatoval, že spolupráci se společností Google zvaží, druhý reagoval pouze v obecnější rovině, že propagace titulů na internetu je potřebná, ale se službou Google Books nemá dostatek zkušeností, což opět ukazuje na rezervy marketingové komunikace společnosti Google vůči českým vydavatelům.

Ve skupině respondentů, kteří se účastní Partnerského programu, zavládla shoda. Spolupráce se společností Google je atraktivní také díky možnosti prodeje přes platformu Google Play. Protože rozvoj distribuce elektronických knih uvedl jako argument rovněž subjekt, který je před podpisem smlouvy se společností Google, lze konstatovat, že **přímý obchodní potenciál je pro vydavatele klíčovým atributem** a společnost Google se vydala správným směrem, když službu Google Books spojuje s vlastním distribučním systémem. Jako další přínos své spolupráce se společností Google participanti uvedli větší viditelnost vlastních titulů v online prostoru.

7 Perspektivy dalšího vývoje služby Google Books

Vývoj informačních technologií a společnosti dospěl do bodu, kdy online přístup k informacím přestal být novinkou a ve vyspělých státech je vyžadovaným standardem. Digitalizované informace bez vazby na jeden hmotný nosič mění jejich dostupnost a možnost využití.

Služba Google Books byla představena v době, kdy tento trend už jasně vykrytalizoval. Společnost Google využila vlastní i cizí předcházející zkušenosti se zacházením s velkým množstvím dat a dokázala soukromým kapitálem projekt digitální knihovny dovést do rutinního provozu, ve kterém je nabízen a doplňován velmi rozsáhlý obsah.

Pokud se ptáme po perspektivách dalšího vývoje Google Books, prvotní by měla být otázka dlouhodobé existence stabilně fungujícího systému. Nelze přehlédnout skutečnost, že společnost Google v minulosti uvedla celou řadu služeb, které byly následně zrušeny bez náhrady. Patří mezi ně **Google Answers** (otevřené tržiště informačních potřeb, odborné konzultace za úplaty), **Google Health** (elektronizace zdravotních záznamů, jednou z mnoha obdob byl český projekt IZIP/EZK⁴¹), **Google Reader** (personalizovaný agregátor informačních zdrojů), **iGoogle** (domovská stránka Google široce přizpůsobitelná individuálním potřebám). Rušení těchto a dalších služeb se neobešlo bez negativních reakcí jejich uživatelů [Proffitt, 2012].

Nejpodstatnějším faktem, kterým se od těchto opuštěných projektů liší služba Google Books, je rozsah investice společnosti Google přímo do obsahu. Zatímco ve zrušených službách společnost Google poskytovala pouze platformu pro obsah třetích stran, pro systém Google Books se přímo podílí nejen na uložení dat, ale také na jejich pořízení. Díky tomu je silně nepravděpodobné, že by byl systém opuštěn bez nyní nepředvídatelných přelomových změn ve vývoji společnosti Google a internetu obecně.

---

⁴¹ IZIP, a.s., Elektronická zdravotní knížka.

Přesto se, jak již bylo zmíněno, ozývají hlasy žádající nespolehání se na komerční službu. Z tohoto hlediska vyhovují současné mantinely vytyčené ve smlouvách společnosti Google s knihovnami, které vlastníkům fondů umožňují výsledné digitální rozmnoženiny nezávisle využívat. Tím však vyvstává problematika financování přechodu k digitálním sbírkám. Stále bude potřeba hledat rovnováhu, kdy není přístup k informacím monopolizován, ale současně není příliš velké množství prostředků vynakládáno na zdánlivě duplicitní projekty. Pokud tyto nezávislé digitalizační projekty budou účelně opodstatněny atributy, které univerzální systém od společnosti Google nenabízí a větší jistotou trvalé udržitelnosti, bude třeba toto opodstatnění nadále důsledně komunikovat, aby docházelo k přidělování dostatečného množství veřejných zdrojů.

Množství záznamů, které jsou v systému Google Books automaticky pořádané, je enormní. Z tohoto důvodu v něm chybějí znaky profesionálních databází menšího rozsahu, např. autoritní řízení nebo pokročilé předmětové pořádání. Přesto lze vysledovat progres i v této oblasti. Explorativní vyhledávání, zmíněné v podkapitole 3.5.4, nepracuje pouze se získáváním dat z plných textů, ale využívá také selekční pole subject, např. „*subject: "Mathematics"*“. Výsledky jsou prozatím chudé, poskytují propagační výběr (předmět musel uvést vlastník práv v rozhraní Partnerského programu, viz podkapitola 3.3.2), nikoliv kompletní rešerši, nicméně svědčí o pokusném rozšiřování systému o nové možnosti. S dalším pokrokem automatizovaných metod a algoritmů vytěžování textu je možné, že díky výpočetní síle budou ve službě Google Books nabízeny ekvivalenty různých typů pořádání, které bývaly doménou intelektuální práce, byť nelze v nejbližších letech očekávat, že by se podobné pokusy přiblížily kvalitě precizně řízené ruční správy dat a že by zmizela nezanedbatelná míra chybovosti automatizovaných systémů vycházejících z textových korpusů.

Velký počet spravovaných záznamů knih v Google Books čím dál více supluje nikdy nevzniklou databázi, totiž univerzální registr ISBN. Kvůli hierarchickému systému přidělování tohoto široce a globálně rozšířeného identifikátoru, na nižších úrovních málo závislého na řídicí agentuře, se byť pouhý „*soupis*“ přidělených ISBN jevil jako obtížně uskutečnitelný. Spolupráce společnosti Google s vydavateli na zahrnutí jejich produkce, stejně jako rozsáhlé sklizení metadat, viz podkapitola 3.3.3, umožňuje stále kompletnější rešerše dle ISBN přímo ve službě Google Books.

Potenciálu databáze stát se globální bibliografií knižních materiálů napovídá také případová studie, která zkoumala dostupnost literatury pro obor Organizace znalostí [Bratková, 2013]. Přestože univerzálně platným statistickým závěrům brání parametry studie (absolutní počet dokumentů disciplíny není znám), byla zjištěna značně vysoká přítomnost sledovaných titulů ve službě Google Books (187 z 209 knih).

Postupem doby společnost Google vyvíjí a obohacuje všechny své služby, v čele s vlajkovou lodí, vyhledáváním. Pozorovatelná je komplexní integrace funkcionalit i dat, viz kapitola 1. Z tohoto hlediska je ojedinělý korpus plných textů extrémně cenným informačním kapitálem. Jakékoliv jeho použití, které nebude v rozporu s legislativou, může přinést uživatelům přidanou hodnotu. Mapy mohou nabízet knihy, ve kterých je zmíněno konkrétní místo a ke knize může být doplněna mapa míst z ní (viz podkapitola 3.6.1); Google Scholar zobrazovat odkazy na zdrojové monografie, v člancích citované, a to přímo na příslušná místa v jejich textu; obecné vyhledávání doplňovat výsledky definicemi pojmů z tištěných publikací a odhadovat relevanci výsledků i podle kontextu z knih; databáze plných textů může být doplněna o funkcionalitu Google Translate, překladače, a současně přispět k vylepšení kvality strojového překladu vstupem rozsáhlého korpusu intelektuálních překladů; apod.

Rozšíření kódů API, popsaných v podkapitole 3.7.2, by pak představovalo možnost využít databázi Google Books také pro tzv. mashup webové aplikace, které spojují funkcionalitu a obsah různých samostatných služeb. Úryvky z volných děl by tak mohly být nabídnuty např. ve spojení s relevantními články z Wikipedie, otevřené encyklopedie.

Fakt, že společnost Google postupně přesvědčila mnohá velká vydavatelství v USA i Evropě, že systém Google Books neohrožuje jejich zájmy, lze interpretovat jako ukončení nejvážnějších autorskoprávních sporů kolem služby. To ovšem neznamená, že zacházení společnosti Google se zákonem chráněnými díly nebude nadále intenzivně sledováno, pouze to značí uklidnění situace na základě reálných zkušeností s dopadem Google Books na knižní trh [Cain Miller, 2013].

Prozatím neznámou je budoucí úspěch participace uživatelů na službě Google Books. Rešerše v systému odhalují, že aktivita uživatelů není velká. Relativní nezájem

o sociální funkce v Google Books byl naznačen také výsledky průzkumu mezi vysokoškolskými studenty v této práci, viz podkapitola 6.1.4. Může to být způsobeno dosavadním menším úspěchem sociální sítě Google+ oproti konkurenční službě Facebook. Když však není bráno v potaz aktivní doporučení a recenzování, služba Google Books byla uživateli přijata pozitivně a její budoucí provoz se nyní jeví jako stabilní a úspěšný, byť k idealistickému cíli, uložení indexu z veškerých publikovaných knih, vede ještě velmi dlouhá cesta.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat službu Google Books se zvláštním zřetelem na její využití v České republice a spojenou autorskoprávní problematiku ve světovém měřítku. Díky odstupu od předchozích kvalifikačních prací na téma Google Books byl poprvé popsán nejnovější vývoj kolem tohoto systému, včetně mnoha významných milníků. Těmi byly zejména poslední rozsudky ve věci žalob od držitelů autorských práv, první tři roky praktické spolupráce společnosti Google s Národní knihovnou České republiky na digitalizaci historických fondů či zahájený prodej českých e-knih, který službu Google Books spojuje s platformou Google Play. Delší doba od zadání práce v roce 2011 umožnila bezprostředně zachytit i zajímavé detaily, které by při výhradně retrospektivním zpracování mohly uniknout, např. drobné změny rozhraní systému.

První dvě kapitoly téma stručně zasadily do širšího kontextu. Jádro práce bylo rozloženo od kapitoly třetí dále.

Ve **třetí kapitole** byly představeny výsledky přímé analýzy systému a veškeré dostupné dokumentace. Z konkrétních jednotlivostí byla pozornost věnována např. technologii skenování, kterou společnost Google vyvinula. Přestože tento způsob digitalizace starých tisků, klíčový pro knihovny včetně NK ČR, byl zveřejněním patentové dokumentace odhalen už v roce 2009, do bakalářské práce, která byla na téma Google Books obhájena před čtyřmi lety [Zagorová, 2010], nebyl zahrnut, i když představuje významnou inovaci v oboru.

Čtvrtá kapitola byla věnována kompletní historii autorskoprávních pochybností a sporů kolem služby Google Books, a to s předřazeným stručným pojednáním o nejvýznamnějších pojmech z autorského práva a jeho působnosti na internetu. Verdikt z listopadu 2013, kterým americký soud rozhodl, že konání společnosti Google je legální na základě ustanovení „*fair use*“, je také díky rozsáhlému odůvodnění patrně doposud největším přelomem v posuzování souladu služby Google Books s autorskoprávními úpravami zemí světa. Kapitola byla konzultována s Mgr. Kateřinou Fáberovou Slušnou, absolventkou Právnické fakulty Univerzity

Karlovy v Praze, která se poradenství v oblasti autorskoprávních aspektů informačních technologií věnuje profesionálně.

Pátá kapitola spojila službu Google Books s jejím využitím v České republice a představuje tak, společně s kapitolou šestou, jeden z hlavních přínosů této diplomové práce. Z veřejného sektoru byla pozornost pochopitelně věnována knihovnám. Rozbor současných digitalizačních aktivit Národní knihovny ČR detailně odhalil praktické zkušenosti z Projektu knihovna, kterým společnost Google získává miliony plných textů výměnou za bezúplatné poskytnutí svých ojedinělých digitalizačních kapacit spolupracujícím knihovnám. Zahrnut do kapitoly byl také komerční sektor, avšak u jeho spolupráce se společností Google bylo upozorněno na její nedostatky (nízký počet participantů Partnerského programu mezi velkými vydavateli, neaktuální odkazy na e-shopy), které kontrastují např. s aktivitou nakladatelství Grada (zahrnutím jeho kompletní produkce do systému Google Books a prodejem elektronických knih přes Google Play).

V **šesté kapitole** byly prezentovány empirické výzkumy. Dvě dotazníková šetření přinesla původní data, jejichž analýza napomohla naplnit cíl diplomové práce. Bylo zjištěno dobré povědomí o existenci služby Google Books mezi studenty českých vysokých škol, které bylo posuzováno jak se zahrnutím studentů informačních studií, tak bez něj. Ovšem četnost používání služby je nižší. Jako nejatraktivnější atribut systému Google Books byla potvrzena přítomnost plných textů. Druhé šetření bylo negativně ovlivněno nízkou návratností dotazníků od velkých českých vydavatelů, nicméně odpovědi zúčastněných přesto indikovaly požadavek vydavatelů na ekonomický přínos zapojení se do Partnerského programu Google Books.

V **sedmé kapitole** byly znalosti získané při zpracování textu zužitkovány zamýšlením se nad perspektivami dalšího vývoje služby Google Books. Budoucnost systému se z důvodů v kapitole popsaných jeví pozitivně.

Již nyní je zřejmé, jakým směrem by se mohly ubírat studie, které by na tuto diplomovou práci navázaly. Samostatně nosným tématem jsou digitalizační projekty v Národní knihovně ČR. Odborná veřejnost bude nepochybně sledovat výstupy spolupráce se společností Google, jak ve službě Google Books, tak ve vznikajícím

univerzálním online repozitáři NK ČR. Vhodným doplňkem kvantitativních distančních uživatelských výzkumů by se mohl stát řízený experiment HCI⁴², přímá observace uživatelského chování při interakci se systémem Google Books, sloužící jako podklad komplexní evaluace uživatelského rozhraní a návrhu možných změn.

V úvodu této práce byla položena také otázka, proč se v dokumentárním filmu o službě Google Books objevila slova „*nebezpečí*“, „*monopol*“ a „*bitva*“. Nabízí se odpověď, že žádný projekt podobného rozsahu nemůže být přijat bez širokého spektra názorů, což nijak nesnižuje jeho hodnotu. Naopak, význam a dopad kritizovaného projektu jsou bouřlivým ohlasem de facto potvrzeny. Internet revolučním způsobem změnil a stále mění mnoho aspektů profesní i osobní stránky života jednotlivců i společnosti jako celku. Google tohoto posunu dokázal fenomenálně využít a stal se jedním z hybatelů vývoje komunikace informací. Tím vstoupil do oblastí, které byly dlouhá léta doménou informačních specialistů, kteří však nedisponovali podobnou tržní a výpočetní silou. Služba Google Books je unikátní díky „*neskromnosti*“ svých tvůrců. Jistě, právě kvůli ní došlo také na silnou negativní kritiku, ale nelze ztratit ze zřetele fakt, že právě tato neskromnost ze služby Google Books učinila mimořádný informační zdroj, který stále roste nejen velikostně, ale hlavně společensky a kulturně, integrováním vědění dosud fixovaného v tištěných dokumentech, které zastarávají. Trend online přístupu k informacím, včetně digitalizovaných zdrojů, byl nastolen, potvrzen poptávkou a akceleruje...

---

⁴² HCI, Human Computer Interaction, vědecké zkoumání interakce člověk–počítač; prakticky např. testování přístupnosti a použitelnosti uživatelských rozhraní apod.

Seznam použitých zdrojů

- Anakin101, 2008. File:Google1998.png. In: *Wikipedia* [online]. 2008-04-27 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Google1998.png>
- ARMS, William Y., 2000. *Digital libraries*. Cambridge: MIT Press, © 2000. Digital libraries and electronic publishing. ISBN 0-262-51127-4.
- Association of American Publishers, 2012. *Publishers and Google reach settlement* [online]. 2012-10-04 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.publishers.org/press/85/>
- AUST, Ondřej, 2011. Česká pobočka Google se přestěhovala na Anděl, vedle Seznamu a Mafry. In: *Médiář.cz* [online]. 2011-11-09 [cit. 2014-03-12]. ISSN 1804-7238. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/ceska-pobočka-google-se-prestehovala-na-andel-vedle-seznamu-a-mafry/>
- Authors Guild (Spojené státy americké), 2005. *Authors guild sues Google, citing "massive copyright infringement": press release* [online]. 2005-09-20 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://web.archive.org/web/20070209223903/http://www.authorsguild.org/news/sues_google_citing.htm
- Authors Guild (Spojené státy americké), 2008. *Authors Guild v. Google settlement resources page* [online]. 2008-10-28 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.authorsguild.org/advocacy/authors-guild-v-google-settlement-resources-page/>
- BALÍKOVÁ, Marie, 2009. Katalog. In: Národní knihovna České republiky. *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. © 2009 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001443&local_base=KTD
- BARTOŠEK, Miroslav, 2009. Nástroje Google: 3. Google Book Search. In: *Zpravodaj Ústavu výpočetní techniky Masarykovy univerzity*. Roč. 19, č. 3, s. 16-20. ISSN 1212-0901. Dostupné také z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/609.html>
- BRANDT, Richard L., 2010. *Jak myslí Larry Page a Sergej Brin: tajemství úspěchu společnosti Google*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2822-0.
- BRATKOVÁ, Eva, 2013. Otevřený přístup k vědecké literatuře: případová studie pro obor Organizace informací a znalostí. In: *ProInflow: Časopis pro informační vědy* [online]. Roč. 5, speciální číslo [cit. 2014-04-14]. ISSN 1804-2406. Dostupné z: http://pro.inflow.cz/sites/default/files/pdfclanky/ProInfow_Bratkova_final.pdf
- CAIN MILLER, Claire, 2012. Google deal gives publishers a choice: digitize or not. In: *The New York Times* [online]. 2012-10-04 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/10/05/technology/google-and-publishers-settle-over-digital-books.html?_r=0
- CAIN MILLER, Claire a Julie BOSMAN, 2013. Siding with Google, judge says book search does not infringe copyright. In: *The New York Times* [online]. 2013-11-14 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2013/11/15/business/media/judge-sides-with-google-on-book-scanning-suit.html>
- CHAMPION, Edward, 2013. *Thirty-five arguments against Google Glass* [online]. 2013-03-14 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.edrants.com/thirty-five-arguments-against-google-glass/>
- ČERMÁK, Jiří, 2003. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde. ISBN 80-7201-423-4.
- České vysoké učení technické v Praze. Ústřední knihovna, 2013. *Katalog Ústřední knihovny ČVUT* [online]. © 2004-2013 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://aleph.cvut.cz/>
- Česko, 2014. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů: autorský zákon [ve znění pozdějších předpisů]. In: *Portál veřejné správy* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=49278&nr=121~2F2000&rpp=15#local-content>
- Česko. Ministerstvo kultury, 2009. *Závěrečná resortní informace českého předsednictví v Radě EU* [online]. 2009-08 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/evropska-unie/zaverecna-resortni-informace-ceskeho-predsednictvi-v-rade-eu--51707/>

- Česko. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014. *Seznam studijních programů* [online]. 2014-03-05 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/33269/>
- ČSN ISO 690:2010. *Informace a dokumentace - Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011-03-01. Třídící znak 010197.
- DARNTON, Robert, 2013. The National Digital Public Library Is Launched!. In: *The New York Review of Books* [online]. 2013-04-25 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.nybooks.com/articles/archives/2013/apr/25/national-digital-public-library-launched/>
- DEMČÁK, Marek, 2014. *Vyplnto.cz* [online]. © 2008-2014 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.vyplnto.cz/>
- Digital books: A new chapter. In: *The Economist* [online]. 2008-10-30 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/12523914>
- DOAJ: *Directory of Open Access Journals* [online]. © 2014 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://doaj.org/>
- Ex Libris (firma), 2008. *Ex Libris Integrates Direct Links to Google "About this book" Pages in its Products* [online]. 2008-03-13 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.exlibrisgroup.com/?catid={87E00C6E-5CC3-498F-B0BD-AA7D8BBBF50}&itemid={353D13D7-1CB5-4D7A-BEED-0501FF92763C}>
- FALADOVÁ, Adéla, 2010. Autorské právo a digitální knihovny: osiřelá díla. In: *Knihovna plus* [online]. Roč. 6, č. 1 [cit. 2014-03-16]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus101/falad.htm>
- FALZONE, Anthony, 2007. The two faces of Perfect 10 v. Google. In: *The Center for Internet and Society at Stanford Law School* [online]. 2007-05-16 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://cyberlaw.stanford.edu/node/5409>
- FAURE, Gaelle, 2009. French court shuts down Google books project. In: *Los Angeles Times* [online]. 2009-12-19 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://articles.latimes.com/2009/dec/19/world/la-fg-france-google19-2009dec19>
- FRČKA, Pavel, 2012. *Analýza Google Books* [rukopis]. Praha, 2012-02-16. 25 s. Seminární práce z předmětu Digitální knihovny ve vědě a technice (AIS10298), akademický rok 2011/2012.
- French Parliament passed law on out of commerce works on 22nd February 2012. In: *International Federation of Reproduction Rights Organisations* [online]. 2012-03-01 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.ifro.org/content/french-parliament-passed-law-out-commerce-works-22nd-february-2012>
- French Publisher Association reached an agreement with Google on out-of-commerce works. In: *International Federation of Reproduction Rights Organisations* [online]. 2012-06-12 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.ifro.org/content/french-publisher-association-reached-agreement-google-out-commerce-works>
- FRIEDMAN, Thomas L., 2007. *Svět je plochý: stručné dějiny jedenadvacátého století*. Praha: Academia. XXI. století, 2. ISBN 978-80-200-1530-3.
- GILBERT, Alorie, 2005. Publishers sue Google over book search project. In: *CNET* [online]. 2005-10-19 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://archive.is/WBcf>
- GILLIES, James a Robert CAILLIAU, 2000. *How the web was born: the story of the world wide web*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-286207-3.
- GOLDSMITH, Jack L. a Tim WU, 2008. *Kdo řídí Internet?: iluze o světě bez hranic*. Praha: Dokořán. Aliter, 37. ISBN 978-80-7363-184-0.
- Google Books, e-knihy a čeští nakladatelé. In: *Čtenář: měsíčník pro knihovny*. 2011, roč. 63, č. 7/8, s. 243-246. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2011-roc-63/0708-2011/google-books-e-knihy-a-cesti-nakladatele-86-952.htm>
- Google is sued by Chinese author Mian Mian. In: *BBC News* [online]. 2009-12-29 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8433345.stm>
- Google Play Books Store. In: *Kindle Startup* [online]. 2013-12-13 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://tinyurl.com/nlj8ex7>
- Google (firma), 2007a. Books: mapped. In: *Inside Google Books* [online]. 2007-01-25 [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://booksearch.blogspot.cz/2007/01/books-mapped.html>

- Google (firma), 2007b. Weekly Google Code roundup for August 10th. In: *The official Google Code blog* [online]. 2007-08-11 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://googlecode.blogspot.co.uk/2007/08/weekly-google-code-roundup-for-august.html>
- Google (firma), 2008. Authors, publishers and Google reach landmark settlement. In: *News from Google* [online]. 2008-10-28 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://googlepress.blogspot.cz/2008/10/authors-publishers-and-google-reach_28.html
- Google (firma), 2010. Téměř 4000 historických českých knih se objeví na Knihách Google: tisková zpráva Google ČR. In: *iLiteratura.cz* [online]. 2010-06-18 [cit. 2014-03-12]. ISSN 1214-309X. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/26631/temer-4000-historickych-ceskych-knih-se-objevi-na-knihach-google-tiskova-zprava-google-cr>
- Google (firma), 2011a. *Google knihy* [online]. © 2011 [cit. 2011-04-06]. Bylo dostupné z: <http://books.google.com/>
- Google (firma), 2011b. Google Play: zásady ochrany soukromí pro knihy. In: *Google knihy* [online]. 2011-10-13 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/intl/cs/googlebooks/privacy.html>
- Google (firma), 2011c. *Inside Google Books* [online]. © 2011 [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://booksearch.blogspot.com/>
- Google (firma), 2011d. O službě Vyhledávání knih Google. In: *Google knihy* [online]. © 2011 [cit. 2014-03-29] Dostupné z: <http://books.google.cz/intl/cs/googlebooks/about.html>
- Google (firma), 2011e. O službě Vyhledávání knih Google: Historie služby Vyhledávání knih Google. In: *Google knihy* [online]. © 2011 [cit. 2014-03-12] Dostupné z: <http://books.google.cz/intl/cs/googlebooks/history.html>
- Google (firma), 2011f. Příběhy úspěšných partnerů: GRADA Publishing díky "Google Books" získává nové zákazníky! In: *Google knihy* [online]. © 2011 [cit. 2014-03-12] Dostupné z: <http://books.google.com/googlebooks/grada.html>
- Google (firma), 2011g. Rozšířené vyhledávání knih. In: *Google knihy* [online]. © 2011 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://books.google.cz/advanced_book_search
- Google (firma), 2011h. Terms of service. In: *Google knihy* [online]. © 2011 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/intl/cs/googlebooks/tos.html>
- Google (firma), 2012a. *Google Books* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/>
- Google (firma), 2012b. *Google Books* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.cz/>
- Google (firma), 2012c. *Google pro českou společnost 2012* [online]. [2012] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.google.cz/intl/cs/landing/society/>
- Google (firma), 2012d. Knihovna uživatele Ratnesh Neema. In: *Google knihy* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/books?uid=5564090969416984153>
- Google (firma), 2012e. *Knihy Google* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?hl=cs>
- Google (firma), 2012f. *Podrobná historie společnosti* [online]. [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: https://www.google.com/intl/cs_cz/about/company/history/
- Google (firma), 2012g. Popular Science [záznam č. ID Ok8XtrhowscC]. In: *Google knihy* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=Ok8XtrhowscC>
- Google (firma), 2012h. Programming Perl: 3rd Edition [záznam č. ID xx5JBSqcQzIC]. In: *Google knihy* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=xx5JBSqcQzIC>
- Google (firma), 2012i. 55 ways to have fun with Google [záznam č. ID -XDkb3htVikC]. In: *Google knihy* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=-XDkb3htVikC>
- Google (firma), 2013a. Informace o české pobočce. In: *Tiskové centrum Google Česká republika* [online]. [2013] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://sites.google.com/a/pressatgoogle.com/cz/informace-o-ceske-pobocce>
- Google (firma), 2013b. *Our history in depth* [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.google.com/about/company/history/>

- Google (firma), 2014a. About Google Books. In: *Google Books* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.google.com/googlebooks/about/index.html>
- Google (firma), 2014b. *How to claim books that were scanned for the Library Project* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: https://support.google.com/books/partner/answer/2520009?hl=en&ref_topic=3396243
- Google (firma), 2014c. *Jak vytvořím odkaz na konkrétní titul služby Vyhledávání knih?* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <https://support.google.com/books/answer/80658?hl=cs>
- Google (firma), 2014d. Library Partners. In: *Google Books* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/googlebooks/partners.html>
- Google (firma), 2014e. *Odesláni knih poštou k naskenování* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://support.google.com/books/partner/bin/answer.py?hl=en&answer=106200>
- Google (firma), 2014f. *Odkud pocházejí informace na stránce O této knize?* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://support.google.com/books/bin/answer.py?hl=cs&answer=53549>
- Google (firma), 2014g. Partner Program Tour. In: *Google Books* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/googlebooks/partners/tour.html>
- Google (firma), 2014h. Perspectives: Fact & Fiction. In: *Google Books* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://books.google.com/googlebooks/perspectives/facts.html>
- Google (firma), 2014i. Podmínky programu Google Books Partner. In: *Google knihy* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <https://books.google.com/partner/terms>
- Google (firma), 2014j. *Vítejte v centru nápovědy služby Books* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://support.google.com/books/?hl=cs>
- Google (firma), 2014k. *Vyhledávací operátory* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://support.google.com/websearch/bin/answer.py?hl=cs&answer=136861&topic=1221265&ctx=topic>
- Google (firma), 2014l. *Welcome to the Books Partner Program help center* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <https://support.google.com/books/partner/?hl=en#topic=3424344>
- Google (firma), 2014m. *Why do I have to log in to see certain pages?* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: https://support.google.com/books/answer/43730?hl=en&ref_topic=4359349
- GREENBERG, Douglas, 1998. Camel drivers and gatecrashers: quality control in the digital research library. In: HAWKINS, Brian L. a Patricia BATTIN, ed. *The mirage of continuity: reconfiguring academic information resources for the 21st century*. Washington (D.C.): Council on Library and Information Resources, s. 105-116. ISBN 1-887334-59-9.
- HANRATTY, Elisabeth, 2005. Google library: beyond fair use?. In: *Duke law & technology review* [online]. No. 10. Dostupné z: <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1130&context=dltr>
- HELFT, Miguel, 2008. Microsoft will shut down book search program. In: *The New York Times* [online]. 2008-05-24 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2008/05/24/technology/24soft.html?_r=2&ref=technology&oref=slogin
- HELFT, Miguel, 2011. Judge rejects Google's deal to digitize books. In: *The New York Times* [online]. 2011-03-22 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2011/03/23/technology/23google.html>
- HILLIS, Ken, Michael PETIT a Kylie JARRETT, 2013. *Google and the culture of search*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-88300-9.
- HIRTLE, Peter B., 2014. *Copyright term and the public domain in the United States: 1 January 2014* [online]. © 2004-2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://copyright.cornell.edu/resources/publicdomain.cfm>
- HOFFELDER, Nate, 2013. Google Play Books gets a behind the scenes update. In: *The Digital Reader* [online]. 2013-09-05 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.the-digital-reader.com/2013/09/05/google-play-books-gets-behind-scenes-update/>
- CHUDÝ, Andrej, Lucia LICHNEROVÁ a Jaroslav ŠUŠOL, 2011. *Úvod do autorského práva pre informačné štúdiá*. 1. vyd. Bratislava: Stimul. ISBN 978-80-8127-029-1. Dostupné také z: https://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/kkiv/Dokumenty/Veda_a_vyskum/INWENT/chudy_lichnerova_susol_-_uvod_do_autorskeho_prava.pdf

- ISKRA, Jiří, 2006. *Google: vyhledávání, Gmail, Google Talk a další služby*. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-1043-5.
- JACKSON, Joab, 2010. Google: 129 million different books have been published. In: *PC World* [online]. 2010-08-06 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.pcworld.com/article/202803/google_129_million_different_books_have_been_published.html
- JANDOUREK, Jan, 2010a. Vzestup a pád moderního ateismu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2981-7. In: Google (firma). *Google Knihy* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=LA3-MmTO0VcC>
- JANDOUREK, Jan, 2010b. Vzestup a pád moderního ateismu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2981-7. In: Google (firma). *Google Play* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/books/details?id=qmlYAgAAQBAJ>
- JARVIS, Jeff, 2010. *Co by udělal Google?: zásady, na nichž byla vybudována společnost Google, a ponaučení, která si od ní mohou vzít jiné firmy*. Litomyšl: Eastone Books. Business class. ISBN 978-80-8109-148-3.
- Jednotná informační brána* [online]. [2014] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.jib.cz/>
- JOHÁNEK, Jiří, red., 2013. Přehled vysokých škol (veřejné, soukromé, státní). In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. 2012-2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol>
- JONES, Elisabeth, 2013. *New Google Books Library Project timeline: now with (more) citations!* [online]. 2013-05-14 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <https://elisabethjones.wordpress.com/2013/05/14/new-google-books-library-project-timeline-now-with-more-citations/>
- KANE, Margaret, 2005. Google pauses library project. In: *CNET* [online]. 2005-08-12 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://news.cnet.com/Google-pauses-library-project/2100-1025_3-5830035.html
- KELLY, Kevin, 2006. Scan this book!. In: *The New York Times* [online]. 2006-05-14 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2006/05/14/magazine/14publishing.html?pagewanted=print&_r=0
- KNAPPOVÁ, Marta a kol., 2005. *Občanské právo hmotné I*. 4. vyd. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-127-7.
- KOLLÁR, Ján, 1852. *Slávy dcera: báseň lyricko-epická v pěti zpěvích*. Vídeň: P. P. Mechitharisté. Digitální kopie exempláře Newyorské veřejné knihovny z 2008-04-25 dostupná také v Google Books [cit. 2014-03-12]: <http://books.google.cz/books?id=LqkZAAAAYAAJ>
- KOUTNÍKOVÁ, Lucie, 2007. *Google Print / Google Book Search: projekt digitální knihovny společnosti Google a jeho problematika*. Praha. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.
- Krajská knihovna (Pardubice, Česko), 2009. *On-line katalog KK v Pardubicích* [online]. © 2009 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://aleph.knihovna-pardubice.cz/>
- Kramerius* [online]. [2014] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://code.google.com/p/kramerius/>
- KRČMAŘOVÁ, Gabriela, 2009. Souborný katalog. In: Národní knihovna České republiky. *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. © 2009 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001494&local_base=KTD
- KUNIAVSKY, Mike, 2003. *Observing the user experience: a practitioner's guide to user research*. San Francisco (CA): Morgan Kaufmann Publishers, © 2003. ISBN 1-55860-923-7.
- LEE, Timothy B., 2012. Publishers abandon fight against Google book scanning. In: *Ars Technica* [online]. 2012-10-04 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://arstechnica.com/tech-policy/2012/10/publishers-abandon-fight-against-google-book-scanning/>
- LEINER, Barry M. a kol., 2013. Brief history of the Internet. In: *Internet Society* [online]. © 2013 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.internetsociety.org/internet/what-internet/history-internet/brief-history-internet>
- LESSIG, Lawrence, 2006. Is Google book search "fair use"? [video]. In: *YouTube* [online]. 2006-01-15 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=TmU21hQiN0>

- LETZING, John, 2011. Judge rejects Google settlement with authors. In: *Market Watch: The Wall Street Journal* [online]. 2011-03-22 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.marketwatch.com/story/judge-rejects-google-settlement-with-authors-2011-03-22-170430>
- LEVY, Steven, 2012. *Jak myslí Google a jaké je tajemství jeho úspěchu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4223-6.
- LEWIS, Ben, director, 2013. *Google and the World Brain* [dokumentární film]. Velká Británie, Německo, Španělsko. 2013-01-18. Ukázky dostupné z: <http://www.worldbrainthefilm.com/>
- MACHOVÁ, Anna, 2011. Google Books - Google Livres: klikaté cesty digitalizace. In: *Knihovna*. Roč. 22, č. 1, s. 94-100. ISSN 1801-3252. Dostupné také z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna112/11294.htm>
- MCMILLAN, Robert, 2009. Privacy missing from Google books settlement. In: *PC World* [online]. 2009-08-28 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.pcworld.com/article/171089/article.html>
- MERRILL, Ted, 2013. *Resume of Ted Merrill, software engineer* [online]. [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.embuildsw.com/TedMerrill_Resume.html
- MILLER, William a Rita M. PELLEN, ed., 2005. *Libraries and Google*. Philadelphia: Haworth Information Press. ISBN 0-7890-3124-8.
- MORÁVEK, Lukáš a Táňa LE MOIGNE, 2007. Startujeme. In: *Official Google Blog Česká republika* [online]. 2007-06-20 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://google-cz.blogspot.cz/2007/06/startujeme.html>
- MULLIN, Joe, 2013. Google Books ruled legal in massive win for fair use: updated. In: *Ars Technica* [online]. 2013-11-14 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://arstechnica.com/tech-policy/2013/11/google-books-ruled-legal-in-massive-win-for-fair-use/>
- Národní knihovna České republiky, 2008. *Memoria: Digitalizace* [online]. [2008] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://digit.nkp.cz/default_cz.htm
- Národní knihovna České republiky, 2009a. *NKC: Online katalog Národní knihovny ČR* [online]. © 2009 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/>
- Národní knihovna České republiky, 2009b. *SKC: Souborný katalog České republiky (CASLIN)* [online]. © 2009 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/>
- Národní knihovna České republiky, 2011. *Národní kulturní bohatství zachovají nové technologie: Statistice knih a periodik online: tisková zpráva* [online]. 2011-02-22 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.nkp.cz/files/tz_ndk_google.pdf
- Národní knihovna České republiky, 2012a. *LTP úložiště* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://text.nkp.cz/o-knihovne/zakladni-informace/zakladni-dokumenty/vizitky/digi-ochrana2>
- Národní knihovna České republiky, 2012b. *Ostatní projekty 2011* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://text.nkp.cz/o-knihovne/projekty-a-programy/ostatni-projekty/ostatni-projekty-2011>
- Národní knihovna České republiky, 2012c. *Ostatní projekty 2012* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://text.nkp.cz/o-knihovne/projekty-a-programy/ostatni-projekty/ostatni-projekty-2012>
- Národní knihovna České republiky, 2012d. *Projekt digitalizace historických dokumentů ve spolupráci se společností Google* [online]. 2012-09-07 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/slovanska-knihovna/odborne-cinnosti-publikace/digitalizace-a-mikrofilmovani/google>
- Národní knihovna České republiky, 2012e. *Výroční zpráva 2011*. Praha: Národní knihovna České republiky. ISBN 978-80-7050-610-3. ISSN 1804-8625 [online]. Dostupné také z: <http://www.nkp.cz/soubory/ostatni/vz2011.pdf>
- Národní knihovna České republiky, 2013a. *Projekt "Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů ve spolupráci se společností Google v roce 2012"* [online]. 2013-01-04 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://visk.nkp.cz/2012/VISK6_Google.docx
- Národní knihovna České republiky, 2013b. *Výroční zpráva 2012*. Praha: Národní knihovna České republiky. ISBN 978-80-7050-622-6. ISSN 1804-8625 [online]. Dostupné také z: <http://www.nkp.cz/soubory/ostatni/vz2012.pdf>

- Národní knihovna České republiky, 2013c. *Zápis z jednání komise Programu Veřejné informační služby knihoven (VISK) 6 dne 1. 3. 2013, MK* [online]. 2013-03-01 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://visk.nkp.cz/2013/2013-VISK6-Zapis.doc>
- Národní knihovna České republiky, 2014a. *Podprogram VISK 6: Rok 2013* [online]. [2014] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://visk.nkp.cz/2013/VISK6-2013_vyhodnoceni.pdf
- Národní knihovna České republiky, 2014b. *Spolupráce se společností Google v roce 2013* [online]. [2014] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://visk.nkp.cz/2013/VISK6-2013_Spoluprace_Google.pdf
- Národní knihovna České republiky, 2014c. VISK 6: Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica. In: *VISK: veřejné informační služby knihoven: program Ministerstva kultury* [online]. 2014-02-10 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://visk.nkp.cz/VISK6.htm>
- Národní lékařská knihovna (Praha, Česko), 2014. *Medvik* [online]. [2014] [cit. 2014-03-12]. Verze 1.0. Dostupné z: <http://www.medvik.cz/bmc/>
- NĚMCOVÁ, Božena, 1862. *Babička*. Litomyšl a Praha: Antonín Augusta. Sebrané spisy Boženy Němcové, díl I. Digitální kopie exempláře Bavorské státní knihovny z 2008-08-07 dostupná také v Google Books [cit. 2014-03-12]: <http://books.google.cz/books?id=EFAAAAAAcAAJ>
- NIMMER, Raymond T., 2005. Google lawsuit begins; fair use. In: *Contemporary intellectual property, licensing & information law* [online]. 2005-10-03 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.ipinfoblog.com/archives/intellectual-property-google-lawsuit-begins-fair-use.html>
- OCLC, 2008. OCLC and Google to exchange data, link digitized books to WorldCat: press release. In: *Library technology guides* [online]. 2008-05-19 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.librarytechnology.org/ltg-displaytext.pl?RC=13275>
- OCLC, 2014. Programming Perl [záznam č. OCLC 177510900]. In: *WorldCat* [online]. © 2001-2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.worldcat.org/oclc/177510900>
- ONDRUŠOVÁ, Martina, 2013. Knihy Google Play startují v Česku. In: *Official Google Blog Česká republika* [online]. 2013-07-17 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://google-cz.blogspot.cz/2013/07/knihy-google-play-startuji-v-cesku.html>
- Open Book Alliance, 2009. *Third party analysis of revised Google books settlement* [online]. 2009-11-20 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.openbookalliance.org/2009/11/third-party-analysis-of-revised-google-books-settlement/>
- ORAVOVÁ, Monika a Gabriela FILIPOVÁ, 2012. *E-knihy aneb první pomoc pro začátečníky* [online]. Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna. [cit. 2014-03-12]. ISBN 978-80-7054-139-5. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/72/12/52/e-knihy_aneb_prvni_pomoc_pro_zacatecniky.pdf
- Österreichische Nationalbibliothek, 2013. *Austrian Books Online: Häufig gestellte Fragen* [online]. 2013-05-03 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.onb.ac.at/austrianbooksonline/faq.htm>
- OTAKE, Tomoko, 2009. Google books leaves Japan in legal limbo. In: *The Japan Times* [online]. 2009-07-22 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.japantimes.co.jp/life/2009/07/22/digital/google-books-leaves-japan-in-legal-limbo/#.UyVJI6h5Org>
- PARR, Ben, 2009. Google Books investigation: Congress is now involved. In: *Mashable* [online]. 2009-09-09 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://mashable.com/2009/09/09/congress-google-books/>
- PAVLÍČEK, Michal, 2014. GRADA nabídne dva tisíce e-knih v češtině na Google Play. In: *Mobilenet.cz* [online]. 2014-01-15 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://mobilenet.cz/clanky/grad-a-nabidne-dva-tisice-e-knih-v-cestine-na-google-play-14346>
- POLČÁK, Radim, 2012. *Internet a proměny práva*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-22-3.
- PROFFITT, Brian, 2012. iGoogle users iMad about planned closure. In: *ReadWrite* [online]. 2012-07-06 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://readwrite.com/2012/07/06/igoogle-users-imad-about-planned-closure#awesm=~ozIhke65nFHDmD>
- Registry of Open Access Repositories* [online]. [2014] [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://roar.eprints.org/>

- RICH, Motoko, 2009. Google hopes to open a trove of little-seen books. In: *The New York Times* [online]. 2009-01-05 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2009/01/05/technology/internet/05google.html?_r=0
- Rust Consulting, 2011. *Vyrovnání společnosti Google týkající se práv na knihy* [online]. © 2011 [cit. 2011-04-12]. Bylo dostupné z: <http://www.googlebooksettlement.com/>
- SCHONFELD, Erick, 2009. Google Book settlement site is up; paying authors \$60 per scanned book. In: *Tech Crunch* [online]. 2009-02-11 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://techcrunch.com/2009/02/11/google-book-settlement-site-is-up-paying-authors-60-per-scanned-book/>
- SHANKLAND, Stephen, 2009. Patent reveals Google's book-scanning advantage. In: *CNET* [online]. 2009-05-04 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.cnet.com/news/patent-reveals-googles-book-scanning-advantage/>
- SHILLINGSBURG, Peter L., 2006. *From Gutenberg to Google: electronic representations of literary texts*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-68347-5.
- SCHENKOVÁ, Kateřina, 2010. Projekt Google Books a dohoda o narovnání. In: *Právnícké fórum: Wolters Kluwer Česká republika* [online]. 2010-09-16 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d26343v34709-projekt-google-books-a-dohoda-o-narovnani/>
- SIDORENKO, Alexey, 2009. Russian Google books site launched. In: *Global Voices English* [online]. 2009-12-11 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://globalvoicesonline.org/2009/12/11/russian-google-books-site-launched/>
- SKLENÁK, Vilém a kol., 2001. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha: C. H. Beck. C. H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-409-0.
- SMITH, Heather, 2009. Google's French book scanning project halted by court: update 4. In: *Bloomberg* [online]. 2009-12-18 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=apZ3UG9CPLo8>
- So far Google Books has scanned 20 million volumes. In: *SFGate* [online]. 2013-11-16 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.sfgate.com/business/article/So-far-Google-Books-has-scanned-20-million-volumes-4988141.php>
- Spojené státy americké, 2011. *Copyright law of the United States and related laws contained in Title 17 of the United States code*. Washington: United States Copyright Office. Dostupné také z: <http://www.copyright.gov/title17/circ92.pdf>
- SRSTKA, Jiří a Zdeněk A. TICHÝ, 2006. Nové technologie můžou podlomit základy autorského práva. In: *Knihovna plus* [online]. Roč. 2, č. 1 [cit. 2014-03-16]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus61/srstka2.htm>
- STEINEROVÁ, Jela, 2005. *Informačné správanie: pohľady informačnej vedy*. Bratislava: Centrum vedecko-technických informácií SR. ISBN 80-85165-90-2.
- STROSS, Randall E., 2009. *Planeta Google: o troufalém plánu jedné firmy organizovat všechno, co známe*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2412-3.
- Studijní a vědecká knihovna (Hradec Králové, Česko), 2009. *Elektronický katalog* [online]. © 2009 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://aleph.svkhk.cz/>
- SUBER, Peter, 2013. *Open Access Overview: Focusing on open access to peer-reviewed research articles and their preprints* [online]. 2013-12-16 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm>
- SULLIVAN, Danny, 2006. Google book search wins victory in German challenge. In: *Search Engine Watch* [online]. 2006-06-28 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://searchenginewatch.com/article/2058383/Google-Book-Search-Wins-Victory-In-German-Challenge>
- SURYNEK, Alois, Růžena KOMÁRKOVÁ a Eva KAŠPAROVÁ, 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-038-4.
- Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2013. *Zpráva o českém knižním trhu 2012/2013*. [Praha]: SČKN, © 2013 [cit. 2014-03-04]. ISBN 978-80-902495-8-5. Dostupné z: <http://sckn.cz/content/zpravy/file-936.pdf>

- SVĚRÁK, Zdeněk, 2011. *Nové povídky*. Praha: Fragment. ISBN 978-80-253-1233-9.
In: Google (firma). *Google Knihy* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=VPEgxGZ1VgYC>
- SVOBODA, Tomáš, 2012. *Zpráva ze služební cesty: Projekt "Vytvoření Národní digitální knihovny"* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky. [2012] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/soubory/ostatni/cz-sfrancisco2012.pdf>
- SVOBODOVÁ, Eva, 2009. Souborný katalog ČR v roce 2008: Zpráva o plnění cílů projektu VISK 9: část I. In: Národní knihovna České republiky. *VISK: veřejné informační služby knihoven: program Ministerstva kultury* [online]. 2009-02-16 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://visk.nkp.cz/VISK9zpravaPln2007_1.htm
- ŠVEJDA, Jan, 2009. Citační rejstřík. In: Národní knihovna České republiky. *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. © 2009 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000366&local_base=KTD
- TEDD, Lucy A. a Andrew LARGE, 2005. *Digital libraries: principles and practice in a global environment*. München: K. G. Saur. ISBN 3-598-11627-6.
- The Italian cultural heritage in Europeana through Google. In: *International Federation of Reproduction Rights Organisations* [online]. 2010-07-21 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.ifrro.org/content/italian-cultural-heritage-europeana-through-google>
- TKAČÍKOVÁ, Daniela, ed., 2014. Co je to otevřený přístup. In: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava. Ústřední knihovna. *ÚK VŠB-TUO* [online]. 2014-03-24 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://knihovna.vsb.cz/open-access/open-access.htm>
- Too big to jail?. In: *Harvard University Press Blog* [online]. 2014-02-03 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://harvardpress.typepad.com/hup_publicity/2014/02/too-big-to-jail-brandon-garrett.html
- United States District Court for the Southern District of New York, 2009. *Case No. 05 CV 8136-DC: Amended settlement agreement* [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://wo.ala.org/gbs/wp-content/uploads/2008/12/amended_settlement.pdf
- United States District Court for the Southern District of New York, 2013. *05 Civ. 8136 (DC): Opinion* [online]. 2013-11-14 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.publicknowledge.org/files/google%20summary%20judgment%20final.pdf>
- University of Michigan, 2013. *Michigan digitization project: UM/Google cooperative agreement* [online]. 2013-07-23 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.lib.umich.edu/michigan-digitization-project/michigan-digitization-project-umgoogle-cooperative-agreement>
- Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. *Knihovna: Informační zdroje* [online]. [2014] [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://knihovna.ujak.cz/informacnizdroje>
- VAIDHYANATHAN, Siva, 2011. *The Googlization of everything and why we should worry*. Berkeley: University of California Press. ISBN 978-0-520-25882-2.
- VÁVROVÁ, Petra a Jana DŘEVÍKOVSKÁ, 2011a. *Zpráva ze zahraniční služební cesty* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2011-04-06 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/soubory/ostatni/cz-viden2011-pv.pdf>
- VÁVROVÁ, Petra, Jana DŘEVÍKOVSKÁ a Jan NOVOTNÝ, 2011b. *Zpráva ze zahraniční služební cesty* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2011-09-16 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/soubory/ostatni/cz-mnichov2011-pv.pdf>
- Vědecká knihovna (Olomouc, Česko), 2006. *Hlavní katalog* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://aleph.vkol.cz/>
- WISE, David A. a Mark MALSEED, 2007. *Google story*. Praha: Pragma. ISBN 978-80-7349-034-8.
- WALKER, Ian, 2013. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3920-5.
- YANHONG, Li, 1998. Toward a qualitative search engine. In: *Internet Computing*. Vol. 2, no. 4, s. 24-29. ISSN 1089-7801. doi: 10.1109/4236.707687.
- ZAGOROVÁ, Marie, 2010. *Služba Google Books a její vliv na knižní trh*. Brno. Bakalářská práce (Bc.). Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, Kabinet informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/262124/ff_b/

Seznam vyobrazení

Obr. 1 – Film „ <i>Google and the World Brain</i> “	12
Obr. 2 – Služba Google Books, březen 2014	13
Obr. 3 – Služba Google Books, duben 2011	14
Obr. 4 – Vyhledávač Google v beta provozu, rok 1998.....	18
Obr. 5 – Rozhraní „ <i>Books Partner Program</i> “, do roku 2013	33
Obr. 6 – Rozhraní „ <i>Books Partner Center</i> “, od roku 2013	36
Obr. 7 – Digitalizace starých tisků ve společnosti Google, schéma	41
Obr. 8 – Digitalizace starých tisků ve společnosti Google, pomocný obrazec	42
Obr. 9 – Služba Google Books, rozšířené vyhledávání	45
Obr. 10 – Služba Google Books, explorativní vyhledávání.....	48
Obr. 11 – Služba Google Books, „ <i>Bibliografické údaje</i> “	51
Obr. 12 – Služba Google Books, reklama na službu Google Play.....	52
Obr. 13 – Služba Google Books, „ <i>Běžně se vyskytující výrazy a sousloví</i> “	53
Obr. 14 – Služba Google Books, náhled plného textu	54
Obr. 15 – Služba Google Books, „ <i>Vybrané stránky</i> “ a „ <i>Obsah</i> “	55
Obr. 16 – Služba Google Books, vyhledaný termín v částech plného textu.....	56
Obr. 17 – Služba Google Books, záznam periodika, „ <i>Procházet všechna vydání</i> “	57
Obr. 18 – Služba Google Books, „ <i>Knihovna uživatele Ratnesh Neema</i> “	58
Obr. 19 – Služba Google Books, vkládání recenze.....	59
Obr. 20 – „ <i>Vyrovnění nároku vyhledávací služby knih společnosti Google</i> “	71
Obr. 21 – Interiér české pobočky společnosti Google	79
Obr. 22 – Odkazy do služby Google Books v českých knihovních katalozích	81
Obr. 23 – Odkazy do služby Google Books v katalogu NK ČR.....	81
Obr. 24 – Kniha restaurovaná v NK ČR	86
Obr. 25 – Služba Google Books, odkazy do českých internetových obchodů.....	92
Obr. 26 – Služba Google Books, prodej elektronické knihy v češtině.....	93
Obr. 27 – Služba Google Play, prodej elektronické knihy v češtině.....	93
Graf 1 – Povědomí o službě Google Books, respondenti bez INSK.....	103
Graf 2 – Povědomí o službě Google Books, respondenti INSK	104
Graf 3 – Názor na službu Google Books po prvotním seznámení s ní, všichni respondenti dané otázky	104
Graf 4 – Četnost používání služby Google Books, všichni respondenti dané otázky.....	105
Graf 5 – Účel využití vyhledávaných knih ve službě Google Books, všichni respondenti dané otázky.....	106
Graf 6 – Nejvyužívanější atributy a aktivity ve službě Google Books, všichni respondenti dané otázky	107

Příloha

Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol –
Veřejně dostupné profily vysokých škol a jejich součástí na sociální síti Facebook,
na které byl umístěn odkaz na dotazník – **listy I a II**

Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol,
všichni respondenti, grafy k segmentačním otázkám – **listy III až VIII**

- Otázka 1 – list III
- Otázka 2 – list IV
- Otázka 3 – list V
- Otázka 4 – list V
- Otázka 5 – list VI
- Otázka 6 – list VII
- Otázka 7 – list VIII

Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol,
respondenti bez INSK, grafy k segmentačním otázkám – **listy IX až XIV**

- Otázka 1 – list IX
- Otázka 2 – list X
- Otázka 3 – list XI
- Otázka 4 – list XI
- Otázka 5 – list XII
- Otázka 6 – list XIII
- Otázka 7 – list XIV

Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol,
respondenti INSK, grafy k segmentačním otázkám – **listy XV až XVII**

- Otázka 1 – list XV
- Otázka 2 – list XV
- Otázka 5 – list XVI
- Otázka 6 – list XVII
- Otázka 7 – list XVII

Průzkum názorů na službu Google Books mezi velkými českými vydavateli – **listy XVIII a XIX**

- E-mail s první výzvou k účasti (10. března 2014) – list XVIII
- E-mail s druhou výzvou k účasti (31. března 2014) – list XIX

Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol

*Veřejně dostupné profily vysokých škol a jejich součástí na sociální síti Facebook,
na které byl umístěn odkaz na dotazník:*

1. LF UK

2. Lékařská fakulta UK

Akademie výtvarných umění v Praze

Archeologie v Hradci Králové

Bankovní Institut Vysoká Škola

Centrum informačních služeb VŠCHT Praha

ČVUT Fakulta stavební

ČVUT FEL

ČZU

Dopravní fakulta Jana Pernera – Univerzita Pardubice

Fakulta aplikované informatiky, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta ekonomicko-správní, Univerzita Pardubice

Fakulta elektrotechniky a informatiky Univerzita Pardubice

Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové

Fakulta lesnická a dřevařská – ČZU v Praze

Fakulta managementu a ekonomiky, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta sociálních věd UK Praha

Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku

Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové

Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Katedra ekologie a životního prostředí – Univerzita Palackého v Olomouci

Katedra sociální pedagogiky UHK

KISK

Lékařská fakulta v Plzni (Univerzita Karlova v Praze)

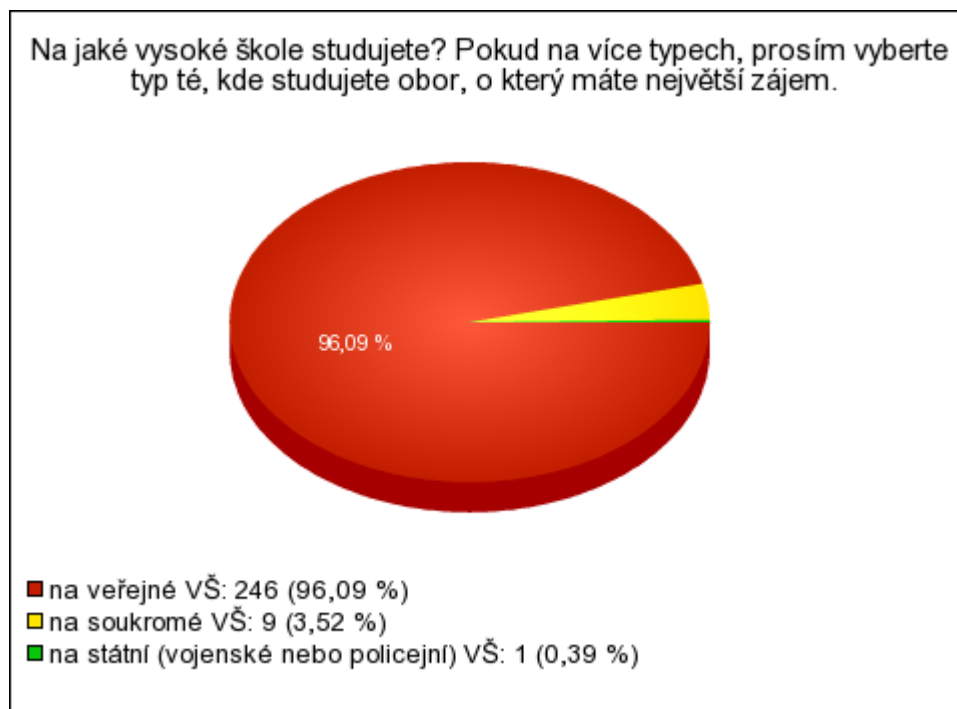
Masarykova univerzita

Masarykova Univerzita, Přírodovědecká fakulta

Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Mendelova univerzita v Brně
Metropolitní univerzita Praha
NAMU (Nakladatelství AMU v Praze)
NEWTON College Brno
Ostravská univerzita v Ostravě
Pedagogická fakulta MU
Pedagogická fakulta UK
Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Policejní akademie České republiky v Praze
Právnická fakulta Masarykovy univerzity
Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Slezská univerzita v Opavě
Sociální antropologie – Univerzita Pardubice
Technická univerzita v Liberci
UK FTVS
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.
Univerzita Karlova v Praze
Univerzita Karlova v Praze, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové
Univerzita obrany
Univerzita Palackého
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Ústav historických věd – Slezská univerzita v Opavě
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
Vysoká škola ekonomická v Praze
Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta managementu
Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.
Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha
Vysoká škola obchodní v Praze
Vysoké učení technické v Brně
Vysoké učení technické v Brně – Fakulta stavební

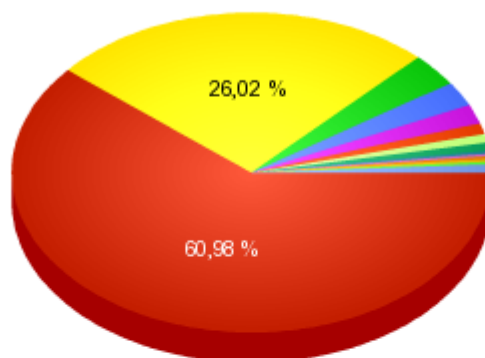
Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol, všichni respondenti, grafy k segmentačním otázkám

Otázka 1:

Otázka 2:

Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

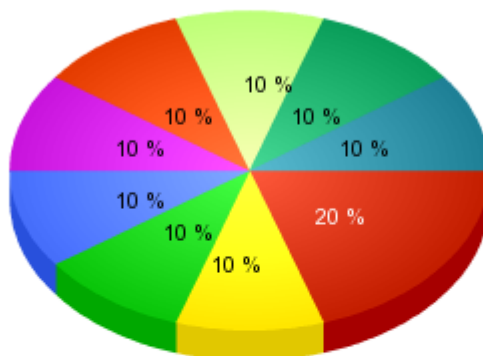

■ Univerzita Karlova v Praze: 150 (60,98 %)
■ Univerzita Hradec Králové: 64 (26,02 %)
■ Univerzita Pardubice: 8 (3,25 %)
■ Masarykova univerzita: 6 (2,44 %)
■ Česká zemědělská univerzita v Praze: 5 (2,03 %)
■ Univerzita Palackého v Olomouci: 3 (1,22 %)
■ Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně: 2 (0,81 %)
■ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: 2 (0,81 %)
■ Ostravská univerzita v Ostravě: 1 (0,41 %)
■ Vysoká škola ekonomická v Praze: 1 (0,41 %)
■ Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava: 1 (0,41 %)
■ České vysoké učení technické v Praze: 1 (0,41 %)
■ Mendelova univerzita v Brně: 1 (0,41 %)
■ Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem: 1 (0,41 %)

Otázka 3:

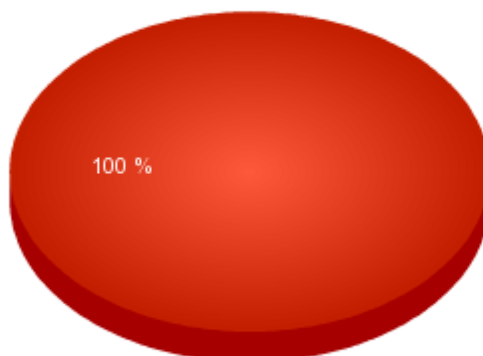
Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- Bankovní institut vysoká škola, a.s. - Praha: 2 (20 %)
- Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. - Praha: 1 (10 %)
- Vysoká škola podnikání, a.s. - Ostrava: 1 (10 %)
- Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.: 1 (10 %)
- Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o.: 1 (10 %)
- Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. - Praha: 1 (10 %)
- Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.: 1 (10 %)
- Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.: 1 (10 %)
- International ART CAMPUS Prague, s.r.o.: 1 (10 %)

Otázka 4:

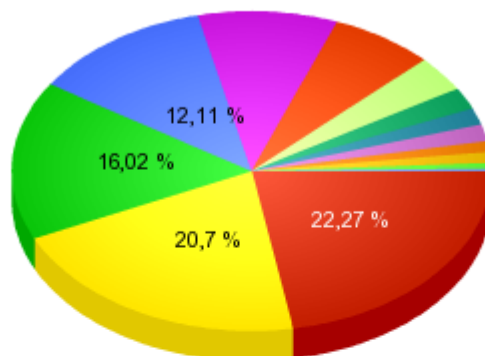
Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- Policejní akademie České republiky v Praze: 1 (100 %)

Otázka 5:

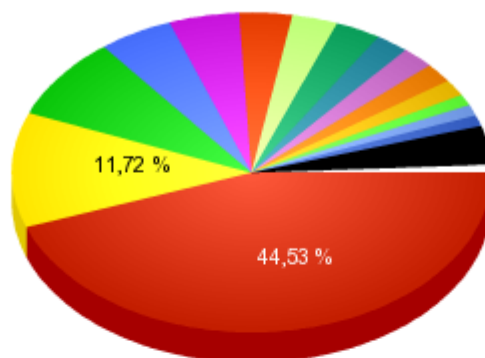
Jaký stupeň a ročník vysoké školy studujete? Pokud studujete ve více stupních a ročnících, vyberte nejvyšší studovaný stupeň a ročník.

- bakalářský, 2. ročník: 57 (22,27 %)
- bakalářský, 1. ročník: 53 (20,7 %)
- navazující magisterský, 1. ročník: 41 (16,02 %)
- bakalářský, 3. ročník: 31 (12,11 %)
- navazující magisterský, 2. ročník: 24 (9,38 %)
- navazující magisterský, 3. nebo vyšší ročník: 18 (7,03 %)
- bakalářský, 4. nebo vyšší ročník: 9 (3,52 %)
- magisterský, 2. ročník: 6 (2,34 %)
- magisterský, 3. ročník: 4 (1,56 %)
- doktorský: 4 (1,56 %)
- magisterský, 5. ročník: 3 (1,17 %)
- magisterský, 6. nebo vyšší ročník: 3 (1,17 %)
- magisterský, 1. ročník: 2 (0,78 %)
- magisterský, 4. ročník: 1 (0,39 %)

Otázka 6:

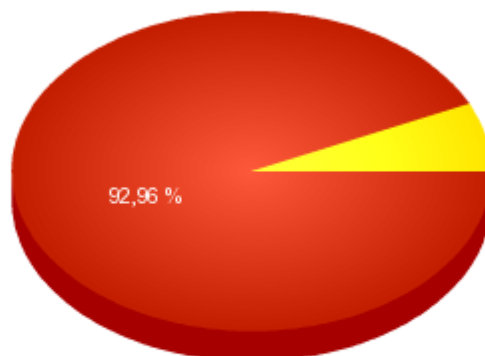
Vyberte položku zhruba nejbližší vámi studovanému oboru. V krajním případě zvolte možnost "ostatní". Pokud studujete více oborů, zařadte ten, o který máte největší zájem.

- informační studia a knihovnictví: 114 (44,53 %)
- pedagogika, vzdělávání: 30 (11,72 %)
- historie: 21 (8,2 %)
- ekonomie, obchod: 13 (5,08 %)
- ostatní: 12 (4,69 %)
- přírodní vědy: 9 (3,52 %)
- jazyky, jazykověda: 8 (3,13 %)
- cestovní ruch: 8 (3,13 %)
- média, žurnalistika, komunikace: 6 (2,34 %)
- informatika: 6 (2,34 %)
- společenské vědy: 5 (1,95 %)
- tělovýchova a sport: 4 (1,56 %)
- lékařství, farmacie: 3 (1,17 %)
- umění, talentové obory: 3 (1,17 %)
- politika, mezinárodní vztahy: 3 (1,17 %)
- právo: 3 (1,17 %)
- zemědělství, ekologie: 3 (1,17 %)
- filozofie, teologie: 2 (0,78 %)
- technika, strojírenství: 1 (0,39 %)
- psychologie: 1 (0,39 %)
- etnologie, studium zemí a kultur: 1 (0,39 %)

Otázka 7:

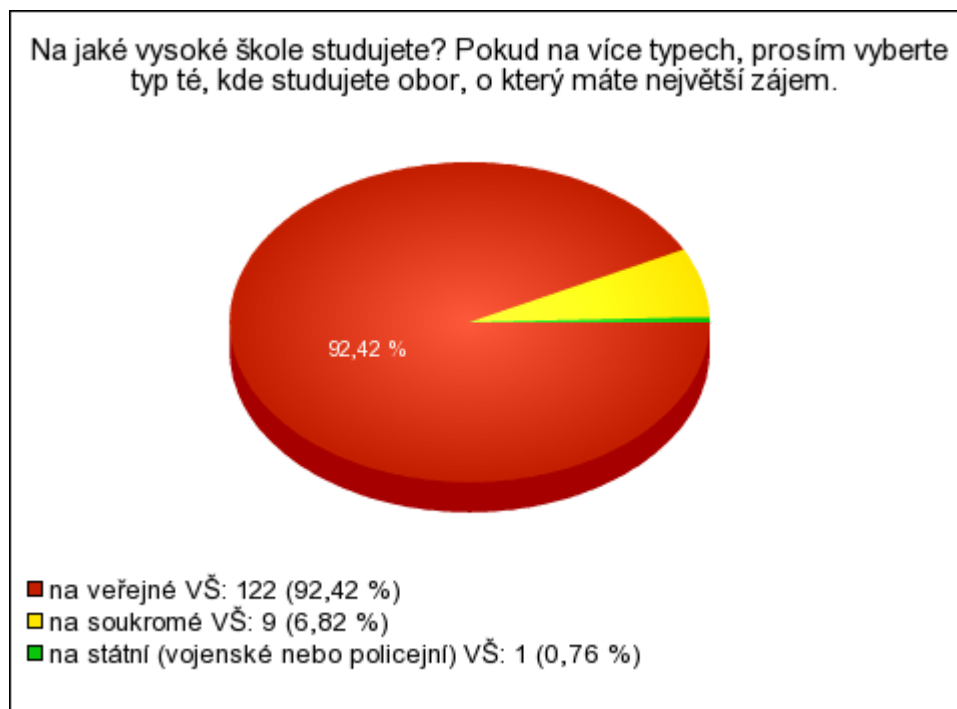
V předcházející odpovědi jste vybrali jiný obor než "Informační studia a knihovnictví". Prosím, doplňte:

- Obor "Informační studia a knihovnictví" jsem nikdy nestudoval/a a nestuduji ho ani jako druhý nebo další obor.: 132 (92,96 %)
- Obor "Informační studia a knihovnictví" jsem studoval/a, ale už nestuduji; případně studuji, ale jako druhý nebo další obor. Proto jsem ho v předcházející odpovědi nevybral/a.: 10 (7,04 %)

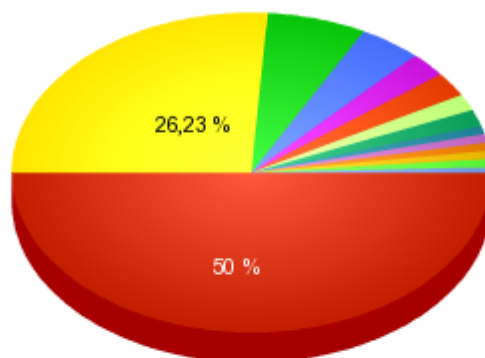
Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol, respondenti bez INSK, grafy k segmentačním otázkám

Otázka 1:

Otázka 2:

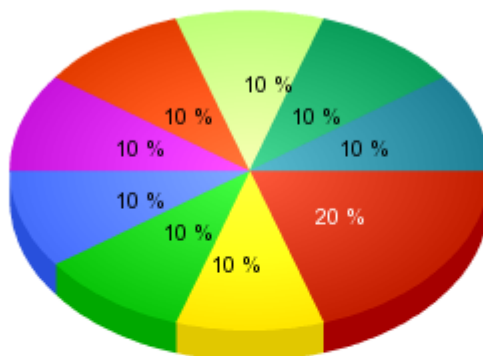
Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- Univerzita Hradec Králové: 61 (50 %)
- Univerzita Karlova v Praze: 32 (26,23 %)
- Univerzita Pardubice: 8 (6,56 %)
- Česká zemědělská univerzita v Praze: 5 (4,1 %)
- Masarykova univerzita: 3 (2,46 %)
- Univerzita Palackého v Olomouci: 3 (2,46 %)
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně: 2 (1,64 %)
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: 2 (1,64 %)
- Ostravská univerzita v Ostravě: 1 (0,82 %)
- Vysoká škola ekonomická v Praze: 1 (0,82 %)
- Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava: 1 (0,82 %)
- České vysoké učení technické v Praze: 1 (0,82 %)
- Mendelova univerzita v Brně: 1 (0,82 %)
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem: 1 (0,82 %)

Otázka 3:

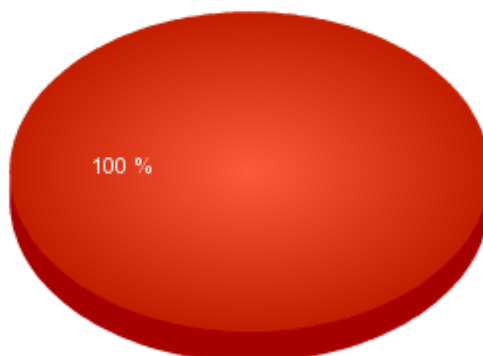
Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- Bankovní institut vysoká škola, a.s. - Praha: 2 (20 %)
- Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. - Praha: 1 (10 %)
- Vysoká škola podnikání, a.s. - Ostrava: 1 (10 %)
- Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.: 1 (10 %)
- Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o.: 1 (10 %)
- Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. - Praha: 1 (10 %)
- Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.: 1 (10 %)
- Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.: 1 (10 %)
- International ART CAMPUS Prague, s.r.o.: 1 (10 %)

Otázka 4:

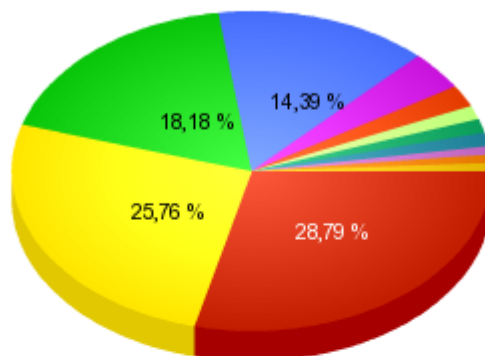
Prosím, vyberte ze seznamu vysokou školu, na které studujete. Pokud studujete na více z nich, vyberte tu, kde studujete obor, o který máte největší zájem.

- Policejní akademie České republiky v Praze: 1 (100 %)

Otázka 5:

Jaký stupeň a ročník vysoké školy studujete? Pokud studujete ve více stupních a ročnících, vyberte nejvyšší studovaný stupeň a ročník.

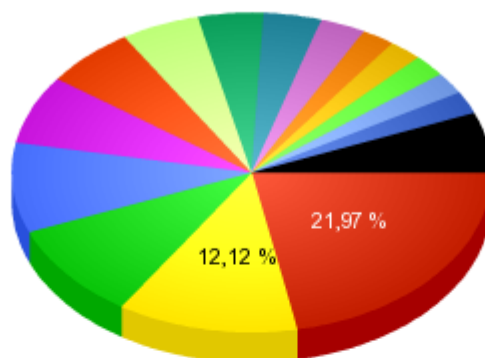

- bakalářský, 1. ročník: 38 (28,79 %)
- bakalářský, 2. ročník: 34 (25,76 %)
- navazující magisterský, 1. ročník: 24 (18,18 %)
- bakalářský, 3. ročník: 19 (14,39 %)
- navazující magisterský, 2. ročník: 5 (3,79 %)
- doktorský: 3 (2,27 %)
- magisterský, 6. nebo vyšší ročník: 2 (1,52 %)
- bakalářský, 4. nebo vyšší ročník: 2 (1,52 %)
- magisterský, 5. ročník: 2 (1,52 %)
- magisterský, 3. ročník: 1 (0,76 %)
- navazující magisterský, 3. nebo vyšší ročník: 1 (0,76 %)
- magisterský, 2. ročník: 1 (0,76 %)

Otázka 6:

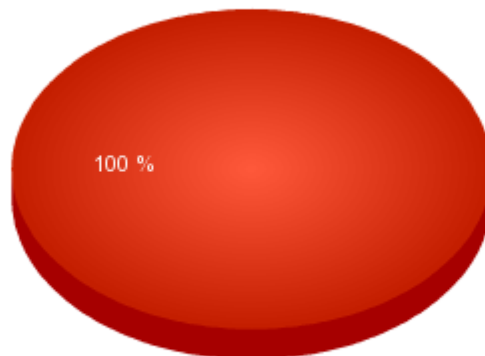
Vyberte položku zhruba nejbližší vámi studovanému oboru. V krajním případě zvolte možnost "ostatní". Pokud studujete více oborů, zařaďte ten, o který máte největší zájem.

- pedagogika, vzdělávání: 29 (21,97 %)
- historie: 16 (12,12 %)
- ekonomie, obchod: 13 (9,85 %)
- ostatní: 12 (9,09 %)
- přírodní vědy: 9 (6,82 %)
- cestovní ruch: 8 (6,06 %)
- jazyky, jazykověda: 7 (5,3 %)
- informatika: 6 (4,55 %)
- společenské vědy: 5 (3,79 %)
- tělovýchova a sport: 4 (3,03 %)
- média, žurnalistika, komunikace: 3 (2,27 %)
- lékařství, farmacie: 3 (2,27 %)
- umění, talentové obory: 3 (2,27 %)
- politika, mezinárodní vztahy: 3 (2,27 %)
- právo: 3 (2,27 %)
- zemědělství, ekologie: 3 (2,27 %)
- filozofie, teologie: 2 (1,52 %)
- technika, strojírenství: 1 (0,76 %)
- psychologie: 1 (0,76 %)
- etnologie, studium zemí a kultur: 1 (0,76 %)

Otázka 7:

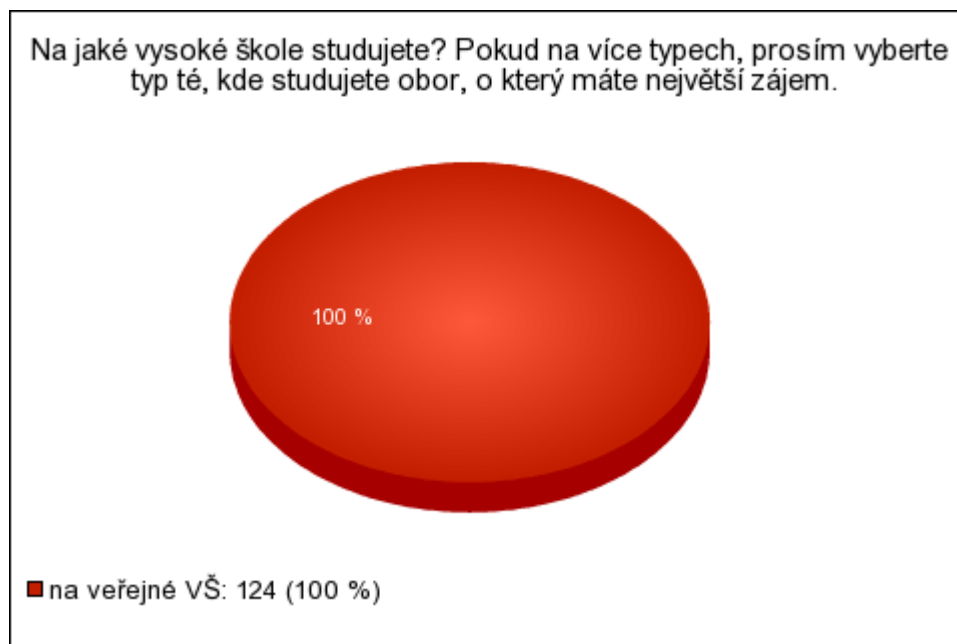
V předcházející odpovědi jste vybrali jiný obor než "Informační studia a knihovnictví". Prosím, doplňte:

■ Obor "Informační studia a knihovnictví" jsem nikdy nestudoval/a a nestuduji ho ani jako druhý nebo další obor: 132 (100 %)

Průzkum povědomí o službě Google Books mezi studenty českých vysokých škol, respondenti INSK, grafy k segmentačním otázkám

Otázka 1:

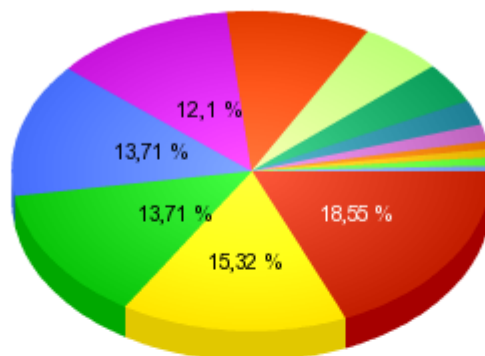

Otázka 2:

Otázka 5:

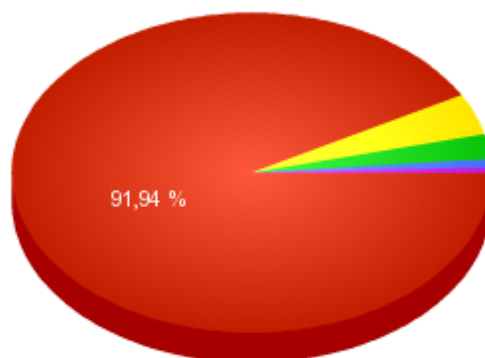
Jaký stupeň a ročník vysoké školy studujete? Pokud studujete ve více stupních a ročnících, vyberte nejvyšší studovaný stupeň a ročník.

- bakalářský, 2. ročník: 23 (18,55 %)
- navazující magisterský, 2. ročník: 19 (15,32 %)
- navazující magisterský, 3. nebo vyšší ročník: 17 (13,71 %)
- navazující magisterský, 1. ročník: 17 (13,71 %)
- bakalářský, 1. ročník: 15 (12,1 %)
- bakalářský, 3. ročník: 12 (9,68 %)
- bakalářský, 4. nebo vyšší ročník: 7 (5,65 %)
- magisterský, 2. ročník: 5 (4,03 %)
- magisterský, 3. ročník: 3 (2,42 %)
- magisterský, 1. ročník: 2 (1,61 %)
- magisterský, 4. ročník: 1 (0,81 %)
- magisterský, 5. ročník: 1 (0,81 %)
- doktorský: 1 (0,81 %)
- magisterský, 6. nebo vyšší ročník: 1 (0,81 %)

Otázka 6:

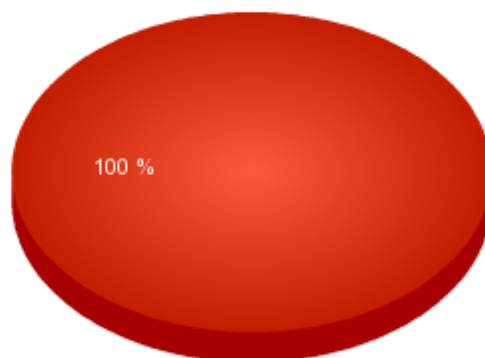
Vyberte položku zhruba nejbližší vámi studovanému oboru. V krajním případě zvolte možnost "ostatní". Pokud studujete více oborů, zařadte ten, o který máte největší zájem.

- informační studia a knihovnictví: 114 (91,94 %)
- historie: 5 (4,03 %)
- média, žurnalistika, komunikace: 3 (2,42 %)
- jazyky, jazykověda: 1 (0,81 %)
- pedagogika, vzdělávání: 1 (0,81 %)

Otázka 7:

V předcházející odpovědi jste vybrali jiný obor než "Informační studia a knihovnictví". Prosím, doplňte:

- Obor "Informační studia a knihovnictví" jsem studoval/a, ale už nestuduji; případně studuji, ale jako druhý nebo další obor. Proto jsem ho v předcházející odpovědi nevybral/a.: 10 (100 %)

Průzkum názorů na službu Google Books mezi velkými českými vydavateli

E-mail s první výzvou k účasti (10. března 2014):

Příjemci:

info@albatrosmedia.cz, knizni.klub@euromedia.cz, info@grada.cz,
cupress@cuni.cz, shop@mobaknihy.cz, egmontcr@egmont.cz,
hana.dzikova@upol.cz, padevet@academia.cz, mizerova@rect.muni.cz,
info@bbart.cz, svojtk@sojtk.cz, fragment@fragment.cz, blazek@ro.vutbr.cz,
mf@mf.cz, nesp@kna.cz, info@baronet.cz, naklad@portal.cz, argo@argo.cz,
ivana.smolikova@ctn.cvut.cz, info@rebo.cz, hana.zdarska@vsb.cz,
infoservis@czso.cz, horak@novaforma.cz, obchod@wkcr.cz, materna@slovart.cz,
info@triton-books.cz

Předmět:

Google Books – akademický průzkum

Text:

k rukám: vydavatelská činnost, a to její vedení nebo oddělení pro internetový marketing vydávaných titulů

Dobrý den, obracím se na vás jako na jednu ze společností, které – podle výroční zprávy Svazu českých knihkupců a nakladatelů – vydaly v roce 2012 více než 100 titulů a patří k velkým českým vydavatelům.

Ve své diplomové práci zkoumám službu Google Books a zájem o ni v České republice. Dovoluji si vás požádat o vyplnění krátkého průzkumu k tomuto tématu.

Na závěr stručného dotazníku je možné zvolit, že odpovědi nebudou nikde uvedeny se jménem vaší společnosti (v opačném případě uvedeny budou, ale pouze v práci samotné, dotazník je neveřejný).

Podobné akademické průzkumy jsou cestou, jak hodnotit vývoj praxe a celého odvětví. Vaše případná účast je proto velmi cenná.

Vstupte prosím zde:

<http://google-books.vyplnto.cz/>

Otázky je možné zodpovědět do 24. 03. 2014, 23:45.

Má diplomová práce „*VYHLEDÁVÁNÍ KNIH GOOGLE – ANALÝZA SYSTÉMU A JEHO VYUŽITÍ V ČESKÉ REPUBLICE*“ bude k dispozici po obhajobě na konci května tohoto roku.

V případě jakýchkoliv dotazů mě můžete kontaktovat na adrese:

google.books@seznam.cz

Děkuji,

s pozdravem a přáním příjemného dne

Bc. Pavel Frčka, FF UK

E-mail s druhou výzvou k účasti (31. března 2014):

Příjemci:

info@albatrosmedia.cz, knizni.klub@euromedia.cz, shop@mobaknihy.cz,
egmontcr@egmont.cz, padevet@academia.cz, mizerova@rect.muni.cz,
info@bbart.cz, svojtk@sojtk.cz, mf@mf.cz, nesor@kna.cz, info@baronet.cz,
naklad@portal.cz, argo@argo.cz, ivana.smolikova@ctn.cvut.cz, info@rebo.cz,
hana.zdarska@vsb.cz, infoservis@czso.cz, horak@novaforma.cz, obchod@wkcr.cz,
materna@sloart.cz, info@triton-books.cz

Předmět:

k rukám: marketing vydavatelské činnosti – Google Books

Text:

Dobrý den,

dovoluji si Vám připomenout e-mail ze dne 10. 3. 2014. Průzkum byl prodloužen do pátku 4. dubna včetně. Prosím, zvažte ještě jednou účast, Vaše odpovědi by byly velmi cenné. Dotazník je stručný a krátký, nekomerční (akademický) a je v něm možné zvolit, že Vaše odpovědi budou anonymizovány. Vstupte zde: <http://google-books.vyplnto.cz/>

Děkuji za Vaši vstřícnost. Další zprávy v dané věci již nebudou zasílány.

S pozdravem a přáním příjemného dne

Bc. Pavel Frčka, FF UK

google.books@seznam.cz